



ESPERO

INTERNACIA REVUO DE LA KULTURA UNO-
 IĜO DE POPOLOJ — OFICIALA ORGANO DE LA
 KLERIGA LIGO „VJESTNIK ZNANIA”
 REDAKTORE — ELDONANTO V.V. BITNER.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА

НА ЕЖЕМѢСЯЧНЫЙ ЖУРНАЛЬ

„Espero“.

Въ годъ съ пересылкою. . . 4 р. — к.
 „ „ за границу . . . 10 фран.
 „ „ безъ пересылки. . . 3 р. 50 к.
 1/4 года съ пересылкой. . . 1 „ —

Допускается разсрочка: Подписчики „Вѣстн. Знанія“ получаютъ „Espero“ (на обыкновенной бумагѣ) бесплатно, (совмѣстная подписка см. обложку «В. Зн.») Редакция „Вѣстника Знанія“ Невск. пр. д. № 147.

LA ABONPAGO

DE ĈIUMONATA ĴURNALO

„Espero“.

Por la jaro kun transsendo . 4 r.
 „ „ „ en eksterlando . 10 fran
 „ „ „ sen transsendo . 3 r. 50
 1/4 da jaro kun transsendo . 1 „ —

La abonantoj de „Vjestnik Znania“ ricevas „Espero“ senpage (sur ordinara papero). La redakcio „Vjestnik Znania“: St.-Peterburgo, Nevskij pr., d. № 147.

Надо готовиться!

На этотъ разъ наша бесѣда будетъ и короче и, если такъ можно выразиться, менѣе официальнаго характера, такъ какъ въ ожиданіи писемъ въ отвѣтъ на поднятый нами въ предыдущей статьѣ вопросъ о Народной Академіи, мы не станемъ его касаться по существу. Необходимо выждать обмѣна мнѣній, къ чему мы горячо приглашаемъ читателей, обращая ихъ вниманіе на крайнюю важность цѣлесообразной организаціи задуманнаго нами грандіознаго строительства будущаго Народнаго Храма Знанія.

Молчаніе тѣхъ, кто можетъ что-нибудь сказать, равнодушіе и бездѣятельность другихъ, сознающихъ всю необходимость для народа такого рода просвѣтительнаго . всеобъемлющаго учрежденія, будутъ преступленіемъ противъ гражданской совѣсти каждого. Помните, что Россія только начинаетъ обновляться. Но народъ въ ней непривыкъ къ самостоятельной жизни,—онъ ко всему равнодушенъ, даже къ собственному несчастью и невѣжеству, его надо убѣдить въ цѣлесообразности вашей работы, надо логически доказать пользу предлагаемой

Oni devas sin prepari!

Por tiu ĉi fojo nia interparolado estos pli mallonga, kaj, se tiel estas eble diri, ĝi havos malpli oficialan karakteron, ĉar, atendante leterojn, respondantajn al movita de ni en antaŭiranta artikolo demando pri Popola Akademio, ni ne tuŝos ĝin en ĝia esenco. Estas necese atendi intersanĝon de opinioj, al kiuj ni varmege invitas la legantojn, turnante ilian atenton al ekstrema graveco de celkonforma organizacio de la intencita de ni grandioza konstruado de estonta Popola Templo de l'Scienco.

La silento de tiuj, kiuj povas ion diri, indiferenteco kaj pasiveco de aliaj, konsciantaj la tutan necesecon por la popolo de tiaspeca kleriga ĝenerala instituto, estos krimo kontraŭ regnana konscienco de ĉiu. Memoru, ke Rusujo nur komencos renoviĝi, sed la popolo en ĝi ne kutimis al memstara vivo—ĝi estas al ĉio indiferenta, eĉ al propra malfeliĉo kaj malklereco, ĝin oni devas konvinki en celkonfarmeco de nia laboro, oni devas logike pruvi la utilecon de proponata spirita nufraĵo... Sed por tio ĉi, certe, oni devos plej antaŭe zorgi, ki ĝi efektive estu por ĝi necesa, sed ne ŝajnu

духовной пищи... А для этого прежде всего, конечно, придется позаботиться, чтобы она действительно была ему нужна и не казалась только такою нам самим. Это, понятно, задача очень нелегкая, и нашей интеллигенции надо будет основательно взять себя в руки, выйти изъ того удручающего морального состоянія, которое губить всё наши начинанія.

„Гдѣ ужъ намъ!“—вотъ та обычная пѣсня, которую всюду слышишь, когда пытаешься подвинуть на какую-нибудь общественную работу интеллигента, въ общемъ всюю душою ей сочувствующаго.

Эта духовная прострация, это отсутствіе всякой инициативы, всякой поддержки въ преслѣдованіи намѣченной цѣли, наконецъ этотъ вѣчный преступный и позорный страхъ передъ „городовымъ“, опасеніе, какъ бы онъ не усмотрѣлъ въ нашей затѣѣ чего-либо „неблагонадежнаго“, хотя бы самъ Христосъ на нее насъ благословилъ,—все это вмѣстѣ взятое наводитъ на очень грустныя размышленія о судьбѣ народа, въ главѣ котораго стоитъ такая интеллигенція.

А другая ея часть,—та, которая такъ долго работала въ подпольѣ,—развѣ много въ ней найдется людей дѣла? Оглянитесь кругомъ на нашихъ „переводчиковъ“, организующихъ одно за другимъ предпріятія съ очень благими задачами. И что же мы видимъ?—Одну только въ большинствѣ случаевъ, такъ сказать, „болтологию“: вездѣ говорятъ, говорятъ, подчасъ даже съ пламеннымъ убѣжденіемъ, ставятъ одну за другой „задачи“, оперируютъ надъ цифрами въ сотни тысячъ и миллионы, а въ общемъ все сводится къ одной только болтовнѣ.

Но едва ли не самое худшее во всемъ нашемъ просвѣтительномъ движеніи—разбросанность, даже разрозненность.

Мы имѣемъ на ряду съ мелкими обществами и кружками самообразованія и такія крупныя учрежденія, какъ напр. Лига Образованія, Общество Народныхъ Университетовъ, частныя Народныя дома (напр. графини Паниной), вольныя школы и такія учрежденія, какъ напр. „Маякъ“, „Богатырь“ и пр., по большей части малоизвѣстныя даже въ тѣхъ городахъ, гдѣ они функционируютъ. Оставляя, однако, въ сторонѣ эти общества съ болѣе или менѣе замкнутою дѣятельностью и учрежденія, приближающіяся къ типу учебныхъ заведеній, нельзя не замѣтить, что всё эти Общества, за немногими исключеніями, работаютъ плохо, и, забывая общность цѣли, представители этихъ Обществъ подчасъ даже злорадствуютъ, когда эта

цѣль nur al ni mem. Tiu ĉi problemo, kempreneble, ne estas facila, kaj nia inteligentularo devos fundamente kaj multe labori, eliri el tiu premanta morala, stato, kiu pereigas ĉiujn niajn iniciatojn.

„Tio ĉi ne estas ebla por ni!! — jen estas tia ordinara kanto, kiun ĉie oni povas aŭdi, kiam oni provas movi al la societa laboro inteligentulon, ĝenerale per la tuta animo ĝin kunsentantan.“

Tiu ĉi spirita prostracio, tiu ĉi malesto de ia ajn iniciativo, de ia ajn disciplino en atingado de prenita celo, fine, tiu ĉi eterna krima kaj malhonora timego antaŭ „policisto“, timo ke li ne vidu en nia entrepreno ion „nekonfidindan“, eĉ se mem la Kristo benus nin por ĝi,—ĉio tio ĉi, kune prenita, alkondukas al tre malĝojaj meditoj pri la sorto de popolo kies ĉefo estas tia inteligentularo.

Kaj la alia ĝia parto,—tiu, kiu tiel longe laboradis nelegale,—ĉu multajn homojn de vera agado oni trovos en ĝi?

Rigardu niajn „progresemulojn“, kiuj organizas unu post alia entreprenojn kun tre bonaj celoj. Kion do ni vidas?—nur solan en plimulto de okazoj, tiel diri, „babilemecon“: ĉie oni parolas, parolas, ofte eĉ kun flama konvinko, proponas unu post alia „problemojn“, prilaboras ciferojn de centoj da miloj kaj de milionoj, sed entute riceviĝas sola nur babilado.

Sed, povas esti, la plej granda malbono en la tuta, nia kleriga movado estos ĝia malunueco, eĉ reciproka malmikeco.

Ni havas samtempe kun malgrandaj societoj kaj rondetoj de memklerigo ankaŭ tiajn grandajn institutojn, kiel, ekzemple, la Ligo de Klerigo, la Societo de Popolaj Universitatoj, privataj Popolaj Domoj (ekz. de grafinio Panina) liberaj lernejoj kaj tiaj institutoj, kiel ekzemple „Majak“ (Lumturo), „Bogatyry“ (Fortegulo) kaj cet., en plimulto de okazoj malmulte konataj eĉ en tiuj urboj, kie ili funkcias. Lasante, tamen, en flanko tiajn ĉi societojn kun pli-malpli malvasta agado kaj institutojn, proksimiĝantajn laŭ sia tipo al lernejoj, oni ne povas ne diri, ke ĉiuj ĉi societoj, krom nemultaj esceptoj, laboras malbone, kaj forgesante la komuneco de sia celo, reprezentantoj de tiuj ĉi societoj iafaje eĉ mokus, kiam tiu sama laboro ĉe „konkuranto“ iras malbone. Pri unuigo de agado oni opinias tute neebla eĉ revii. Kaj en ĉio tio ĉi ne lastan rolon ludas ne estiminda honorosento, mallarĝa partiece kaj foresto de vera patriotismo.

Ke nia popolo en signifa grado havas tiun ĉi defekton, ke en ĝi sub in-

работа у „конкурента“ идетъ скверно. Обь объединеніи дѣятельности считается совершенно немислимымъ даже и мечтать. И во всемъ этомъ не послѣднюю роль играетъ мелкое самолюбіе, узкая партійность и отсутствіе истиннаго патриотизма.

Нашъ народъ, конечно, въ значительной степени страдаетъ этимъ недостаткомъ; въ немъ, подь влияніемъ ударовъ „судьбы“, утратилась національная гордость, а тяжелая жизнь и отсутствіе элементарныхъ условий для развитія сознанія принадлежности къ государству, въ чемъ-либо могущему быть полезнымъ его гражданамъ и привлекающему ихъ симпатіи, уничтожили и послѣдніе слѣды этого сознательнаго патриотизма, многими, сказать кстати, смѣшиваемаго съ зоологическимъ чувствомъ привязанности къ родинѣ. Съ другой стороны, въ настоящее время въ нѣкоторой незначительной части общества, находящейся подь влияніемъ реакціонныхъ элементовъ страны, патриотизмъ выролдился въ уродливую форму ненависти къ инымъ национальностямъ и людамъ инакомыслящимъ: къ „либераламъ“, „кромольникамъ“,—отсюда и тѣ взрывы ненависти, которые выражаются въ погромахъ „жидовъ“, отсюда тѣ ужасныя изувѣрства толпы (будь она даже не случайно собрана, а имѣетъ прочную организацию), изувѣрства, приводившія къ сожженію „студентовъ“ и всѣхъ иныхъ „кромольниковъ“, къ избіенію и истребленію ни въ чемъ неповинныхъ людей въ самой жестокой формѣ. Все это достаточно психологически объяснимо: но какъ понять упомянутую выше рознь среди интеллигенціи, работающей надь одною и тою же благороднѣйшею задачею—просвѣщеніемъ народа? Чѣмъ отличается отмѣченное выше стремленіе ставить палки въ колеса или радоваться ошибкамъ „соперниковъ“ отъ активныхъ выступленій реакціонеровъ противъ друзей народа?—Конечно, по существу ничѣмъ; очевидно, что ни у однихъ, ни у другихъ нѣтъ истиннаго патриотизма, заставляющаго, ради высокой цѣли, забывать не только о мелкихъ самолюбийскахъ, но и о личныхъ выгодахъ.

Естественно, что при недостаткѣ у насъ людей инициативы, людей дѣла, энергичныхъ, способныхъ работниковъ, обладающихъ даромъ творчества въ вопросахъ организации, эта разрозненность, это преступное „соперничество“ должно отражаться на дѣлѣ, и вся работа обыкновенно, повторяемъ, сводится къ пустой, подчасъ даже красивой, но все-же только болтовнѣ.

fluo de batoj de la „sorto“ perdiĝis nacia fiereco, kaj malfacila vivo kaj foresto de elementaj kondiĉoj por disvolviĝo de konscio de aparteno al regno, kiu povas porti ian, utilon al siaj regnantoj kaj allogi iliajn simpatiojn, detruis eĉ lastajn signojn de tiu ĉi konscia patriotismo, kiun multaj personoj, ni diru ĝustloke, ne distingas de zoologia sento de alligeo, al hejmo;—ke en la nuna tempo en ia nesignifa parto de la societo, troviĝanta sub influo de reakciaj elementoj de la lando la patriotismo degeneris en kriplan formon de malamo al aliaj nacioj kaj al homoj aliepanantaj, al „liberaluloj“, „periduloj“,—tiu ĉi do estas kaŭzo de tiuj eksplodoj de malamo, kiuj sin esprimas en pogromoj de hebreoj, de tiuj teruraj fanatikaĵoj de popolamaso (eĉ se ĝi estas neokaze kolektita, sed havas fortikan organizacion), fanatikaĵoj, alkondukantaj al forbruligo de „studentoj“ kaj de ĉiaj aliaj „ribelantoj“, al batado kaj ekstermado de nenion kulpaj homoj en plej kruela formo,—

— Ĉio tio ĉi psikologie estas sufiĉe klarigebla; sed kiel kompreni tiun suprenomitan malamikecon inter la inteligentularo, laboranta por unu sama la plej nobla problemo klerigado de la popolo? Per kio distingiĝas tiu deziro enmeti bastonojn en radojn aŭ gajoj pro eraroj de „kontraŭuloj“ de aktivaj elpaŝoj de reakcianoj kontraŭ amikoj de la popolo?—Kompreneble, laŭ esenco, per nenio; estas klare, ke nek unuj, nek aliaj havas veran patriotismon, devigantan pro alta celo, forgesi ne sole pri bagatelaj honorosentetoj sed ankaŭ pri personaj profitoj.

Nature estas, ke ĉar al ni mankas homoj de iniciativo, homoj de agado, energiemiaj, kapablaj laborantoj, posedantaj kapablon de kreo en demandoj de organizacio, tiu ĉi disigiĝo, tiu ĉi krima „konkurado“ devas influi al la agado, kaj la tuta laboro ordinare, ni ripetas, alkondukiĝas al malplena, iafoje eĉ bela, sed tamen sola nur bablado.

Necese estas al ĉiuj organizacioj unuiĝi interligi sin per unueco de la celo kaj komenci laboradi kune.

Por tio ĉi estas necesa, kompreneble, perioda organo, havanta legantojn, serĉantajn scion kaj pretajn porti ĝin en la popolon. „Vjestnik Znania“, kiel oni scias, per obstina laborado efektive akiris grandegan aŭskultantaron kaj metis fundamenton por fortika organizacio de grandega reto de klerigaj societoj.

Estas mem kompreneble ke ni kun plezuro proponas paĝojn de nia ĵurnalo por celoj de la unuigado de tiu ĉi kleriga agado de jam ekzistantaj sub diversaj nomoj societoj. Ni neniom aten-

Необходимо всё́мъ организаціямъ объединиться, связать себя единствомъ цѣли и начать работать заодно. Для этого нуженъ, конечно, періодическій органъ, и мѣщущіе и читатели, ищущіе знанія и готовые нести его въ народъ. „Вѣстникъ Знанія“, какъ извѣстно, упорнымъ трудомъ дѣйствительно завоевалъ себѣ громадную аудиторію и положилъ основаніе прочной организаціи цѣлой сѣти просвѣтительныхъ обществъ. Само собою понятно, что мы съ удовольствіемъ предоставимъ страницы нашего журнала для цѣлей объединенія этой просвѣтительной дѣятельности уже существующихъ подъ разными наименованіями обществъ. Мы, ни въ чемъ не посягая на автономное существованіе этихъ организацій, протягиваемъ имъ руку, приглашая присоединиться для общей работы. Хотимъ вѣрить, что лучше, безкорыстно преданные народу люди услышатъ этотъ голосъ и подумаютъ надъ вопросомъ о вліяніи общихъ усилий, направленныхъ къ достиженію одной высокой цѣли, и если многіе все-таки останутся глухими къ нашему призыву, если они не сдѣлаютъ со своей стороны ни одного шага, то особенно огорчатся тоже не придется, такъ какъ наличность сомнительныхъ элементовъ всегда является источникомъ обмануемыхъ ожиданій.

Но присоединятся ли къ намъ другія организаціи или нѣтъ, мы будемъ свое дѣло вести, не рассчитывая на эту поддержку, такъ какъ у насъ есть то, чего другіе не имѣютъ. Въ самомъ дѣлѣ, кружки и общества союза „Вѣстникъ Знанія“ представляютъ ячейки, являющіяся основой громадной сѣти, которая должна покрыть всю Россію очагами просвѣщенія, объединенными не только общностью цѣли, но и единствомъ основного плана и солидарностью всѣхъ читателей „Вѣстника Знанія“.

Итакъ, мы должны прежде всего полагаться только на свои силы. Необходимо немедленно приступить къ организаціи отдѣльныхъ кружковъ, гдѣ только возможно найти законное число учредителей*), скорѣе легализовать еще нелегализованныя общества „Вѣстника Знанія“, заняться ревностно вербовкою новыхъ членовъ, привлеченіемъ симпатій мѣстныхъ органовъ печати безъ различія направленій, собирать свѣдѣнія о мѣстныхъ потребностяхъ и привлекать

cante kontraŭ aŭtonomia ekzistado de tiuj ĉi organizaĉioj, etendas al ili niajn manojn, invitante ilin aliĝi por komuna laborado. Ni volas kredi, ke la plej bonaj, neprofitame aldonitaj al la popolo homoj ekaŭdos tiun ĉi voĉon, kaj pripensos la demandojn pri kunfluo de komunaj penadoj al unu alta celo, kaj se multaj personoj malgraŭ tio restos surdaj al nia alvoko, se ili ne faros de sia flanko eĉ unu paŝon forte ĉagrenigi ni ne devos, ĉar ekzistado de dubindaj, elementoj ĉiam estas fonto de trompitaj esperoj.

Sed ĉu aliĝos al ni aliaj organizaĉioj aŭ ne, ni farados nian agadon, ne esperante tiun ĉi subtenon, ĉar ni havas tion, kion aliaj ne havas, nome: la rondetoj kaj societoj de la „Ligo Vjestnik Znania“ prezentas ĉelojn, kiuj estas fundamento de grandega reto, kiu devas kovri la tutan Rusujon per fajrujoj de klerigado, unuigitaj ne sole por komuneco de la celo, sed per unueco de fundamenta plano kaj per solidareco de ĉiuj legantoj de „Vjestnik Znania“.

Tiel, ni devas plej antaŭe fidi sole al niaj propraj fortoj. Necese estas senprokrste komenci la organizaĉion de apartaj rondetoj, kie nur estas eble trovi postulatan de la leĝo kvanton de fondantoj *) pli rapide legaligi ankoraŭ nelegaligitajn societoj de „Vjestnik Znania“, sin okupi fervore per varbado de novaj membroj al tiro de simpatiojn de lokaj presorganoj de ĉiuj direktoj, kolekti informojn pri lokaj bezonoj kaj aliri ĉiujn eminentajn agantojn por estonta kleriga laborado, postulanta senprokrastan komencon.

La devo de ĉetaj membroj de rondetoj kaj societoj estas ankaŭ aranĝo de tiuj rilatoj al aliaj klerigaj organizaĉioj, kiuj servos por suprenomita necesa kunfluigo de ĉiuj plej bonaj fortoj de la lando por plenumo de la granda problemo—fondo de Popola Akademio.

V. Bitner.

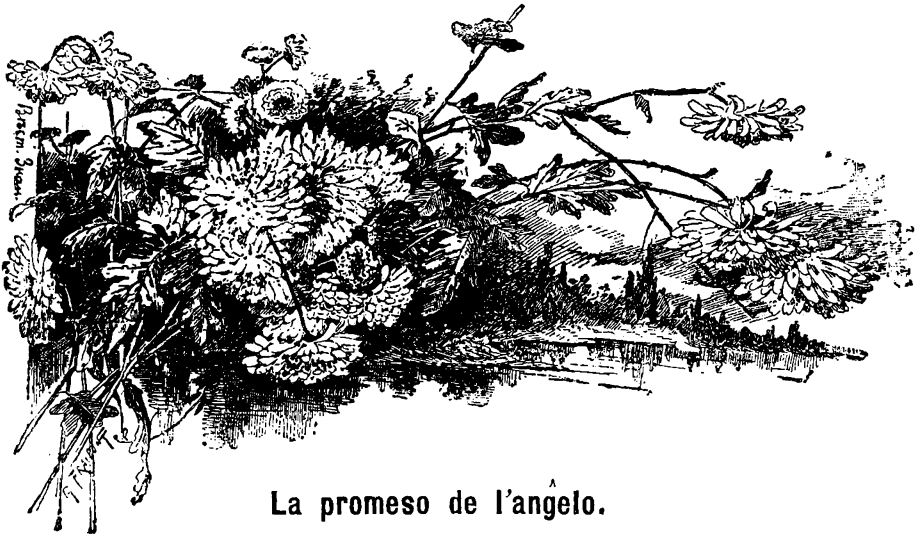
всѣхъ выдающихся дѣятелей для будущей просвѣтительной работы, не терпящей отлагательства.

На обязанности выдающихся членовъ кружковъ и обществъ должно лежать и установленіе тѣхъ отношеній къ другимъ просвѣтительнымъ организаціямъ, которые послужатъ къ упомянутому выше необходимому сліянію всѣхъ лучшихъ силъ страны для выполненія великой задачи—устройствія Народной Академіи.

V. Битнеръ.

*) О порядкѣ подачи прошеній относительно легализаціи обществъ и уставѣ С. Петербургскаго общества „Вѣстника Знанія“ см. № 5 «Вѣстника Знанія» за этотъ годъ.

*) Pri la ordo de prezento de petskriboj pri legaligo de societoj kaj la regularon de la Peterburga societo „Vjestnik Zn.“ rigardu № 5-aŭ de „Vjestnik Znania por la nuna jaro.



La promeso de l'angelo.

Rakonto de Ero Alpi.

(fama finna novelisto).

Varmega printempa suno lumas en mizeran loĝejon sur la rando de la urbo. Ĝiaj, petolemaj radioj saltadas de loko al loko. Ili leviĝas sur liton, penetras en malpuran matracon, sed tie nenion trovinte, krom sekan pajlon, ili leviĝas laŭ ŝirita kovrilo al kuŝeno kaj haltas tie ĉi minuton, por ekrigardi tri infanojn, senzorge dormantajn, kvankam la suno jam estas alte sur la ĉielo. Ĉe la muro kuŝas malgrasiĝinta knabo, proksimume dekjara kaj apud li dormas, ĉirkaŭpreninte unu la alian, du malgrandaj knabinoj, unu el kiuj eĉ ne travivis tri jarojn en tiu ĉi triviala mondo. La alia, pli maljuna, ĉirkaŭprenis per siaj maldikaj brakoj la kolon de la pli juna fratino; kaj dormas ili tie ĉi trankvile; kaj sonĝas, Dio scias, kiajn feliĉajn kaj fabelajn landojn. La radioj ludas ĉirkaŭ unu minuto sur iliaj palaj vangoj, poste transsaltas sur malnovajn seĝojn, de ili malleviĝas sur la plankon kaj ektrovas en angulo ian lignan keston, interne de kiu estas kelkajn bretoj. Sed tie ili nenion trovas krom du tasoj kun rompitaj preniletoj kaj iom da sekiĝinta fiŝo sur la telero,— kaj la radioj daŭrigas sian observadon. Sed ĉar en la ĉambro ne estas pli da objektoj por observo, ili, iom ludinte sur la tablo, sur kiu staras malplena kruĉo, revenas ree sur la fenestron, malsupreniras sur la korton kaj forflugas en pli bonajn lokojn. Mallumeto plenigas la ĉambro.

Palvizaĝa, mezaĝa virino estas okupata per io ĉe forno. Ŝia vizaĝo estas flava kaj lacigita. Ŝiaj mamoj pendas kaj ŝia spirado estas malfacila. La

plej maljuna infano de la familio, dektriaga knabino, balaas la plankon.

„Panjo“,—diras ŝi subite, lasante la laboron, „Ĉu ne estas tempo vekti la fraton kaj malgrandajn fratinojn, ĉar la tura horloĝo, kiam mi estis eliranta en la korton, montris jam naŭ?“

„Ankoraŭ dormu ili, Ajlio“, respondas la virino mallaŭte, tiel ili ne sentas almenaŭ la malsaton. Ni ne havas eĉ ĝuton da lakto, por doni al ili, kiam ili vekigis“. Kaj larMO glitas sekrete laŭ ŝia vango.

„Rigardu, panjo“,—daŭrigas la knabino,—kiel Luizo kaj Sajmo dormas ĉirkaŭpreninte unu la alian. Sajmo kvazaŭ defendas sian malgrandan fratinton kontraŭ iu, kiu volas fari ion malbonan al ŝi.“

„Kompatinda Luizo tre malsatiĝis hieraŭ vespere, sed ja ne estis...“—rakontas la patrino kaj ŝia voĉo denuncas la pretecon de larmoj spruciĝi el la okuloj, sed ŝi detenas ĝin.—Sajmo admonis ŝin poste, ke bona angelo nokte alportos, se ŝi vespere trankviliĝos kaj ne ploros, dolĉaĵojn kaj donos al ŝi kiom ŝi volos, tiel ke ŝi eĉ matene longe ne sentos malsaton. Tiel ŝi dormigis Luizon per siaj admonoj kaj ekdormis mem, kvankam ŝia stomako estis kredeble ankaŭ malplena.

Minuta silento. Ajlio daŭrigas balai la plankon. Sed baldaŭ ŝi lasas ree la balailon kaj demandas preskaŭ plorante:

— Ĉu trovos la patro hodiaŭ laboron?

— Mi ne scias, kara infano, sed ni atendu la plej bonan. Ĉerte li baldaŭ revenos de la mastro“.

„Ĉu vi scias, panjo“,—diras la knabino, kaj ŝiaj okuloj brilas tra larmoj,—

„mi opinias, ke baldaŭ venos pli bona tempo por tiuj ĉi infanoj, kiam ili estos ricevantaj sufiĉe da ĉia nutraĵo. Sciu, mi vidis la lastan nokton tre bonan sonĝon kaj mi tre esperas, ke ĝi antaŭmontras pli bonajn tagojn. Mi vidis belan anĝelon kun blankaj flugiloj, kiu havas inter la manoj oran brilantan kalikon, plenigitan per dolĉaj kuketoj. Kaj mi diris al li: Ĉarma Dia anĝelo, permesu al mi alporti al mia frato Arvio kaj al miaj fratinoj Luizo kaj Sajmo. Ili estas tre malsataj, kaj mia patro nenie trovis laboron, malgraŭ liaj penoj. Se vi ne kredas, demandu Dion. Li nepre diros al vi, ke mi diras veron. Sed demandu Lin ankaŭ, pro kio Li lasas nin suferi tian malriĉecon, dum multaj aliaj homoj estas riĉaj kaj feliĉaj kaj malgraŭ tio, ke la patro kaj ni estas tiel same honestaj homoj, kiel tiuj riĉaj. Jes, demandu pri tio kaj poste diru al mi la sekvontan nokton, kion Dio respondos je tio,—diris mi. Sed tiu ĉi bela anĝelo nur ridetadis kaj murmurete diris: morgaŭ povos viaj malgrandaj fratinoj kaj la frato mem preni al si kuketojn el tiu ĉi kaliko. Sed tiutempe mi vekigis, kvankam mi volis ankoraŭ aldiri, ke panjo kaj mi estas ankaŭ malsataj. Tiu ĉi sonĝo, ĉu ĝi ne estis mirinda, panjo?“

„Jes, ĝi estas tre mirinda... sed, do pro kio ne venas tiel longe la patro? Certe li trovis laboron kaj parte prenis estontan salajron. Eble li alportos al ni ion mangi kaj la ĝojo ekbrilis en, — ŝiaj malgrasaj okuloj.

Bruo de paŝoj eksonas en la vestiblo. Ambaŭ ektremas. Streĉita atendo esprimiĝas sur iliaj vizaĝoj. En la ĉambiron eniras viro. Lia vizaĝo estas pala, kiel tolo, liaj lipoj skuigiĝas, mal-lumega rigardo brilas en liaj okuloj.

„Ĉu ne... ĉu ankaŭ nun...?“ ekkrias la virino kaj laŭte esploras.

La edzo ne respondas, li ĵetas la ĉapon sur la tablon kaj sidigiĝas. Lia kapo malrapide malsupreniĝas sur la manojn.

Li estas altkreska, kun densa barbo. Li sin tenas iom ĝibe, sed tuta lia korpo spiras la sanon.

Mallaŭteco. Estas aŭdata nur la eksplo-rado de la virino kaj la spiro de dormantoj infanoj.

La kapo de la viro leviĝas. Li ekri-gardas la edzinon, kiu sidas ĝibe sur la seĝo kaj la filinon, senparole fleksi-ĝintan genuojn antaŭ la patrino. Poste li rigardas la liton. Liaj okuloj pleniĝas de larmoj, lia ekstero estas premita. Sekrete li for viŝas per maniko siajn larmojn. Sed subite lia brusto leviĝas, vejnetoj sur la vizaĝo plenigas de sango kaj el la lipoj elflugas terura malbenajo.

„Pasas minuto. Lia vizaĝo montras neklarigeblan esprimon. Li, ŝajnas, ion decidis. Kaj, ŝajnas, kvazaŭ moka rideto vagas sur lia vizaĝo. Li diras per mal-laŭta voĉo.

„Ni estas forpeltitaj de tie ĉi — ni transloĝiĝu.“

Estas aŭdata neĉesiĝebla plorado. La edzino demandas per malĝoja voĉo.

„Eble oni povas ankoraŭ peti la mas-tron pri afableco.“

— Jam provis mi. Ne helpas. Liekkriis nur: foriĝu sur la straton kun viaj infanoj! Mi iradis serĉi loĝejojn preskaŭ en dek lokojn, tial mi venis tiel mal-frue, sed ĉie oni diris, ke vi havas tiom multe da infanoj kaj krom tio vi ne pagis por la loĝejo al via antaŭa mastro...“

— „Malfeliĉaj infanoj!“ ekĝemis la patrino.

„Prenu markon *)“, diras la edzo, — „mi pruntis ĝin de kolego,—iru kaj aĉe-tu ian mangiĵon por la infanoj.“

La edzino prenas la moneron, ĵetas tukon sur sin kaj foriras. Kiam la pordo fermiĝas, Ajlio nerimarkeble aliras al patro, ĉirkaŭprenas lian kolon kaj mallaŭte parolas:

„Ne malĝoju, kara patro, mi vidis mirindan sonĝon, kiu certe promesas bonaĵon. Mi vidis..“

„Vi rakontos ĝin alifoje, mia kara. Sed nun petu de la najbaroj iom da acidaĵo, ĉar la patro volas trinki.“

Ajlio prenas kruĉeton kaj inten-cas foriri. Sed entaŭe ol ŝi atingas la pordon, la patro levas sin sur la ma-noj kaj forte premas al sia brusto; poste li lasas ŝin. Ajlio kun miro daŭre rigardas sian patron, ridetas kaj foriras.

La edzo restas sola. Li alkuras al la lito kaj varmege kisas la infanojn. Poste, kvazaŭ en febro, li premas per ambaŭ manoj siajn tempiojn. Liaj lipoj paliĝas, lia vizaĝo neordinare rad-ias. Unu momento nur—kaj li ekkap-tas el anĝulo hakilon.

* * *

Kvazaŭ bruego en arbaro tra la urbo disvastiĝis la sciigo pri la terura oka-zo kaj baldaŭ grandega amaso da po-polo estis ĉirkaŭanta la malgrandan laboristan loĝejon sur la rando de la urbo. Nun en la loĝejo estis kuracisto kaj policanoj. La malfeliĉa virino, jam sciigita en la urbo pri la okazintaĵo, ricevis konvulsian frapon, kaj estis for-portita en malsanulejon. Ajlio, krias sur la korto kvazaŭ buĉata. Ŝi krias per animŝiranta voĉo „Patro, Arvio, Luizo, Sajmo!“ Sed terura turmento iom post iom forprenas de ŝi la pru-denton, kaj inter la plorado ŝi subite sonigas teruran ridon.

*) Finlanda monero.

Oni perforte forportas ŝin, kvankam ŝi kontraŭbatalas kaj mordas. El ŝia buŝo verŝiĝas ŝaŭmo kaj ŝia langopendas mordita ĝis sango.

Tra la amaso iras murmureto: „oni jam portas“.

Estas malĝoja la paŝado. Antaŭe oni portas du fratinojn. Ĉirkaŭpreninte unu la alian, ili kuŝas; eĉ nun oni ne volis ilin disigi. Tiel oni volas ilin enterigi. La manoj de la pli maljuna fratino premas, kvazaŭ fera premilo, malgrasiĝintan korpon de Luizo. Ĉe ambaŭ la kapoj estas fortranĉitaj. La sango jam tute elfluis. Sed sur iliaj lipoj rigidigis agrava rideto. Ĉar ili jam ne estas malsataj.

La anĝelo plenumis sian promeson kaj nun la mizerulinoj sin sentas bone, nun ili neniun malhelpas, ĉar la varma brako rifuĝigis ilin por ĉiam.

Post ili oni portas knabon, sur kies kapo estas grandega malfermita vundo. Kaj fine, kiam iĝis videbla la korpo de ankoraŭ viva patro, de tiu, kiu mortigis siajn tri infanojn kaj poste mortige vundis sin mem, en amaso eksonas krioj de teruro. Sed la tutan amason da popolo ekscitas ia neordinara, mistera sento.

En ĝi estas sentata io sovaĝa, malŝkvieta, kulpiganta.

Korespondistoj de gazetoj rapidiĝas en redakciojn kaj skribas artikolojn pri la „senkora patro“, kvankam pli volonte ili dezirus skribi ion pri „troa koreco“.

Malĝoja paŝado pasas plu. Malforta vento komenciĝas kaj balancas arbajn branĉojn en ĝardeneto. Iom post iom ĝi aliformiĝas fortan ne ventoturnon. De la strato leviĝas kolonoj da polvo, kaj nigraj nuboj kunvenas sur la ĉielo.

Kaj kiam la paŝado preteriras la domon de tiu riĉulo, kiu la lastan fojon rifuzis la laboron al mortiginto, tiam eksonas surda murmuro en akompananta amaso kaj ĉiuj rimarkas, ke pala vizaĝo returniĝas de la fenestro.

La vento bruas. Kaj, ŝajnas, kvazaŭ ĝi kantas ion pri kondamno.

Kiam do oni alvenas al tiu konstruaĵo, kie loĝas riĉa domhavanto, forpelinta la mortiginto el la loĝejo, ĉiuj vidas, ke skuiganta viro forkuras tra la pordego en korton.

La ventoturno ĉiam plifortiĝas kaj plifortiĝas.

Nubj densiĝas sur la ĉielo, kaj sur la pekan teron verŝiĝas forta pluvado.

Tradukis E. Budzinski.



V. V. Vereŝagin, kiel pentristo kaj propagandisto de la paco.*).

Nek unu el pentristoj, ne nur rusaj, sed aŭkaŭ el la eŭropaj, havis tian vastan kaj laŭtan famecon, en diversaj vicoj de l'socio kaj de la nacioj de ĉiuj landoj, kiel la mortinta V. V. Vereŝagin. Por tio ĉi ekzistis multaj kaŭzoj, sed, certe, la plej ĉefa el ili estas la grandega intereseco de liaj temoj, ilia proksimeco al la anima stato de ĉiuj, la akreco de l'demando, ekokupanta ĉiun pensantan homon.

Oni devis havi tiun maloftan labor-kapablecon, kiun posedis la mortinta pentristo, tiun vere Vereŝagin'an sen-

lacan spiriton, por dum sia tuta vivo persiste kaj avide rapidi post la impresoj, de l'estado, sin ĵetante el vojaĝoj al militoj, kaj de l'militoj en vojaĝojn, por tiel longe kaj obstine labori por unu celo, militante kontraŭ la milito, kaj perĉi per la mano de tiu sama minaca dio, por la batalo kontraŭ kiu li elspezistiom da'energio, forto kaj talento.

La verkoj de Vereŝagin en centmiloj da ekzempleroj disvastiĝis tra la tuta mondo kaj kreis tutan literaturon. Sed vide kun tia granda populareco, kiun tre malofte favoras eĉ la plej eminentajn talentojn, la loko, kiun Vereŝagin okupos kaj okupis en la historio de l'pentarto, tamen ŝajnas esti

*) Tiu ĉi artikolo ruse esras presita en „Vest. Za.“, por 1905 j., en 1 №.

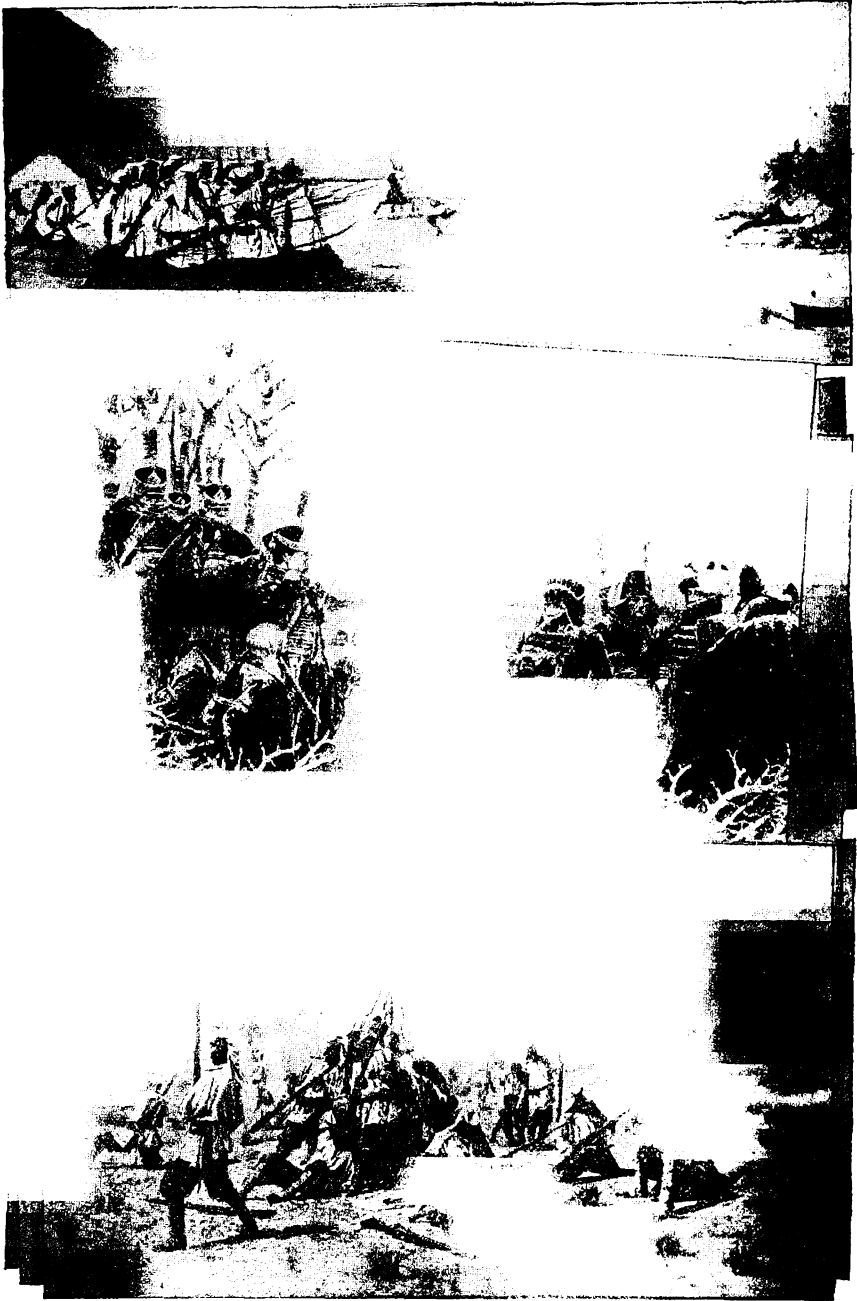
iom tro modesta. sufiĉe pli modesta ol starigi ĉefe de la rusa pentrarto, aŭ eĉ tiu, kiun li plenrajte povus okupi interde unu el ĝiaj skoloj. Li ne kreis apud la agemaj propagandistoj de l'ideo de si imitantojn, kiel tio ĉiam estas ĉir-
t. t. monda paco kaj fervoraj kontraŭ-kaŭ grandaj talentoj, li ne restigis



Portreto de V. V. Vereŝagin. — Liaj pentraĵoj: „Sur la monto Ŝirka ĉio estas trankvila“ — „Antaŭ fortikaĵo“ — „Forgesita“.

uloj de l'milito, ĝuste de l'vidpunkto post si aron da posteuloj, kiuj daŭri-
de tiu ĉi propaga da signifo oni devas gus popularigi, ripetadi kaj ellaboradi
ĉefparte observadi la verkojn de Vere- liajn metodojn. — kiel estas kutimo diri,
ŝĉagin. Sed kiel pentristo, li ne estas li „ne kreis skolon“, ne inspiris per
tia emmenta grandaĵo, kiun oni povus siaj verkoj la novan generacion de pent-

ristoj. Io estis en liaj pentraĵoj, kio nehelan, fortan naturon, en liaj frukto-ple-sibmetadis, ne altiradis, ne limigalis nan ageman vivon, ni nevote admiras kaj ne kortuŝadis la junajn fortojn. Ne kiel liajn verkojn, mirigantajn per ilia



V. V. Vereŝagin: „Rebato de atako“—„Kun bataliloj en manoj,—pafmotiguilin!“ (El la milito de 1812 jaro. „Ĉirkaŭitaj“).

haltante dume ĉe esplorado de tio ĉi produktomeco, tiel ankaŭ mem la belan „io“, kio koncernas nur la puran arton, kuraĝan personon de tiu ĉi neordinare kaj trankvile enrigardante en tiun ĉi talentplena homo.

Eĉ en la mollingigita historio de lia vivo, antaŭ ni pentriĝas homo, eterne bolanta per spirita fajro, nesatiĝanta naturo, kiu neniam haltas sur sama loko, kiu neniam kontentiĝas je tio, kio jam estas farita, kiu eterne kaj avide celas ien antaŭen. Naskiĝinte en 1842-a jaro, Vereŝagin en la jaro 1853-a envenis en la maran kadetan korpuson. Fininte tie la kurson kaj servinte en la moristaro nur unu monaton, li ekŝiĝas kaj envenas en la Akademion de l'Artoj, ricevas tie malgrandan medalon pro la skizo „Elmortigo de l'fiandĉoj de Penelopo“. forlasas la Akademiojn kaj ekveturas eksterlanden, en Parizon, kie laboras sub gvidado de la konata franca pentristo Jéron kaj de aliaj. En la jaro 1867 ni vidas lin jam en Turkeŝtano apud general-guberniestro Kaifman, kie apud Samarkando li ricevas Georgian krucon *). En 1877-a jaro li ĉeestas sur Dunajo, sin trovas ĉe Skobelev kaj Gurko, ricevas vundon sur la minŝpo de leŭtenanto Skridlov, poste partoprenas apud Plevna kaj dum la kovaleria atako kontraŭ Adrianopolo plenumas la oficon de stabestro. Traveturadinte la tutan Eŭropon, Hindujon, Palestinon, Sirion, estadinte sur Filipinaj Insuloj dum la hispana—amerika milito, li nelonge antaŭ sia morto, traradis la tutan Japanujon, daŭrante samtempe senhalte laboradi, pentradibildojn, elmontrante ilin jen ĉe ni, jen eksterlande. En la jaro 1874-a pro la pentraĵoj elmontritaj en Peterburgo, la Akademio de l'Artoj, aljuĝas al li la rangon de profesoro, kiun li tamen malakceptas, kaj preskaŭ je la fino de sia vivo, poste la unua eksoninta Oriento, de l'pafilogoj en la Malproksima Oriento, la 62—jara maljunulo rapidas tien kun flameco de 20—jara junulo. Trasorbigitaj per varmega protesto kontraŭ la milito, dediĉinta sian tutan vivon al la batalo kontraŭ ĝi, li samtempe ne povis elteni, kaj ĉe la unua fajrero de l'ekflamiĝinta milito, ekveturis tien, por poste kun ankoraŭ pli granda heleco montri ĝiajn negativajn ecojn. Oni nevolle ekpensas ke se tiu ĉi vivema, ĉenergiema, movema homo estus ne pentristo, sed, ekzemple, ia ajn elektita socia aganto, organizanto de socia stato, aŭ gvidanto de partio kreanta de novaj politikaj movadoj,—li en la Okcidento, kaj en la nuna tempo ankaŭ ĉe ni, ankoraŭ pli multe disvolviĝus, ankoraŭ pli larĝe kaj hele aperigus sin, ol en la, efektive, profunda kaj forkaptanta, sed en certaj rilatoj limigita sfero de agado, kia estas la pentrarto. Lia granda naturo kvazaŭ kun malfacileco enmetis sin en la kadron de l'pentrarto, por li estis mal-

facile sin deteni kaj ne transiri, eble nevole, tiun limon de noblaj linioj, per kiuj estas karakterizita la pentrado kiel arto, kaj ekster kiuj komencas jam tia aŭ alia socia propagando kun publicista karaktero. Forte konvinkita realisto en la arto, li iutempe estis devigata enveni en ekstremon de naturalismo, oferi la pure artajn valorojn de siaj laboroj je nomo de la difinita tendenco, sur ĝian altaron alporti la artan parton de l' verko. La pentristo vivis kvazaŭ ĉiam timante, ke la nekapteble molaj artaj formoj nebuligos por la popolamoso la klarecon de l'intenco, ke la ideo estos ne sufiĉe rapide kaj facile komprenita, klarigita kaj imagita. Kaj jen, haltante antaŭ neniaj artaj malproftoj en siaj pentraĵoj, li akre, iutempe ĝis krudeco, substrekis per krianta realismo la regantan ideon, oftege transirantan en imageblan kaj eĉ en iutempe sin nemaskantan tendencecon. La deziro, kion ajn tio kostus, influi sur la publikon, kiel eble plej forte, alkondukis lin ĝis tiaj, malproksime de l'superaj problemoj de l'arto starantaj agoj, kiel ekzemple la decido aranĝi en Berlino ekspozicion de siaj, bildoj de la rusa—turka milito kun orkestro de muziko, kiun li enlokiĝis malantaŭ la pentraĵoj kaj kiu mal-laŭte ludis finebran marŝon. Inter la bildoj de tiu ekspozicio, sin trovis ankaŭ la konata pentraĵo „Apoteozo de l'milito“ (piramido el homaj kranioj) kaj la „Meso pro mortintoj“. (sur kam-lapo, plena per nudaj kadavroj de l'mortigitaj, la pastro kun fumanta bonodor-fumilo faras la lastan diservon) Nature, tio faris sur la publikon premantan impreson, kaj per tio ĉi atingiĝis la ĉefa celo de liaj verkoj.

En la pentraĵoj de Vereŝagin ĉio direktiĝis al la sola celo: hipnotizi la popolamason, enradikigi en la rigardanton nur unu ideon, ekbruligi en lia amo la indignantan senton de l'protesto, ekflamiĝi lin per malamo kontraŭ la malbono, la demandoj do de la pure arta tekniko kaj de valoreco de l'pentraĵo foriĝis en postan lokon. La publicisto venkas. La artisto formortis kaj enombriĝis. Guste la venko de l'ideeco super la artaj valoroj en pentraĵoj de Vereŝagin konservis lian nomon en memoro de l' homaro,—sen tio li devis perdiĝi en la amaso de malpli famaj pentristoj. Ĉefparte, lia merito kuŝas en tio, ke li estis la unua, kiu per kuraĝa mano forŝiris la poezion tolaĵon, per kiel nebulo estis ĉirkaŭitaj la abomenaj ulceroj de l'milito; li la unua devigis ĉiun konvinkiĝi je la fantomeco de ĝia heroa aŭreolo.

En pli fruaj tempoj la poetoj kaj pentristoj prikantis la militon, kvazaŭ ion nekredible belan, kiel majestatan poe-

*) Rusa ordeno donata pro kuraĝeco.

mon de homa forto kaj sentimeco: la venkportante ventumiĝantaj miltkoloraj standadoj, la inspiremo kuraĝaj vizaĝoj de militistoj, galopantaj sur rapidaj belaj, ĉevaloj, kombinitaj de la pentristo en pentrindajn grupojn. Tiaj bildoj tute forkovris de nia atento la realecon, mallumigis nian memoron, igis forgesi ke post ĉio ĉi sin kaŝas kruelegeco, ke post la belaj ornamajoj regas kaj furiozas abomeninda morto, sonas animŝirantaj ĝemegoj, kvazaŭ rivero fluas varma sango, kripliĝas vivaj estaĵoj, senplende mortas en nenio kulpaj junaj vivoj, fluetas larmoj... Per profunda ironio sonas la pentraĵoj de Vereŝagin pri tiuj ĉi temoj. „La malamiko ne montras sin. Bataloj forestas, sur Ŝipka ĉio estas trankvila“, diras la raporto de l'militteatro kaj trankvile frostiĝas dekmiloj da homoj en la neĝaj amasoj de la Balkanoj. Jen en malproksimeco sur la posta loko del pentrato, antaŭ la fronto de la vice ordigitaj militistaroj, rapidas kun malkovrita kapo la „blanka generalo“ *); mилоj da ĉapoj ekflugas supren kaj sonegas la venka krio: „ura!“ Kaj sur la antaŭa plano de l' bildo estas kunigita amaso da glaciĝintaj, en malbelaj situacioj, kadavroj, elstarantaj el la neĝo kaj aperantaj kiel akra kontrasto al la unua parto de l' pentraĵo. Tiaj estas ankaŭ la aliaj pentraĵoj de Vereŝakin el la rusa—turka milito, el kiuj apartiĝas: „Ili eniru“. „Antaŭ la atako“, „Post la atako“, „Ili enpenetris“, kaj el la turkestana milito, ekz. „La venksignoj“ kaj multaj aliaj.

Sub influo de la riproĉoj de kritikistoj, pentristoj kaj de la publiko je la tro maldelikata tenceco kaj je ofendo de la patriotaj sentoj, Vereŝagin eĉ nenigis kelkajn bildojn: „Oni ĉirkaŭis“, „Ili eniris“, „La forgesito“. De tiuj ĉi pentraĵoj, cetero, restis fotografaĵoj, sin trovantaj kune kun ĉiuj bildoj en la galerio de fratoj Tretjakov en Moskvo. La unu prezentas „forgesitan“, neforigitan kadavron; super ĝi aro da flugpendantaj korvoj. Du ceteraj bildoj faras efektive premantan, skuegantan impreson: en ili estas prezentitaj tiuj teruraj apartaj momentoj, kiam la milito ĉesas esti milito, perdas ĉion kaj aliĝas simple en sovaĝan bestan mortigadon.

Kaj nun ni, foririntaj antaŭen je pli ol kvarono da centjaro, transvivinte ankoraŭ pli teruran militon, povas konvinkiĝi nur ke la figurataj de Vereŝagin militbildoj estas nur malforta ilustraĵo de l' realeco, kaj tiaj pentraĵoj kiel „Post la atako“ (militira malsanulejo, apud kiu multo da vunditoj kun bandaĝoj sidas grupe kaj staras en diversaj situacioj)

prezentas nur la tre kutiman kaj ordinaran bildon ĉe la masa ekstermo en la nuntempa milito. Kaj ne riproĉojn meritas Vereŝagin pro tio, ke li montris al ni la militon en ĝia tuta malbeleco, ĉar per tio li ankoraŭ pli forte elvokis en ni abomenon al ĉi tiu tutmonda malfeliĉo, kiu kvazaŭ peza malbeno pendas super ni. Ju pli ni malamos la militon, des pli proksime ni estos al la luma idealo de frateco kaj amo, al kiu la homaro celas tiom da centjaroj, ne sciante eĉ alproksimiĝi al ĝi. Tute merite oni nomis Vereŝagin on unu el la plej eminentaj kandidatoj por la Nobel'a premio, kiu estas donata al la plej grandaj agantoj pro la utilo de la ideo de tutmonda paco, kaj eble alie en io alia, sed en tiu ĉi rilato la nomo de Vereŝagin povas esti metita vice kun la nomo de la granda verkisto de la lando rusa, de L. N. Tolstoj.

Ĝis nun ni parolis pri la signifo kaj meritoj de Vereŝagin, kiel de propagandisto de la paco. Sed Vereŝagin meritas atenton ankaŭ kiel artisto. Kvantkam ankaŭ la pli granda parto de liaj pentraĵoj estas dediĉita al la celoj de kulpigo de la milito, li tamen havas multajn verkojn, koncernantajn nur la region de pura arto, t. e. tiajn verkojn, kiuj ne rajtigas sian ekzistadon nur per la enkorpigita en ili ideo, sed havas, krom tio, ankaŭ sian pure artan valoron.

La arta klareco de la ideo havas nenion komunan kun la tiel nomata, videbleco. Kiel en literaturaj verkoj la precizeco de la parolo ofte estas la vera kaj ĉefa malamiko de la arta larĝeco de l' ideo, tiel ankaŭ en la pentrato la superflua realigo de la priagata temo mortigas la spiritecon de l' bilda prezentado de ideoj.

Parolante pri la pentraĵoj de Vereŝagin, estas necese rimarki, ke en ili tiu ĉi du valoroj, la ideo kaj la arta, ne povas vivi kune. Tio ĉi devenas, kompreneble, de tio, ke Vereŝagin tamen do estas ne sufiĉe artsentema, ne sufiĉe delikata artisto, kaj ankaŭ de tiuj malveraj konvinkoj, kiujn havas ĉiuj pentristoj-realistoj, pesantaj la valorecon kaj indecon de la bildo sur la pesilo de utileco kaj ignorantaj ĉiujn aliajn valorojn de la pure arta karaktero, kiel senkulpan amuzadon de estetika bagatelado. La eraro tie ĉi estas en tio, ke ili ĉiuj celas pli kompreneble kaj reliefe esprimi la ideon, alarangiinte ĝin al la ĉirkaŭaĵo de l' vera realeco; ili penas aldoni kiel eble pli multe da vero, ornami kiel eble pli multe per realecaj detalaĵoj, kvazaŭ timante almeti de si mem eĉ unu strekon aŭ pentretron, forgesante ke prezenti la realecon estas tute neeble, kaj tute ne ekzistas

*) Tiel oni nomis la generalon Skobelev.

tiaj manieroj, per kiaj oni povus atingi tion. La arto nur sin apogas sur la realecon, sed la prezentado de tiu ĉi lasta neniam estis kaj ne povas esti la celo de l'arto. La realeco nur estas ĝia komenckpunkto. Ĝi, rilate al arto, servas kvazaŭ nutraĵo sen kiu la lasta ne povas ekzisti kaj kiu; estante enigata kaj digestata per la aparato de l'arto, aperas ĉe la pentristo jam en aliigitaj formoj de arta kreado. Ju pli larĝe ĉirkaŭprenas la ideo la tutan verkon, trasorbicante ĝin trae per sia spirito, des pli plena estas la arta iluzio. Ĝuste de tie ĉi venas la diferenco inter la bildo kreita per arto kaj la fotografe preciza prezento de ia ekstera fakto, kvankam ankaŭ la fakto mem, kompreneble, povas doni instigon al naskigo de la ideo, sed sole al la naskigo: neniam li donos ideon en ĝia pleneco.

Kiel klarigon mi permesas al si montri ekzemple la pentraĵon de Franco Stuk, priagantan parencon kun Vereŝĉagin temon, sub la nomo „Milito“. Ĝi prezentas sendube grandan verkon en senco de korpigo de difinita ideo en la pure arta formo.

Sur kadavroj, amasigitaj en densan maldelikatan mason en diversaj situacioj, malrapide paŝas nigra grandega monstro—ĉu sovaĝa ĉevalo, ĉu bovo, etendinte malsupren la kapon kun larĝigintaj naztruoj, kvazaŭ ĝi entiras en sin la odoron de sango kaj homaviando. Sur la monstro sidas homo, armigita per akra pikilo. La esprimo de tiu figuro estas senpasia, senvola, sklave humila. La rajdanto, evidente, atendas, kien ankoraŭ portos lin tiu ĉi monstro de l' milito, kiun ankoraŭ mortigi, kie ankoraŭ verŝi la varmegan sangon por satigi tiun ĉi nesatigeblan, sangavidan sovaĝbeston. Sendube, Stuk konsideras la militon tute alie ol Vereŝĉagin. Li vidas en ĝi la aperon de elementa forto de l' mondo, kontraŭ kiu ni estas nekapablaj batali. Ni, homoj—estas nur malfortaj sensignifas partetoj de tiu ĉi mondo kaj ne havas kapablecon kontraŭbatali ĝian pereigan potencon kaj la terurajn esprimojn de ĝia malbono. Kun senplenda humileco kun malakra doloro en brusto, kun klara konscio de l' plena teruro de tiu ĉi senhalta abomeninda krimo,—iras ni mortigi niajn simlulojn, ne povante elŝiri sin el la kroĉemaj ungegoj de ĉi tiu nigra forto.

Mi donas la enhavon de tiu ĉi pentraĵo por substreki, kun kia mirinda pleneco ĝi estas prezentita de la pentristo. La nigra monstro faras forpuŝegantan impreson kaj samtempe nevole humiligas nin per ia peza, premanta hipnozo, la spirito de la ideo plene

montras sin en la bildo kun forkaptanta humoro. Tio ĉi, ĝuste, estas la ĉefa valoro en artaj verkoj.

La ĉefa difekto en la pentraĵoj de Vereŝĉagin—estas ĝuste la manko de tia pleneco, de tia lumiga larĝeco; kaj ĉe la dismeteco de lokigo de personoj, liaj verkoj ofte rememorigas kunvenon, kie ĉiuj parolas samtempe: ia kunmetado de substrekitaj kaj helaj apartecoj, montranta la senfortecon de la arta intenco diri tion saman kaj esprimi la saman ideon per unu movo de la pentrilo, kapti en tuteco la komunigan penson kaj esprimi ĝin en bilda figureco. Iuj personoj trovis kaj trovas meriton en tio, ke Vereŝĉagin forjetis la malnovan kondiĉecon en la grupado, t. e. li rompis la regulojn, laŭ kiuj oni devis ĉiam meti la ĉefan figuron en centron de la bildo, kaj ĉirkaŭe la malpli gravajn personojn, porke oni ricevu belan grupon.

Efektive en tiu ĉi rilato li kun la propra al li kuraĝeco faris paŝon antaŭen al detruo de la reginta ordinareco sed samtempe li ofte faladis en alian ekstremon. Lia grupado iutempe faras impreson de okaza fotografaĵo, kie ĉiu angulo de l' bildo vivas aparte, kvazaŭ okaze trovita en vivo san interligo kaj parenceco kun la aliaj, ne konsentante kun la komuna ideo.

Pli juste dirante, oni eĉ ne povas nomi Vereŝĉagin on—artista, en la vasta senco de tiu ĉi vorto. Li estis nur pentristo, priskribanto de moroj, kaj multaj liaj pentraĵoj, havas simple etnografian karakteron; siajn peizaĝojn li eĉ ne titoladis kiel bildon prezentantan tian aŭ alian humoron de la naturo, sed nur kiel iun geografian lokon, distingindan per ia apartaĵo, t. e. li malsuprenigis siajn verkoj ĝis la vico de nur simpla kolorigita fotografaĵo. Kaj tial liaj pentraĵoj el Napoleona epoko, de la 1812-a jaro, tute ne estas prosperintaj. Vereŝĉagin povis nur prezenti tion, kion li vidis, aldonante nenion sian propran; kaj tie, kie estis necese krei figurojn per fantazio, elvokante ilin per spirita rigardo el mallumaj profundaĵoj de malproksima estinteco, kie estas neeble sin turni al la realeco—li sentis sin senforta. La kreado staris ekster la limoj de lia arta talento, la flugoj kaj flugilemeco de l' penso estis kreitaj ne por li.

Koncerne la majstroco en la pure teknike—arta rilato, Vereŝĉagin en multo staras poste de niaj konataj talentemaj pentristoj. Lia desegno estas ĝenerale iom malmola, iutempe malpena; la pentrado distingiĝas per sekeco. Precipe oni rimarkas tion en la verkoj de la plej posta periodo; sed ne tiel la koloreco: post la serio de la bildoj de la rusa—turka milito ĉe li super-

regas pli freŝaj, helaj koloroj. Evidente, tie ĉi rebrilas influo de la francaj impresionistoj. Efektive, li ne ĉiam sukcesis bone pentri la lumajn tonojn, la harmonio de helaj koloroj, ĉe li ofte transiĝis en akran kriemecon kaj multkolorcon.

Kiel escepto aperas liaj lastaj malgrandaj, sed rekte belegaj verketoj el veturo en Japanujo, kun konstanta freŝa koloreco. Tio ĉi estas la plej bonaj el liaj verkoj de tia karaktero. Tio ĉi pravas, ke ankaŭ en la senco de la pure artaj valoroj li staris pli supre, ol oni tion povis opinii ĝenerale laŭ liaj verkoj. Nevole ni devas bedaŭri ke Vereŝĉagin tiel despote sufokis en si tiun ĉi talenton, tiel dronigis la artan vastecon en la mallarĝaj bordoj de la publicisto—longan tempon moda—movado.

Finante la artikolon, estas tamen necese diri, ke kiujn ajn valorojn de artaj

rimedoj havis Vereŝĉagin, lia celo pravigis la rimedojn kaj la oferojn, donitajn pro ĝi.—kaj tiu ĉi nobla celo de granda propagando por utilo de l' homaro faris lin granda persono en la memoro de homoj. Nevole oni revas bedaŭri, ke tiel malmulte, tiel malofte naskiĝas ĉe ni tiaj talentemaj naturoj, kiujn nia tempo eble pli bezonas ol ĉia alia. Kiu scias, kio estus Vereŝĉagin en aliaj cirkonstancoj, ĉe pli bona stato de nia malfeliĉa senbonsorta socio, kiu ne donas eliron al potencaj fortoj kiu helpas nek la kreskadon nek la ekfloron de persona energio, de individua iniciotado, de vastaj intencoj kaj de vigla sensateble—nellankiĝanta laboro?

Sub alia ĉielo devas naskiĝadi tiaj homoj... sub alia ĉielo ili pli ofte ankaŭ naskiĝadas!

S. Guzikov.
Tradukis Goĉo.



V. V. Vereŝĉagin: Letero al patrino—„Rompita letero“—„La letero restis nefinita“—„Apoteozo de la milito“.



Смерть.

Три мѣсяца тому назадъ я хоронилъ своего пріятеля. Стоялъ первый весенній день, снѣгъ еще не стаялъ, но на солнцѣ было уже тепло. Я, разгоряченный ходьбой, разстегнулъ пальто и долго шель нараспашку.

Теперь уже июнь. Такъ ласково смотритъ солнце, такъ весело щебечуть птицы въ нашемъ крохотномъ садикѣ, но я лежу въ постели, лежу уже пѣлыхъ два мѣсяца въ альбійшей чахоткѣ. Моя матушка и докторъ скрываютъ отъ меня, чѣмъ я боленъ, но... но это такъ очевидно, такъ безспорно, что не можетъ быть даже и тѣни сомнѣнія.—Меня перевезли на дачу въ Парголово и матушка, кажется, въ тайнѣ надѣется, что здѣшній воздухъ можетъ поставить меня на ноги.

Но, конечно, это только смутная надежда матери; докторъ давно уже убѣжденъ, что часы моей жизни сочтены. Я это читаю по выраженію его лица, по тону голоса, по манеру обращаться со мной. Говорятъ: онъ опытный врачъ, многихъ поставилъ на ноги, но если бы я, какимъ-либо чудомъ, сталъ поправляться,—этотъ опытный человекъ, который теперь убѣжденъ въ моей безнадежности, сталъ бы увѣрять и себя и другихъ, что у меня была собственно не чахотка, а что то въ родъ чахотки, что-то такое, что совсѣмъ тождественно съ ней, но все-таки давало возможность, при правильномъ леченіи и уходѣ поставить меня на ноги.

Все это ужасно какъ старо. Много разъ приходилось мнѣ слышать по-

Morto.

Antaŭ tri monatoj mi enterigis mian amikon. Estis unua printempa tago, la neĝo ankoraŭ ne degelis, sed sur la lumitaj de l'suno lokoj jam estis varme. Mi, varmegiginta de l'rado, disbutonumis paletoton kaj longe iris dismalkovrite.

Nun jam estas junio. Tiel afable rigardas la suno, tiel gaje pepadas birdoj en nia malgrandeta ĝardeneto, sed mi kuŝas en lito, kuŝas jam tutajn du monatojn pro malbonaĝa ftizo. Mia patrino kaj la doktoro kuŝas de mi, je kio mi malsanas, sed... sed tio ĉi estas tiel vdeble, tiel sendisputeble, ke ne povas esti eĉ ombro de l'dubo. Oni min transveturigis someran loĝejon en Porgolovo kaj la patrino, ŝajnas, esperas en sekreto, ke ĉi tiea aero povas min restarigi.

Sed, certe, tio ĉi estas nur neklara espero de l'patrino, la doktoro jam de longe estas konvinkita, ke la horoj de mia vivo estas jam kalkulitaj. Mi legas tion ĉi laŭ esprimo de lia vizaĝo, laŭ tono de l'voĉo, laŭ maniero agi je mi. Oni parolas: li estas sperta kuracisto, multajn li restarigis, sed se mi, per ia miraklo, komencus resaniĝi,—ĉi tiu sperta homo, kiu nun estas konvinkita je mia senespera situacio komencus konvinkigi sin kaj aliajn, ke mi havis, certe, ne la ftizon, sed ion similantan je la ftizo, ion kio estis tute sama je ĝi, sed kio tamen donis eblecon restarigi min per regula kuracado kaj flegado.

Ĉi ĉio estas treege malnova. Multfoje mi devis aŭdi pri io simila, eĉ observi

добное, даже наблюдать въ жизни; а теперь и самому испытывать.—Я акуратно принимаю тѣ микстуры и порошки, которое прописываетъ мнѣ докторъ,—все это или нейтральныя средства или яды для уменьшенія страданія.

О эти ужасныя страданія! Когда я вспоминаю о нихъ,—холодный потъ выступаетъ у меня на лбу, я весь дрожу и начинаю подсчитывать сколько еще времени остается до ихъ повторенія. Впрочемъ, развѣ не все ли равно, чѣмъ чаще будутъ повторяться припадки, тѣмъ лучше, тѣмъ скорѣе все кончится,—все, такъ опостылѣвшее и надоѣвшее мнѣ самому.—Я надобѣль, конечно и роднымъ.—Я отличю со мною, что бываю къ нимъ иногда придиричивъ, раздражителенъ, сколько разъ я ни давалъ себѣ слова сдерживаться, но всегда случалось такъ, что я нарушалъ его.

Бѣдная матушка! Я довожу ее иногда до слезъ, я часто слышу, какъ она горько плачетъ въ сосѣдней комнатѣ.

Наступить осень, пожелтѣютъ листья, начнется перелетъ птицъ,—меня и не станеть.

Меня похоронять здѣсь, на этомъ кладбищѣ. Что же, мѣсто живописное. Крутая песчанная гора, свѣтлое озеро высіяя сосны и группы небольшихъ домиковъ все это красиво, величественно, хотя и немного холодно.

Надо мною будутъ шумѣть сосны, весною вить гнѣзда грачи, гулять дѣти и рвать, уже конечно, посаженные рукою матери цвѣты съ моей могилы.

Какъ все это будетъ хорошо, какъ главное, будетъ спокойно, но гдѣ буду я? Неужели я совсѣмъ таки перестану существовать.—Неужели тотъ, который рисуетъ себѣ такъ ясно даже то, какъ будетъ лежать онъ въ землѣ, совсѣмъ перестанетъ быть.

Конечно, чувства: мой слухъ, мое зрѣніе и т. п. перестанутъ функционировать, я уже и теперь иногда забываю, какъ сократилось ихъ деятельность, точно все, что достигаешь до меня и воспринимается мною проходить черезъ какую то вновь образовавшуюся препопу, черезъ какое то весьма малое отверстие.—Весь этотъ красочный и звучащій миръ уже значительно поблекъ, ступеньвается и какъ бы расплывается въ ничто.

Но... но есть еще что-то (это я ясно опредѣляю) что-то такое, что говорить еще за наличность моего существованія и что, какъ и прежде, нисколько не измѣнилось, не поблекло, а наоборотъ, какъ бы болѣе ярко обрисовалось и опредѣлилось это самосознаніе моего бытія.—Если я сознаю, что я емъ, если это происходитъ непосред-

en la vivo la nun mi mem devis tion elprovi. Mi akurate mangas tiujn miksaĵojn kaj pulvorojn, kiujn ordonas al mi la doktoro, ĉi ĉio estas aŭ neutraj rimedoj aŭ venenoj por la malgrandigo de l'suferoj.

Ho, tiuj ĉi teruraj suferoj! Kiam mi rememoras ilin,—malvarma ŝvito eliras sur mia frunto, mi tuta tremas kaj komencas kalkuli, kiom da tempo restas ĝis ilia ripeto. Cetere, ĉu ne estas egale, ju pli ofte ripetigos la malsantakoj, des pli bone, ĉar des pli baldaŭ ĉio, finiĝos, ĉio, tiom tedinta kaj malagrabliĝinta por mi mem. Mi tedis certe miajn parencojn. Mi bonege konscias, ke iafaje estas ilin atakema, incitiĝema; kiom da fojoj mi al mi mem promesis min deteni, ĉiam tamen okazis tiel, ke mi ne plemumis mian promeson.

Malfeliĉa patrino! Mi ĝas ŝin iafaje plori, mi ofte aŭdas, kiel maldolĉe ŝi ploras en apuda ĉambro.

Venos la aŭtuno, flavigos folioj, komencos forflugo de birdoj,—kaj mi plu ne estos.

Oni min enterigos tie ĉi, sur ĉi tiu tombejo. Kion do, la lokaĵo estas bela. Kruta sabla monto, klara lago, altaj pinoj kaj grupoj de negrandaj dometoj, ĉi ĉio estas bela, majesta, kvankam iom malvarma.

Super mi bruaos la pinoj, printempe frugilegoj konstruados nestojn, infanoj promenados kaj deŝirados florojn de mia tombro, plantotajn certe per manoj de la patrino.

Kiel bone ĉio ĉi estos, kiel, precipe, estos trankvile, sed kie estos mi? Ĝu efektive mi tute ĉesos ekzisti? Ĝu efektive tiu, kiu prezentas al si tiel klare eĉ tion, kiel li kuŝos en la tero, tute ĉesos ekzisti.

Certe, la sentoj: mia vidsento, mia aŭdsento k. t. s. ĉesos funkcii, mi jam nun rimarkas iafaje, kiel, malvastiĝis la kampo de ilia agado, kvazaŭ ĉio, atinganta min kaj akceptata de mi, trairas ian denove formiĝintan barilon, ian treege malgrandan malfermon. Tuta ĉi tiu kolora kaj sonanta mondo jam tre velkiĝis, paliĝas kaj kvazaŭ disvolviĝas en nenion.

Sed... sed estas ankoraŭ io (ĉi tion mi klare difinas), io parolanta ankoraŭ pri la estanteco de mia ekzisto kaj kio kiel antaŭe, neniom ŝanĝiĝis kaj velkiĝis, sed kontraŭe kvazaŭ ankoraŭ pli klare elmontriĝis kaj difiniĝis, ĝi estas —la konscio de mia ekzistado. Se mi konscias, ke mi estas, se tio ĉi devenas senpere de mi kaj dum mia malsano neniom ŝanĝiĝis, ĉu povas efektive tiu ĉi sento estingiĝi tiel kiel estingiĝas lampo, en kiu jam plu ne estas la oleo por la brulado.

Estis, certe, tempo, antaŭ kiam mi ankoraŭ ne ekzistis, sed, kiu scias,

ственно изъ меня, и съ теченіемъ моей болѣзни нисколько не измѣнилось, то неужели это чувство можетъ такъ же погаснуть, какъ гаснетъ лампада, въ которой нѣтъ уже болѣе масла для горѣнія.

Было, конечно, время, ранѣе котораго я еще не существовалъ, но, кто знаетъ, можетъ быть я былъ также, какъ и сейчасъ, но только просто не помню этого, можетъ быть для того, чтобы помнить, необходимо гармоническое соединеніе всѣхъ другихъ чувствъ человѣка, которыхъ, конечно, я еще не имѣлъ тогда. Почему иногда соприкасаясь съ тѣмъ или инымъ явленіемъ, мнѣ, правда, смутно, вспоминается, что подобное было уже ранѣе, было когда то прежде. гдѣ-то, быть можетъ при иныхъ условіяхъ?

Да, я хочу вѣрить, что тамъ, по ту сторону земного бытія, есть еще какое то другое, другая жизнь неограниченная временемъ или пространствомъ, ибо и самое время и пространство суть ничто иное, какъ способъ понимать жизнь и ориентироваться въ ней.

Хочу ли я жить, хочу ли я продолжать жизнь въ этой формѣ? Иногда—да, мучительно хочу,—хочу наслаждаться ею, хочу пить ея чашу до самаго дна. Иногда же, когда такъ болитъ моя пустая грудь, я чувствую себя утомленнымъ и измученнымъ, какъ голодный путникъ послѣ длиннаго, длиннаго пути. Тогда я хочу смерти, хочу спокойствія, отдыха, того состоянія, которое должно наступить потомъ.

Вотъ опять у меня заболѣлъ бокъ, опять начинается покрываться та же мука, тотъ же ужасъ, та же пытка.

Боже мой! опять!..

Я не знаю, что случилось со мной. Кажется, докторъ былъ правъ. Что-то такъ долго мучившее меня, что-то мѣшавшее мнѣ дышать, вдругъ поправилось и что-то теплое хлынуло изъ рта: это кровь, темно красная, почти черная, она залила мнѣ рубашку и простыню и быстро стала подсыхать. Я еще успѣлъ замѣтить какъ стала подсыхать моя кровь и вмѣстѣ съ тѣмъ почувствовалъ, какъ быстро начинаютъ гаснуть мои впечатлѣнія. Вотъ противоположный уголокъ комнаты, который еще нѣсколько минутъ назадъ былъ весь залитъ вечернимъ солнцемъ, вдругъ потускнѣлъ, покрылся флеромъ и слился въ общую темную массу. Эта темнота уже со всѣхъ сторонъ обступила меня, какимъ вдругъ холодомъ повѣяло отъ нея, точно отъ волнъ стали подниматься холодныя волны и постепенно захлестываютъ и уносятъ меня.

Неужели это и есть смерть, то самое о чемъ еще секунду назадъ я думалъ, какъ только о близкомъ будущемъ.

eble mi ekzistis same, kiel nun. sed nur simple tion ne memoras; eble, por memori, necesa estas gormonia kunigo de ĉiuj ceteraj sentoj de l' homo, kiujn. certe, mi tiam ankoraŭ ne havis. Kial iajfoje, tuŝante tian aŭ alian faktan, mi rememoras, kvankam necerte, ke io simila jam estis pli frue, estis iam antaŭe, ie, eble ĉe la aliaj cirkonstancoj?

Jes, mi volas kredi, ke tie, tiaflanke de l' tera estado, estas ankoraŭ ia alia estado vivo alia, nelimigita de l' tempo aŭ de l' spaco, ĉar mem la tempo kaj spaco estas nenio alia, kiel maniero kompreni vivon kaj orientiĝi en ĝi.

Ĉu mi volas vivi, ĉu mi volas daŭrigi vivon en ĉi tiu formo? Jajfoje—jes, mi turmentate volas,—volas, ĝui ĝin, volas eltrinki ĝian kalikon ĝis la fundo mem. Jajfoje do, kiam tiom doloras mia malplena brusto, mi sentas min lacigita kaj plenturmentita, kiel malsata vojiranto post longa, longa vojiro. Tiam mi deziras morton, deziras trankvilecon, ripozon, staton, poste venontan.

Jen ree ekdoloris mia flanko, ree komencas alŝteliri tiu sama doloro, sama timego, sama turmento.

Dio mia! Reel!..

Mi ne scias, kio okazis je mi. Ŝajnas, ke la doktoro estis prava. Jo, tiel longe turmentinta min, io malhelinta spiradi, subite ŝiriĝis kaj io varma ekfluegis el la buŝo: tio estas la sango, malhele—ruĝa, preskaŭ nigra, ĝi superverŝis mian ĉemizon kaj litukon kaj rapide komencis sekiĝi. Mi havis ankoraŭ tempon rimarki, kiel komencis sekiĝi mia sango kaj kun tio ekstentis, ke rapide komencas estingiĝi miaj impresoj. Jen la kontraŭa angulo de l' ĉambro antaŭ kelkaj minutoj ankoraŭ estis tuta superverŝita de lumo de l' vespera suno, subite malklariĝis, kovriĝis de krepo kaj miksiĝis en komunan malluman mason. Ĉi tiu mallumo jam de ĉiuj flankoj ekĉirkaŭis min, kia malvarmo subite ekblovetis de ĝi, kvazaŭ de ĉie komencis leviĝi malvarmaj ondoj kaj ili paŝo post paŝo superverŝas kaj forportas min. Ĉu efektive tio ĉi estas la morto, tio sama, pri kio ankoraŭ antaŭ unu minuto mi pensis, nur pri la proksima estonteco. Kiu estas ĉi tiu? Kiu eniris mian ĉambron? Kies ekscitita spirito ceastas tie ĉi? Ha—tio estas mia patrineto. Ŝi kliniĝis super mia kadavro kaj maldolce ploregas, alpremite kapon al mia malplena kaj jam malvarmiganta brusto.

Mi mortis. Mi jam scias tion ĉi. Jen—ankoraŭ venis homoj, ĉiuj ili amasiĝas apud la lito ĉiuj estas frapitaj, ĉiuj komprenas, ke kaj ili mem, same kiel mi, same senmove kuŝos kaj same apud ili kunvenos iliaj proksimumoj kaj plenumos ĉiujn, akceptitajn por ĉi tiu okazo, ceremoniojn. Jen oni metis min

Кто это? Кто вошелъ въ мою комнату? Чей взволнованный духъ присутствуетъ здѣсь А-а,—это моя матушка. Она наклонилась надъ моимъ трупомъ и горько рыдаетъ, прижавшись головой къ моей пустой и уже остывающей груди.

Я умеръ. Я уже это знаю. Вотъ пришли еще люди. всѣ они толпятся около постели, всѣ потрясены, всѣ понимаютъ, что и они сами, такъ же какъ и я будутъ также недвижно лежать и также надъ ними соберутся ихъ близкіе и будутъ выполнять всѣ принятыя въ этомъ случаѣ формальности. Вотъ меня положили на столъ, покрыли простыней и толпившіеся около меня вышли.

Затѣмъ опять собрались люди, пѣли молитвы и плакали. Я тоже молился съ ними, и скорбѣлъ и скорбь моя была не о томъ, что я пересталъ жить, а о томъ, что пройду уже какой то путь, я ни къ чему еще не пришелъ. Впереди меня было ничто, и ощущение этого ничто, приводило меня въ ужасъ и наполняло глубокою скорбью, я скорбѣлъ и скорбь моя была искренняя.

Въ мирѣ что то совершилось, я пересталъ уже понимать, что именно, но я какимъ то новымъ путемъ сталъ ощущать эти перемены и даже въ конечномъ счетѣ смутно догадываться. какъ одинъ день смѣнилъ другой, а другой третій.

Опять собрались люди—уже много людей.—Матушка рыдала (это я ясно понималъ) опять должно быть служили надо мной и пѣли молитвы.

Потомъ мой трупъ отнесли и положили въ землю. Люди разошлись и я остался одинъ.—Удивительно, съ этого момента мои близкіе вдругъ какъ то отдѣлились отъ меня, я пересталъ ихъ понимать, точно новая преграда непроходимая и неощущаемая, раздѣлила насъ. Я сталъ постепенно входить въ инныя условія жизни и понемногу понимать эту жизнь.

Если, познавая прежній мирѣ, я соприкасался съ внѣшними формами красоты, то теперь, окунувшись въ новыя условія, въ новый мирѣ, я сталъ постигать причины самой красоты и постигая, понималъ, что это и есть настоящая красота и есть истина.—

sur tablon, kovris per littuko kaj apud mi amasigintoj eliris.

Poste ree kunvenis homoj, kantis preĝojn kaj ploris. Mi ankaŭ preĝis kun ili kaj malĝojis, kaj malĝojo mia estis ne pro tio, ke mi ĉesis vivi, sed pro tio, ke, trairinte jam ian vojon, mi al nenio ankoraŭ venis. Antaŭ mi estis nenio, kaj la sento de tiu ĉi nenio terurigis min kaj plenigis je la profunda malĝojo. Mi malĝojis kaj malĝojo mia estis sincera.

Jo fariĝis en la mondo, mi jam ĉesis kompreni kio nome, sed mi iel alimaniere komencis senti tiujn ĉi ŝanĝojn kaj eĉ fine malklare diveni, kiel unu tagon deŝanĝis la dua, kaj la duan—la tria.

Ree kunvenis homoj—jam multe da homoj. La patrineto ploregis (tion ĉi mi klare komprenis), ree, kredeble, oni diservis apud mi kaj kantis preĝojn.

Poste oni forportis mian kadavron kaj metis en la teron. Homoj disiris kaj mi restis sola. Mirinde estas,—de ĉi tiu momento miaj proksimumoj subite iel apartiĝis de mi, mi ĉesis ilin kompreni, kvazaŭ nova barilo, netrairebla kaj ne sentebla, dividis nin. Mi komencis paŝo post paŝo eniri en aliĝajn vivkondiĉojn kaj po malgrande kompreni tiun ĉi vivon.

Se, ekkonante la eksteran mondon, mi tuŝis la eksterajn formojn de l'belo, nun—veninte en novajn kondiĉojn, en novan mondon, mi komencis kompreni la kaŭzojn de l'belo mem kaj komprenis, ke tio estas la vera belo kaj estas la vero. Antaŭ mi estas senfinaĵo. Novaj impresoj miaj estas kaj turmentaj, kaj ĝoje-belaj: turmentaj ili estas tial, ke mi estas nesufiĉe preparita por aliĝi al mi tion, kion mi nun tuŝas, ĝojaj ili estas tial, ke tio ĉi estas sendube la belo.

V. Revnov.

Trad. Ĉenŝiranto.

Впереди меня безконечность. Новая впечатлѣнія мои и мучительны, и радостно-прекрасны: мучительны потому, что я недостаточно подготовленъ, чтобы усваивать то, съ чѣмъ я теперь соприкасаюсь, радостны потому, что это несемѣнная красота.

Б. Ревновъ.





К. Крауина.

Призраки весны.

Внизъ по тихому заливу неба, вдоль крутыхъ, разметанныхъ, вѣтромъ въ пространствѣ, облаковъ точно обломковъ скалъ, плыветъ на землю черноглазая ночь, размахивая сумрачными крыльями въ тихомъ воздухѣ. Эфирные локоны черныхъ, волосъ скатываются съ плечъ, лѣнливо запутываясь въ кустахъ заглухшей рощи. Вялыми пальцами открываетъ она шкатулку, въ которой сокрыты ея драгоценности, вынимаетъ оттуда крупнѣйшіе рубины, опалы, смарагды, одинъ за другимъ, и убираетъ ими черную смоль волосъ, пока усталая рука не роняетъ шкатулку и несмѣтные перлы-жемчужины не высыпаются въ темную пучину, подымая безшумный хаосъ игриваго блеска.

Занятая своими украшениями, она вовсе не замѣчаетъ, что на алчную землю скатилось ея легкое покрывало, сотканное изъ мрака и мглы. Подъ влажной и холодящей полой покрывала придавлены безпомощные цвѣточки; они изнываютъ подъ душнымъ бременемъ тьмы. Надъ нѣжными лепестками Дамокловымъ мечомъ виситъ черный туманъ. Цвѣточки склоняютъ бѣдлыя головки, и небо упивается ихъ благоуханными молитвами, отъ задушевной силы которыхъ пьянѣетъ природа, тихо засыпая подъ умильными ласками вѣтерка.

Дремлетъ и весна, прислонивъ свою опаловую головку къ нераспустившейся почкѣ орѣшника въ ложбинѣ.

Закатъ, проводивъ бѣглое солнышко, весь раскраснѣлся отъ блаженныхъ поцѣлуевъ послѣдняго прощанья, словно юноша, уста котораго впервые коснулись щекъ любимой дѣвушки.

К. Крауина

(latva verkisto).

Fantomoj de l'printempo.

Malsupren sur trankvila golfo de la ĉielo, laŭlonge de krutaj disĵetitaj de la vento en la spaco nuboj, kvazaŭ derompajoj de ŝtonegoj, naĝas sur la teron nigrokula nokto, svingante krepuskajn flugilojn en la trankvila aero. Kteraj bukloj de nigraj haroj falas de ŝultroj, malvigle kroĉigante en arbetoj de la surda arbaro. Per velkaj fingroj malfermas ĝi skatolon, en kiu kaŝitaj estas ĝiaj juvelaĵoj, elprenas de tie plej grandajn rubenojn, opalojn, smeraldojn, unu post alia, kaj ornamas per ili nigran brilecon de l'haroj, ĝis kiam la laca mano ellasas la skatolon kaj sennombraj perloj elŝutiĝas en malluman senfundaĵon, kreante senbruan haoson de ludema brileco.

Okupita de siaj ornamaĵoj, ĝi tute ne rimarkas, ke sur la avidan teron deruliĝis ĝia senpeza vualo, teksita el mallumo kaj nebulo. Sub malseka kaj malvarmigenta basko de la vualo premitaj estas la senhelpaj floretoj; ili suferas sub la sufoka ŝarĝo de l'mallumo. Super delikataj florfolietoj kiel glavo Damokla pendas nigra nebulo. Floretoj klinas blankajn kapetojn, kaj la ĉielo ĝuas iliajn bonodorajn preĝojn, pro kies plenanima forto malsobriĝas la naturo, trankvile dormigante sub korusantaj karesoj de la venteto.

Dormetas ankaŭ la printempo, alklininte sian opalan kapeton al neekflorinta ankoraŭ burĝono de nukсарbo en la valo.

La okcidento, post malapero de l'forkura suneto, tuta ruĝiĝis pro feliĉaj kisoj de la lasta adiaŭo, kvazaŭ junulo, kies buŝo la unuan fojon tuŝetis vangojn de amata knabino.

Super la bieno traflugas malakra krako: iu malfermas pardon de grenejo.

Надъ усадьбой проносится тупой скрипъ. Это кто-нибудь открываетъ дверь амбара. Тихимъ воемъ гдѣ-то заливается собака. Дремота одолеваетъ всѣхъ. Жуткая, пугающая безголосица кругомъ. Въ воздухѣ, точно потное дыханіе спящихъ, стелется звѣрая мгла, которую шибкими зигзагами бороздитъ невзрачное пугало—летучая мышь. Она неуклюжа и молчалива, и поэтому крылатые отрѣшились отъ нея; лишь впотъмахъ она шныряетъ около зданій, какъ тать.

Сквозь черныя рѣсницы красавица-ночь въ побѣдоносномъ восторгѣ смотритъ на почившую природу, какъ будто смѣясь и подтрунивая надъ тьмъ, что она стала безпомощно отдалась въ плѣнъ ея чернымъ кудрямъ.

Съ опрометчивой радостью она хватываетъ изъ глубины пущи, спрятавшей между верхушками елей, сверкающей серъш мѣсяца, лѣниво приподнимая его въ безмолвную высъ. Словно исполнискія, выкованныя изъ серебра, острія, лучи продѣваются сквозь темныя локоны, разсѣкая свѣтоноснымъ лезвіемъ густую смоль.

Сорвавшись съ небесныхъ далей, одинокой лучъ, прошмыгнувъ мимо рябины, внезапно натывается на двѣ пары дрожащихъ устъ въ усадебномъ саду...

— Моя незабвенная... мечта моя...—шепчетъ глухой голосъ во тьмѣ подъ яблонями.

— Великъ ты и недоступенъ, Ольгердъ!..—отвѣчаетъ нѣжное сопрано.

— Ничтоженъ я и не могу противостоять твоему оружію.

— Какъ же? Еще бы!.. Никакого оружія у меня нѣтъ, кромѣ иголки, которую я тогда наказала тебя за украденный поцѣлуй. Какъ же мнѣ было иначе поступить, чтобы водворить порядокъ?

— Мой міръ—земля моя съ ея возвышенностями, морями и пустынями—вертится вокругъ тебя. Въ рукахъ твоихъ сверхъ-оружіе: покоряй и властвуй!.. Ты, только ты, можешь раздробить вершины скалъ, сѣдѣющія тамъ исконокъ вѣковъ, съ зачатія міра. Ты только можешь прикрыть зіяющія пропасти, направить живительную влагу Гольфштрема на выжженную зноемъ пустыню... Огненными цвѣтами на пламенныхъ стѣблахъ зацвѣтутъ дивныя лотосы и наши души согрѣются ихъ красотой, какъ два изнуренныхъ путника у костра, подъ елью, вечерней порой... Да, Оля, не сознаешь еще ты атомовъ своей буйной мощи, зарытыхъ въ твоихъ жилахъ, животворящаго тепла, излучаемаго твоей грудью. Ты всемогуща, какъ богиня—богиня моей весны!..

Mallaŭte boŝas ie hundo. La dormemo venkas ĉiujn. Timiganta senvoĉeco regas ĉirkaŭ. En la aero, kvazaŭ ŝvita spirado de dormantoj, etendiĝas griza nebulo, kiun per rapidaj zigzagoj, sulkas malbela timigilo—vespereto. Ŝi estas malgracia kaj silentema, kaj tial flugiluloj foriĝis de ĝi; nur en mallumo ĝi flugas apud konstruaĵoj, kiel ŝtelisto.

Tra nigraj okulharoj la belulino—nokto en venka ravo rigardas la dormiĝintan naturon, kvazaŭ ridante kaj mokante. ke ĝi tiel senhelpe sin donis en malliberecon al ĝiaj nigraj bukloj.

Kun rapidema ĝojo ĝi kaptas el profunda de l'arbarego la kaŝitan inter supraĵoj de abioj brilantan duonlunon, maldiligente levante ĝin en silentan altecon. Kvazaŭ kolosaj, forĝitaj el arĝento, akraĵoj, la radioj trametiĝas tra nigraj bukloj, dishakante per lumporta tranĉanto densan nigraĵon.

Forsiriĝinte de l'ĉiela malproksimaĵo, sola radio, ekkurinte preter sorparbo, subite ekpuŝigas sur du tremantajn buŝojn en la bona ĝardeno...

— Mia neforgesebla... revo mia...—murmuras surda voĉo en mallumo sub pomarĵo.

— Granda estas vi kaj neatingebla, Olgerdol... respondas delikata soprano.

— Malgranda estas mi kaj ne povas kontraŭstari al via batalilo.

— Kiel do? Kiel alie!.. Nenian batalilon mi havas, krom la kudrilo, per kiu mi tiom punis vin por ŝtelita kiso. Kiel do mi devis alie agi por restarigi ordon.

— Mia mondo—tero mia kun ĝiaj altaĵoj, maroj kaj dezertoj—sin turnas ĉirkaŭ vi. En viaj manoj estas superbatalilo: venku kaj regu!.. Vi, sole vi, povas disrompi supraĵojn de ŝtonaj montoj, grize starantajn tie de la komenco de centjaroj, de la naskiĝo de l'mondo. Vi sola povas kovri malfermitajn profundegaĵojn, direkti la vivigan akvon de l'Golfŝtrem sur elbruligitan de l'varmege dezerton... Kiel fajraj floroj sur flamaĵ trunketoj ekfloros mirindaj lotosoj kaj niaj animoj varmiĝos pro ilia beleco, kiel du laciĝintaj migrantoj apud fajrejo, sub abio, vesperan tempon... Jes, Ola, ne konscias ankoraŭ vi la atomojn de via malkvieta potenco, enfositajn en viaj vejnoj, vivkreantan varmon, elradiatan de via brusto. Vi estas ĉiopotenca, kiel diino—diino de mia printempo!..

— Kaj vi estas mia granda genio de matenaj sonĝoj de l'sorĉanta printempo, Olgerdo. Permesu al mi tiujn ĉi rozojn alpingli al via ĉapo, kaj vi estos pli bela ol la printempo mem.

— Pli bele estos centoble, se vi tie ĉi al mia brusto aligos vian „mi“...

— Kion vi diras! Ja tiam mi devas malaperi por mi mem.

— А ты—великий мой геній утренних сновъ чарующей весны, Ольгердъ. Позволь мнѣ эти розы приколоть къ твоей фуражкѣ, и ты будешь краше самой весны.

— Краше стократъ, если ты здѣсь къ моей груди приколешь свое „я“... — Что ты! Вѣдь я тогда должна исчезнуть для себя.

— Ничуть: ты станешь еще жизненнѣй...

— Призракъ ты, Ольгердъ... Помнишь ту бѣлую, серебряную ночь, когда ты, напаяливъ на себя плащъ своей мощной фантазіи, бредилъ о великомъ духѣ грядущаго, должствующемъ вознестись изъ лона Невытѣ и окруженномъ ореоломъ ослѣпительнаго свѣта науки и знанія. Міръ воспламенится отъ его дыханія и люди упадутъ ницъ передъ его величіемъ. Лишь борцовъ и искателей онъ наградитъ своими свѣтоносными поцѣлуями...

— Точно какъ и ты меня своими. Отъ поцѣлуя сотрясается воздухъ, и звуковыя волны, какъ запоздалые воробьи, прячутся въ кустахъ. Подобные звуки раздаются только тамъ, гдѣ на тихомъ привалѣ прикутились два счастливца, это—высшіе аккорды святаго гимна сердецъ. Ненадолго все опять смолкаетъ. При заходѣ солнца тишина покидаетъ сыр-боръ, собираетъ пѣсни, вздохи—всякій малѣйшій звукъ и полными охапками уноситъ ихъ въ темную глушь, представляя стражниками филиновъ и лѣшихъ, пока первый лучъ солнышка не прогонитъ тьму и освободитъ робкихъ дѣтей пѣсенъ отъ мрака и тишины. Одинъ только перепелъ не боится темноты, его оберегаетъ священная трава. Но за то ему разрѣшена лишь одна, полная скорби и отчаянья. пѣснь: „Ой, ой! Ой, ой!“

Между тѣмъ ночь успѣла повѣсить свой серпъ высоко надъ амбаромъ. Серебряныя острія вонзаются въ яблони, раздробляясь о вѣтви на мелкія иглы. Связка иголокъ падаетъ на дерновую скамью, желая ранить сидящихъ, буйные нервы которыхъ до безумія отягчены чарами цвѣтущей весны.

— Пусти, Ольгердъ!.. умные люди не цѣлуются...

— До тѣхъ поръ, пока въ ихъ кровь не проникли бурные призраки бѣлукрой весны...

Вновь страстный поцѣлуй сотрясаетъ воздухъ, какъ ночная гроза цвѣтущую ниву. Два трепещущихъ существа прильнули другъ къ другу грудью о грудь, нераздѣльнѣе легендарныхъ скалъ св. Готарда. Мъясцъ старается продѣть между ними свои острія, но тщетно.

— Neniom: vi fariĝos ankoraŭ pli viva...

— Fantomo estas vi, Olgerdo... Ĉu vi memoras tiun blankan, argentan nokton, kiam vi, vestinte mantelon de via potenco fantazio, revis pri granda spirito de l'estonteco, levigonta de l'brusto de Neesto kaj ĉirkaŭita de blindiganta lumo de la scienco. La mondo ekflamos pro ĝia spirado kaj homoj falos sur la teron antaŭ ĝia grandeco. Nur batalantojn kaj serĉantojn ĝi rekomencos per siaj lumportaj kisoj...

— Same kiel vi min per la viaj.

De la kiso skuigas la aero, kaj sonaj ondoj, kiel malfruigintaj paseroj, sin kaŝas en arbetoj. Similaj sonoj aperas nur tie, kie sur trunkvila ripozejo rifuĝis du felikuloj, tio estas—la plej altaj akordoj de l'sankta himno de koroj. Por nelonga tempo ĉio ree silentiĝas. Kun subiro de l'suno la silento forlasas arbaron, kunprenas kantojn, ĝemojn—ĉian plej malgrandan sonon kaj per plenaj manoj forportas ilin en malluman profundecon, starigante por gardi gufojn kaj arbarajn koboldojn ĝis kiam la unua radio de l'suneto forpelas mallumon kaj liberigos timemajn gefilojn de kantoj de l'mallumo kaj silento. Nur sola koturno ne timas mal-lumecon, ĝin gardas sankte herbo. Sed tamen al ĝi estas permesita nur unu, plena de malĝojo kaj malespero, kanto: „Oj, oj! Oj, oj!“

Dume do la nokto jam pendigis sian lunarkon alte super la grenejo. Argentaĵi akraĵoj enpikigas en la pomarbojn kaj fariĝas, disrompiĝante per la branĉoj, malgrandaj pikiloj. Unu ligajo de pikiloj falas sur herban benkon, dezirante vundi la sidantojn, kies malkvietaj nervoj ĝis frenezeco astas ŝargitaj per sorĉoj de l'floranta printempo.

— Lasu, Olgerdo!.. saĝaj homoj ne kisas, sin...

— Ĝis kiam en ilian sangon ne penetris maltrankvilaj fantomoj de la blankebukla printempo...

Ree pasia kiso ekskuas la aeron, kiel nokta fulmotondro florantan grenkamon. Du tremantaj ekzistaĵoj aliĝis unu al la alia per siaj brustoj, pli sendivide ol la legendindaj montoj de St. Gotardo. La luno penas trarmeti inter ili siajn akraĵojn, sed vane.

Super herbejo flugas densa aromo de floroj, de kiuj malsobriĝas ekscitita cerbo. Mallalte, sur piedfingroj, alkuretas la petolulo-songo, tiklante kaj tuŝetante randojn de haroj. Delikata tremo ekkuras sur dorso, ektiras nervojn kaj fermas multpezigintajn palpebrojn. La konscia „mi“ ekdormas; senpeza sono levigas ĝin kaj forportas en la regionon de revoj, kie la nekonscia frato akompanas ĝin sur fabele—mirindaj kampoj, sorĉitaj per la sorĉoj de nete-

Надъ лугомъ носится густой ароматъ цвѣтовъ, отъ котораго пьянѣеть возбужденный мозгъ. Тихо на дыпочкахъ, подкрадывается палунъ—сонъ, пекоча и задѣвая кончики волосъ. Нѣжная дрожь пробѣгаетъ по спинѣ, подергиваетъ нервы и смыкаетъ отяжелѣвшія вѣки. Сознательное „я“ засыпаетъ; легкій сонъ подымаетъ его и уносить въ царство грезъ, гдѣ несознательный братъ сопровождаетъ его по сказочно-дивнымъ полямъ, зачарованнымъ чарами неземныхъ сновъ. Тамъ, въ мечтательныхъ далахъ, щелкаютъ райскіе соловьи, затерявшіеся въ кустахъ лиловой сирени; ихъ звучныя трели сливаются въ лазури и падаютъ внизъ на серебристую траву сверкающими огненными свѣтлячками. Отъ цвѣтка къ цвѣточку кочуютъ золотые мотыльки и уносятъ усталыя души на легкихъ пуховыхъ носилкахъ на гору Сновъ, въ рощу красныхъ розъ: тамъ у хрустальнаго колодца сидитъ блѣдная королева мировыхъ грезъ, проливая изъ затѣйливой перламутровой раковины влагу живительной жизни. У ногъ ея извивается семицвѣтная радуга; она всасываетъ пролитую влагу и передаетъ ее колодцу, чтобы тотъ вѣчно не изсякалъ. Блаженъ, чью голову королева окропила живительной, возрождающей влагой, утромъ тотъ просыпается веселымъ и бодрымъ.

— Ольгердъ, меня клонить ко сну...

— Приникни головой ко мнѣ. Чайка ты моя усталая! Да будетъ мое плечо твоей бѣлопѣнной подушкой...

— Злой ты какой: хочешь, чтобы я утонула!..

— Утонемъ вмѣстѣ...

Опять соприкасается воздухъ мечтательно и слабо, еще и еще. Мѣсяцъ скатился за старой сосной, которая темнѣетъ вдали, точно длиннородный великанъ, распростершій руки для натиска. Около дерновой скамьи бѣлѣетъ сизый туманъ. Все тихо. Лишь порывистое дыханіе дремлющихъ еле слышно подъ яблонями, будто тамъ о чемъ-то тайномъ шепчутся ночные духи. Надъ лѣсомъ вскопчилъ блѣдный отблескъ зари. Гдѣ-то на полѣ чирикнулъ встревоженный жаворонокъ.

Ночь мало-по-малу смыкаетъ крылья и собираетъ свои разбросанные перлы обратно въ шкатулку, пятаясь и удаляясь къ лѣсу. Деревья освобождаются отъ ея черныхъ, какъ смола, волосъ,—все ярче и ярче выплываютъ изъ тьмы ихъ сѣрые контуры. На дерновой скамьи виднѣется бѣлый воротникъ и край передника. Тихое дуновеніе вѣтерка пробирается влѣвъ черезъ прудъ и колыхаетъ въ

raj songoj. Tie, en revemaj malproksimaĵoj, kantas paradizaĵaj najtingaloj, perdigitaj en arbitaĵoj de viola siringo; iliaj bonsonaj triloj kunfluigas en ĉiela bluaĵo kaj falas mal-supren sur argentan herbon en formo de brilantaj fajraj lampiretoj. De floreto al floreto migras oraj papilioj kaj forportas lacajn animojn sur malpezaj lanugaj portiloj sur la monton de Sonĝoj, en la arbaron de ruĝaj rozoj; tie apud kristala puto sidas pala reĝino de mondaĵ songoj, versaŭte el mirindforma perlamoĵa konko la akvon de l'viva vivo. Apud ŝiaj piedoj etendiĝas sepkolora ĉielarko; ĝi ensuĉas la elverŝitan akvon kaj transdonas ĝin al la puto, por ke tiu neniam sekiĝu. Felicia estas tiu, kies kapon la reĝino ŝprucis per la viviga, renaskanta akvo, matene tiu vekigiĝas gaja kaj vigla.

— Olgerdo, mi volas dormi...

— Alkuŝigu vian kapeton al mi. Mevino vi mia laca! Estu mia ŝultro via blanksaŭma kuseno...

— Kia mabona vi estas: vi deziras, ke mi dronu!

— Ni dronu kune...

Ree ekskuas la aero reveme kaj malforte, ankoraŭ kaj ankoraŭ. La luno deruliĝis post maljuna malluma pino, kiu estas vidata en malproksimeco, kvazaŭ longebarba grandegulo, etedinta siajn manojn por atako. Apud la herba benko blankiĝas griza nebulo. Ĉio estas trankvila. Nur maltrankvila spirado de l'dormetantoj apenaŭ estas aŭdebla sub pomarboj, kvazaŭ tie pri io sekreta intermurmuras noktaj elfoj. Super la arbaro eksaltis pala relumo de la matena ĉielruĝo. Je sur la kampo ekpepis maltrankviligita alaŭdo.

La nokto iom post iom fermas siajn flugilojn kaj kolektas siajn disjetitajn perlojn reen en la skatolon, reirante for al la arbaro. La arboj liberiĝas de ĝiaj nigregaj haroj,—ĉiam pli kaj pli hele elnaĝas el la mallumeco iliaj grizaj konturoj. Sur la herba benko estas videbla blanka kolumo kaj rando de antaŭtuko. Trankvila ekblovo de l'venteto flugetas naĝe trans laĝeto kaj balancas en la ĝardeno neĝajn ĝirlandojn de ĉerizarboj. Rondturnigante, ŝutigas florfolioj kaj falas sur la sukan herbon, tie pro ili ploras la roso.

Trankvila estas ĉio, kvazaŭ en antaŭtago de l'kreo de l'mondo.

Ne maltrankviligante la dormantojn, la suno malrapide formovas la grizajn nebulojn en marĉon, elnaĝinte sur la rando de l'horizonto kun oraj bukloj. La bluaĵ pinoj sur monteto honorigas per ĝiaj unuaj kisoj, poste gracia betulo, malgranda arbitaĵo, poste kano sur la laĝeto, floroj kaj plej malgranda herbeto,—ĉio, ĉio avide ĝuas la ortremantaĵajn kisojn.

саду снѣжныя гирлянды вишенъ. Кружась, сыплются лепестки и падаютъ на сочную траву, тамъ ихъ оплакиваетъ роса.

Тихо все, точно наканунѣ сотворенія міра.

Не безпокою спящихъ, солнце медленно отодвигаетъ сѣрые туманы въ болото, вынырнувъ на краю горизонта съ золотыми кудрями. Сіянія сосны на холмѣ удастаиваются его первыхъ лобзаній, потомъ стройная берега, мелкій кустарникъ, далье камышь, на прудѣ, цвѣты и крошечная трава,—все, все упивается алатрепещущими лобаніями.

Ежась въ безсильномъ гнѣвѣ, ночь прокрадывается опушкой, огибаетъ лѣсъ и безсильно припадаетъ подъ ельникомъ. Ночные духи и призраки исчезаютъ, пѣсни освобождаются. Его стальной взоръ рѣзко отражается на блестящихъ погонахъ студенческаго мундира и янтарномъ гребешкѣ въ усадебномъ саду, гордо, полупрезрительно.

Два юныхъ существа, нѣжно обнявшись, дремлютъ на дерновой скамьѣ; бѣлый платокъ скатился у ногъ ихъ. Змѣвинья ручки хорошенькой алатокудрой дѣвицы обвили шею юноши; ея алая губки покоятся на щекѣ милаго. Робкій вѣтерокъ за-колыхалъ вѣтви вишенъ, и бѣлые лепестки сыплются на спящихъ, волосы которыхъ пронизаны золотомъ солнца. Блаженныхъ тѣшутъ воздушные призраки весны на горѣ Сновъ у хрустального колодца, осыпая ихъ пышными розами счастливейшихъ грезъ. Утомленные ихъ души, какъ два бѣлыхъ лебедя, купаются въ яркоструйномъ прудѣ у терема королевы грезъ, между лотосами и лиліями.

Скрипнетъ дверь. Звонкимъ „кукуру!“ пѣтухъ оглашаетъ дворъ. День начинается свой пыльный будничныи путь.

— Ольгердъ,—свѣтло!..

— Спѣши, милочка...

Судорожное пожатіе рукъ. Молодая женщина, накинувъ на зардѣвшееся румянцемъ лицо бѣлое покрывало, убѣгаетъ въ амбаръ; жгучіе огненные цвѣты вспыхиваютъ на ея щекахъ, зацвѣтая то бѣлыми, то красными цвѣтами...

— Вечеромъ!—здогонку ей шепчетъ студентъ, скрываясь за откосомъ лоджины. Смѣясь, подъ его стопами сыплется бѣлая роса, въ мозгу кишатъ невѣдомые призраки,—весь онъ охваченъ неизвѣданными чарами весны...

Kurbigante en senforta kolero, la nokto kaŝigeme foriras sur rando de l'arbaro, ĉirkaŭiras la arbaron kaj senforte alfalas sub abiaro. La noktaj elfoj kaj fantomoj malaperas, la kantoj lileriĝas, renkontante la tagon. Ĝia ŝtala rigardo akre rebrilas sur brilantaj ŝultrasigno de l'studenta uniformo kaj sukceca kombilo en ia bona ĝardeno, fiere, duonmalestime.

Du junaj ekzistaĵoj, koreme sin ĉirkaŭpreninte, dormetas sur la herba benko; blanka tuko deruliĝis apud iliaj piedoj. La serpentaj manetoj de la bela orbukla knabino ĉirkaŭprenis la kolon de la junulo; ŝiaj purpuraj lipetoj kuŝas sur la vango de l'karulo. Timema venteto ekbalancis la branĉojn de ĉerizarboj, kaj blankaj florflietoj ŝutiĝas sur la dormantojn, kies haroj estas trapikitaj de la oro de l'suno. La feliĉulojn amuzas aeraj fontomoj de l'printempo sur la monto de Songoj apud kristala puto, ĉirkaŭ—ŝutante ilin per belegaj rozoj de la plej feliĉaj songoj. Iliaj laŭgintaj animoj, kiel du blankaj cignoj, sin banas en heleflua lago apud palaco de la reĝino de songoj, inter lotosoj kaj lilioj.

Ekkrakas pordo. Per sonora „kuku-reku!“ koko laŭtigas korton. La tago komencas sian polvan ĉiutagan vojon.

— Olgerdo,—estas lume!..

— Rapidu, karulineto!..

Konvulsia ekpremo de l'manoj. La juna virino ĵetinte sur la ruĝiĝintan vizagon blankan vualon, forkuras en la grenejon; brulaj fajraj floroj ekflamas sur ŝiaj vangoj, ekflorante jen per blankaj jen per ruĝaj floroj!..

— Vespere!—murmuretas al ŝi la studento, malaperante post moneto de la valo. Ridante, sub liaj piedoj ŝutiĝas blanka roso, la cerbo estas plena de nekonataj fantomoj,—tuta li estas kaptita de neĝitaj sorĉoj de la printempo...

„Tien ĉi, tien ĉi, ĉi-tien!.. Malaperis, malaperis... ne, ne!..“ laŭte krias freneziginta naĵtalago, kaj super la valo naskiĝas luma rosa mateno.

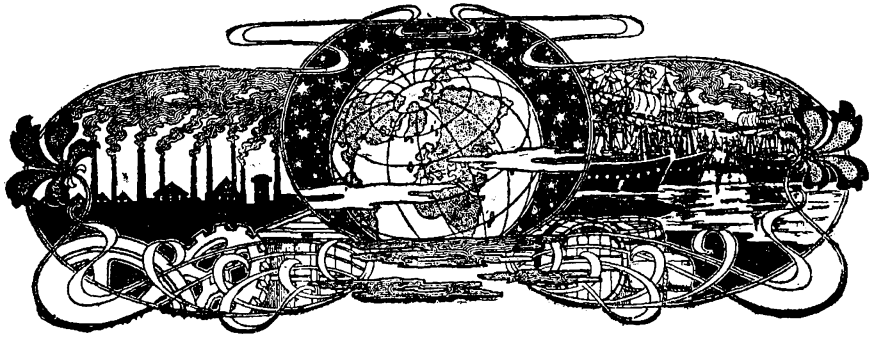
Esperantigis

Vsevolod Lojko.

„Сюда, сюда, сюда!.. Пропало, пропало.. нѣтъ, нѣтъ!..“ голосить помѣшавшійся соловей, и надъ лоджиной рождается свѣтлое росистое утро.

Перевелъ съ латышкаго

К. Розолюбовъ.



Обзор успѣховъ Эсперанто *).

Каждый изъ Эсперантскихъ журналовъ считается своимъ долгомъ помѣщать, такъ называемую, „хронику“, гдѣ сообщаются разнаго рода какъ крупныя, такъ и мелкія факты изъ области успѣховъ Эсперанто. Нашъ журналъ слишкомъ дорожить мѣстомъ, чтобы въ ущербъ литературнымъ трудамъ удѣлять большое мѣсто запотоколиванію событій. Мы предоставляемъ другимъ нашимъ собратьямъ—органамъ чисто пропаганднымъ, дѣятельность дѣлописцевъ; но въ виду того, что большая часть массы нашихъ подписчиковъ читаютъ журналъ „Эсперо“ пока только „по обязанности“, какъ подписчики „Вѣстника Знанія“, и не имѣютъ яснаго представленія объ успѣхахъ эсперантскихъ идей, то мы сочли нужнымъ хотя вкратцѣ обрисовать поступательное движеніе Эсперантизма, чтобы, съ одной стороны, ознакомить ихъ съ нашими успѣхами, а съ другой—дать имъ понять, что съ каждымъ днемъ нашъ языкъ все болѣе и болѣе становится живымъ, практически необходимымъ и признаннымъ миромъ.

Вышій редакторъ Эсперантскаго журнала для молодежи г-нъ Edmond Privat (адресъ его: с/o Revell, 158, Fifth avenue, New-York city), Etatsunis d'Amérique du Nord) отправился съ „миссіонерскою цѣлью“ въ Америку, гдѣ, объѣзжая города, онъ посѣщаетъ ученыхъ и другія общества, училища, представителей правительства и старается побудить ихъ исполнить постановленіе Мюнхенскаго Конгресса мира, чтобы постоянное бюро мира въ Бернѣ вошло въ сношеніе съ властями всѣхъ странъ относительно введенія преподаванія Эсперанто въ учебныхъ заведеніяхъ. Въ городѣ Торонто (Канада) онъ съ огромнымъ успѣхомъ читалъ свою сто четвертую „проповѣдь“. „Проповѣди“ Privat оказываютъ большое вліяніе на слушателей и заставляютъ ихъ приступать къ серьезному изученію условнаго международнаго языка. Двери университетовъ и

Академіи открываются передъ талантливымъ лекторомъ и по отъѣздѣ его не спятъ разбуженные имъ новыя и старыя пропаганды. Оживленные молодымъ швейцарцемъ американцы забываютъ свою наклонность къ торгашеству и барышамъ и стремятся служить великой идѣ общенія между всѣми народами міра. Вѣдь и въ самой Америкѣ съѣхалось много людей, возвращающихся на разныхъ языкахъ, разбившихся на національные кружки и живущихъ не обще-американской жизнью, а только своей—французской, нѣмецкой, польской и т. п.

Ужъ не говоря о завоеваніи для Эсперанто всего міра, для самой-то Америки съ ея разноязычнымъ населеніемъ нуженъ легкоизучаемый, благозвучный, условный, вспомогательный международный языкъ, такъ какъ сами граждане ея не понимаютъ другъ друга. И вотъ г-нъ Privat отваживается на геройскій поступокъ: черезъ Швейцарскаго Министра резидента онъ проситъ аудіенціи у президента Рузвельта. Тотъ принимаетъ его весьма любезно, выслушиваетъ отъ него объясненіе сущности Эсперанто, беретъ учебникъ, заинтересовывается постановленіемъ Конгресса Мира, и направляетъ нашего молодого пропагандиста къ своей правой рукѣ—Вице-Президенту Соединенныхъ Штатовъ г-ну Fairbanks. Этотъ послѣдній, несмотря на свой преклонный возрастъ и высокое положеніе, пожелалъ отъ г-на Privat дѣлать лекціи и всецѣло заинтересовался нашимъ языкомъ. Когда на утро послѣ этой аудіенціи неутомимый швейцарецъ пошелъ въ военное министерство, онъ засталъ главнокомандующаго арміей и другихъ генераловъ уже образованными замѣстителемъ верховнаго вождя американской арміи и флота—Вице-Президентомъ Соединенныхъ Штатовъ, который, во время официальнаго ужина, обратилъ въ горячихъ адептовъ Эсперантскаго языка всѣхъ присутствовавшихъ на немъ высокопоставленныхъ лицъ. По просьбѣ главнокомандующаго, г-нъ Privat читалъ рефератъ въ Высшемъ военномъ училищѣ (Академія), гдѣ, послѣ этого реферата, по общему желанію учащихъ и учащихся, были открыты постоян-

* По „Revuo“, „The British Esperantist“, „Meksika Revuo“, „Germana Esperantisto“, „Lingvo Internacia“ и „Pola Esperantisto“.

ные Эсперантские курсы. „Главначальствующая“ Сѣвероамериканскаго Краснаго Креста также рѣшила на всѣхъ исходящихъ отъ нея письмахъ и документахъ помѣщать штемпельную надпись: „ведутъ переписку на Эсперанто“. Здѣсь имѣло мѣсто не только влияние швейцарца Privat, но и француза— лейтенанта Bayol, который давно уже ведетъ пропаганду среди представителей Краснаго Креста всѣхъ странъ. Какъ много слушателей собиралъ г-нъ Privat во всѣхъ городахъ Америки, видно изъ того, что въ Филадельфія, напримѣръ, благодаря ему, прибавилось 5500 лицъ, которые принялись за серьезное изучение очаровавшего ихъ языка. Да и то, здѣсь рѣчь идетъ только о подавшихъ регистраціи, а сколько ушло незарегистрированными, но „обращенными“? Кромѣ указанного здѣсь главы государства, принявшего близко къ сердцу интересы Эсперанто, не мѣшаетъ еще отмѣтить Завзибарскаго Султана, который, по совѣту Члена Императорскаго Сѣвта по дѣламъ Индіи г-на Поллянь, рекомендовалъ своимъ подданнымъ изучение Международнаго языка.

Изъ высокопоставленныхъ лицъ болѣе низкаго ранга, пропагандирующихъ Эсперанто, за послѣднее время особенно выдѣлились Филиппинскіе Министры Народнаго Просвѣщенія и полиціи, которые сотрудничаютъ въ мѣстномъ Эсперантскомъ журналѣ, причеиъ первый изъ нихъ ввелъ преподаваніе Эсперанто во всѣхъ учебныхъ заведеніяхъ архіепады, а равно и японскій Министръ иностранныхъ дѣлъ графъ Гаюши, состоящій председателемъ Союза японскихъ обществъ Эсперантистовъ, который въ письмѣ своемъ на имя этого союза, по случаю его второго общаго собранія, говоритъ: «не будетъ преувеличеніемъ сказать, что наше дѣло», т. е. Эсперанто, „является евангеліемъ для всего міра“. Во время указанного общаго собранія было рѣшено, чтобы Восьмой Всемирный Конгрессъ Эсперантистовъ собрался въ Японію, во время Международной выставки, въ 1912 году. Пятый Конгрессъ въ 1909 году состоялся въ Америкѣ.

Но самымъ неожиданнымъ событіемъ въ жизни Эсперантистовъ было присоединеніе къ рядамъ борцовъ за идею международнаго языка префекта Парижской полиціи (оберъ-полицейстера) Лепина, который списался съ полицейскими учрежденіями иностранныхъ государствъ относительно пользования Эсперанто при международныхъ сношеніяхъ сыскихъ отдѣленій всѣхъ странъ и получилъ, по слухамъ, не мало утвердительныхъ отвѣтовъ. Мелкіе полицейскіе чины— Эсперантисты уже не являются новостью, такъ какъ въ Англіи, Германіи, Австріи, Венгріи, Швеціи и другихъ странахъ мы знаемъ не мало такихъ лицъ. Особенно отличаются офицеры стокгольмской полиціи, главный вдохновитель которыхъ редакторъ журнала „Esperantisten“ г-нъ Ahlberg (37, Surbru-

nngatan, Stockholm, Suède), совместно съ инспекторомъ первой бригады Парижской сыскной полиціи г-номъ Miguière (Préfecture de Police, Paris, France) основали „Союзъ полицейскихъ эсперантистовъ“. Председатель Парижской группы эсперантистовъ, по просьбѣ префекта, открылъ съ успѣхомъ курсы Эсперанто для 200 чиновъ сыскной полиціи. Въ Будапештѣ мѣстная полицейская газета стала помѣщать особый Эсперантскій отдѣлъ.

Давно уже интересовались Эсперанто разбросанные по всему міру «Христіанскіе союзы молодыхъ людей» (вродѣ нашего «Маяка»), давно въ ихъ залахъ читались рефераты и курсы международнаго языка и вотъ, наконецъ, «Всемирная лига» этихъ союзовъ начала издавать свой Эсперантскій журналъ съ февраля настоящаго года. Всѣ наши читатели, которыхъ интересуетъ это дѣло, могутъ посылать, для напечатанія въ особомъ спискѣ, свои адреса инженеру Paul Hübner (Mülheim, Rhein, Friedrich Wilhelmstrasse, 66, Allemagne). Все болѣе и болѣе разнаго рода учебныя заведенія всѣхъ странъ начинаютъ вводить въ свою программу Эсперанто, а повременныя изданія основывать Эсперантскіе отдѣлы. Не отстаютъ также клубы и ученые общества въ дѣлѣ открытій Эсперантскихъ секцій. Особенно успѣшно дѣйствуетъ такая секція при Кароагенской Академіи Наукъ въ Тунисѣ. Въ Брунsvикѣ (Швеція) новый народный университетъ имѣетъ преподавателемъ Эсперанто самого ректора, извѣстнаго писателя, д-ра Карла Эрика Форслунда. Въ штатѣ Охайо (Соед. Штаты) сенатъ вводитъ Эсперанто въ высшія школы. Въ Будапештѣ (Венгрія) основанъ студенческой Эсперантскій союзъ. Въ республикѣ и городѣ Mexico въ училищахъ «Нормальномъ» и «Национальномъ» безвозмездно преподается Эсперанто. Въ Канадѣ лейбъ-гвардія генераль-губернатора начала изучать международный языкъ. Въ Смирнѣ (Азіатская Турція) греческій клубъ in corpore присоединился къ Эсперантистамъ. Вънскій Эсперантскій клубъ сталъ выпускать юмористическій Эсперантскій журналъ.

На своемъ 36-омъ собраніи «Французское Общество содѣйствія развитію науки» приняло Эсперантскую условную фиктивную моментную систему (sresoj) и уже теперь синдикуетъ Швейцарскихъ банковъ выпускать чеки на языкѣ Эсперанто, расчетъ по которымъ производится на „sresmiloj“ (=рублю). При сравненіи того, что дѣлается заграницей, съ положеніемъ вещей въ Россіи мы не можемъ не высказать упрека русскому литераторному міру за его отсталость въ виду того, что не только вездѣ въ Европѣ и Америкѣ лучшія повременныя изданія открываютъ Эсперантскіе отдѣлы, но даже въ Японіи на послѣднихъ дняхъ пѣлыхъ три газеты основали такіе отдѣлы.

В. Майновъ.

Взаимопомощь читателей.



Reciproka helpado de legantoj.

I. Отдѣлъ общій.

Организація работъ въ кружкахъ „Вѣстника Знанія“.

Идеи „Вѣстника Знанія“ начинаютъ уже теперь осуществляться на дѣлѣ и проникаютъ все глубже и глубже въ общее сознание. Всюду организуются кружки, ставящие себѣ цѣлю—учиться и учить другихъ, и недалеко тотъ моментъ, когда даже въ такихъ захолустныхъ, какъ нашъ Самаркандъ, будутъ функционировать отдѣлы союза „Вѣст. Знанія“.

Но тутъ напрашивается прежде всего вопросъ о томъ, какъ должна протекать, въ частности, дѣятельность всего Союза, съ одной стороны, и отдѣльныхъ ячеекъ-кружковъ, съ другой. И мнѣ хотѣлось бы подѣлиться съ товарищами тѣми мыслями, которыми возникли у меня по этому поводу. Мы должны, конечно, заняться, главнымъ образомъ, подготовленіемъ членовъ къ дѣятельности, направленной къ просвѣщенію народа. Прежде всего придется подумать объ организаціи лекцій. Мнѣ кажется, что при извѣстныхъ условіяхъ это дѣло можно было бы поставить очень рационально. Если, напримеръ, пять активныхъ работниковъ возьмутся энергично за работу, то они могутъ достигнуть многого. Проработавъ четыре мѣсяца надъ какимъ-нибудь важнымъ вопросомъ, каждый изъ нихъ сумѣетъ сообщить приобретенныя имъ за это время знанія своимъ слушателямъ въ теченіи нѣсколькихъ недѣль. Такимъ образомъ, мы и сами научимся владѣть мыслью, говорить и работать самостоятельно и своимъ ближнимъ дадимъ много. Если найдется достаточно людей, то можно будетъ достигнуть того, что лекціи будутъ читаться непрерывно и изъ различныхъ областей знанія.

Но кромѣ чтенія лекцій есть еще дѣльный рядъ другихъ работъ, предстоящихъ нашимъ кружкамъ. Всѣ эти работы должны быть раздѣлены между отдѣльными коммиссіями, изъ которыхъ я назову слѣдующія: 1) Коммиссія наглядныхъ пособій. Сборъ коллекцій по ботаникѣ, зоологій и минералогіи. Представителей мѣстныхъ видовъ растений и животныхъ члены Отдѣла долж-

I. Fako ĝenerala.

Organizacio de laboroj en rondetoj de „Vest. Zn.“.

La ideoj de „Vjestnik Znanija“ komencas jam nun efektiviĝi per ago kaj ĉiam pli kaj pli profunden penetras en la komunan konscion. Ĝie organiziĝas rondetoj, metantaj al si por celo—lerni kaj instrui aliajn, kaj ne malproksime estas tiu momento, kiam eĉ en tiaj senvivaj lokoj, kia estas nia Samarkando, funkciados la filioj de l' unuigo „V. Z.“.

Sed nun antaŭ ĉio sin altrudas la demando pri tio, kiel devas pasi en detaloj la agado de l'tuta Unuigo—de unu flanko, kaj de l'apartaj ĉeloj—rondetoj, de alia flanko. Kaj mi volus dividi inter la kolegoj tiujn pensojn, kiuj naskiĝis ĉe mi je ĉi tiu okazo. Ni devas, certe, sin okupi ĉefmaniere je preparado de l'anoj por la agado, celanta la klerigon de l' popolo. Antaŭ ĉio ni devos pripensi la organizadon de l' antaŭlegoj. Ŝajnas al mi, ke per certaj penoj oni povus arangi tiun ĉi aferon tre racie. Se, ekzemple, kvin aktivaj laborantoj energie eklaboros, ili povos atingi multe. Laborinte dum 4 monatoj je la grava demando, ĉiu el ili scios komuniki akiritajn dum tiu tempo sciojn al siaj aŭskultantoj dum kelkaj semajnoj. Tiamaniere, kaj ni mem ekscios posedi penson, paroli kaj labori memstare kaj al siaj proksimuloj donos multe. Se troviĝos sufede da homoj, estos eble atingita, ke la antaŭlegoj estos legataj sendese kaj pri la diversaj fakoj de l' scienco.

Sed krom la antaŭlegado estas ankoraŭ tuta vico da aliaj laboroj, laborataj de niaj rondetoj. Ĉi ĉiuj laboroj devas esti dividitaj inter apartaj komitatoj, el kiuj mi nomos sekvantajn: 1) Komitato de l' montromaniero de l' instruado: kolektado de l' kolekcioj je l' botaniko, zoologio kaj mineralogio. Prezentantojn de l' lokaj specoj de l' bestoj kaj de kreskaĵoj la anoj de l' Filio devos kolekti po 10—20 kaj eĉ pli da ekzempleroj de ĉia speco ĉiujare. Oni ŝanĝados tiujn ĉi lokajn kolekciajn por la kolekciaj, kolektitaj de l' aliaj rondetoj de „V. Z.“. Antaŭ ol komisi la kolektadon de l' kolekciaj necese estas fari vicon da gvidaj antaŭlegoj pri la manieroj de l' kolektado, de l' sekigo, gardado,

ны собирать въ количествѣ 10—20 и болѣе экземпляровъ каждаго вида ежегодно. Эти мѣстные коллекціи будутъ обмѣниваться на коллекціи, собранныя другими кружками „В. З.“. Прежде, чѣмъ поручить сборъ коллекцій, необходимо прочесть рядъ руководящихъ лекцій: способы собиранія, засушки, храненія, опредѣленія видовъ, набивки чучель и т. д. Руководства для этихъ лекцій будутъ помѣщаться въ „В. З.“. Отдѣлы будутъ также обмѣниваться фотографическими видами (по возможности, негативами): мѣстностей, зданій и проч., замѣчательныхъ по красотѣ, географическому положенію и т. д.; различныхъ характерныхъ типовъ, народныхъ праздниковъ и т. д.; фабрикъ, промышленныхъ заведеній, мастерскихъ, условій фабричной жизни и труда вообще и т. д.; видовъ выставокъ, музеевъ, ботаническихъ и зоологическихъ садовъ и выставленныхъ въ нихъ предметовъ и т. д.; оружія борьбы и орудій культуры, личностей, эпохъ, картинъ, картъ и т. д.; физическихъ, геологическихъ, астрономическихъ и др. видовъ. Эта же коммисія занимается устройствомъ физическихъ, химическихъ, математическихъ и др. приборовъ. 2) Библиотечная коммисія: она занимается прискачаніемъ книгъ, журналовъ и газетъ для устройства библиотеки, составленіемъ каталоговъ, подборомъ руководствъ для лекцій, сборомъ свѣдѣній по библиографіи, выдачей книгъ и т. д. 3) Коммисія для изученія края: должна быть использована вся литература (на русскомъ и иностранныхъ языкахъ) по этому вопросу и приглашенъ знатокъ края для прочтенія ряда лекцій. 4) Коммисія для прискачанія труда членамъ кружка. 5) Финансовая: для прискачанія средствъ для кружка. 6) Ревизионная (временная) коммисія. Обмѣнъ между кружками „В. З.“ различныхъ коллекцій и фотографическихъ видовъ производится даромъ, если поступить официальное сообщеніе кружка (отдѣла), что коллекція предназначается для музея кружка. Оплачиваются лишь расходы на негативы, позитивы, если почему-либо негативъ не можетъ быть высланъ, упаковку, пересылку и др. денежные расходы кружка.

Всѣ пересылаемые предметы должны быть занумерованы, и въ видѣомы, непременно прилагаемой, противъ соответствующаго номера по возможности обозначено, когда, гдѣ взять (или снять) предметъ (видъ), названіе его (научное и мѣстное) и т. д. Снимки выставокъ, музеевъ и др. подобныхъ учрежденій сопровождаются путеводителями по нимъ, на которыхъ и обозначаются номера видовъ. Эти снимки окажутъ громаднѣйшую услугу при чтеніи лекцій.

Желательно было бы путемъ обсужденія



Отъ Неаполитанскаго отдѣла
Союза „Вѣстника Знанія“.

Намѣреваясь въ недалекомъ будущемъ
присутствовать къ составленію небольшого

дифиндо de l' specoj, preparado de l' kva-
zaŭbestoj k. c. Gvidreguloj por tiuj ĉi an-
taŭlegoj estos presataj en „V. Z.“. La filioj
intersanĝados ankaŭ fotografiaĵojn (negati-
vojn, laŭeble): de vidoj de lokajoj, konstrua-
ĵoj k. c., rimarkindaj je l' beleco, je la ge-
ografia situacio k. t. p.; de diversaj karakte-
rizaj homtipoj, popolaj festoj k. c.; de fabri-
koj, industriaj, metiejoj, kondiĉoj de fabrika
vivo kaj de laboro entute k. c.; de vidoj de
ekspozicioj, muzeoj, botanikaj kaj zoologiaj
ĝardenoj kaj de elmetitaj en ili objektoj k.
t. p.; de bataliloj kaj de iloj de l' kulturo,
de personoj, epokoj, bildoj, kartoj k. c.; de
fizikaj, geologiaj, astronomiaj kaj similaj vi-
doj. Tiu sama komitato sin okupas je l' pre-
parado de fizikaj, ĥemiaj, matematikaj kaj
similaj ilaroj. 2) Biblioteka komitato: ĝi sin
okupas je eltrovado de libroj, ĵurnaloj kaj
gazetoj por la arango de l' biblioteko; je ele-
ktado de l' lernolibroj por la antaŭlegoj; je
kolektado de l' sciigoj pri la bibliografio; je
disdonado de libroj por lego k. t. s. 3) Kom-
itato por la ellernado de l' regiono: devas
esti uzita la tuta literaturo (en rusa an en
alilandaj lingvoj) pri ĉiu ĉi demando kaj devas
esti invitita kompetentulo rilate la regiono por
la legado de l' vico da antaŭlegoj. 4) Kom-
itato por la trovado de l' laboro por la rondo-
tanoj. 5) Financa komitato por la trovado de
l' mono por la rondeto. 6) Revizia (tempa)
komitato.

La sanĝado inter la rondetoj de „V. Z.“ de
diversaj kolektoj kaj de fotografiaĵoj farigas
senpage, se venas oficiala sciigo de l' rondeto
(filio), ke la kolekcio estas difinita por la
muzeo de l' rondeto. Oni pagos nur la elspe-
zojn por negativoj, pozitivoj, se ial la negati-
vo ne povas esti sendita, por pakado, trans-
sendo kaj por ceteraj monelspezoj de l' ron-
deto.

Ĉiuj alsendataj objektoj estu numeritaj kaj
en la registro, nepre almetota, kontraŭ la
konforma numero, estu laŭeble signita: kiam,
kie estas prenita (aŭ fotografiita) la objekto
(vido), ĝia nomo (scienco kaj loka) k. c. Fot-
ografiaĵoj de muzeoj, ekspozicioj kaj de simi-
laj institutoj estu akompanataj de gvidlibroj
por ili, en kiuj nome estu signitaj la nume-
roj de l' vidoj. Tiuj ĉi fotografiaĵoj grandege
servos al la antaŭlegado.

Estus dezirinde per la diskutado sur la
paĝoj de l' ĵurnalo korekti kaj plenigi mian
sendube nematuran projekton de l' intersan-
ĝado.

A z i a n o .

Trad. Ĉensiranto.

на страницахъ журнала исправить и попо-
нять мой, безусловно невѣрный, проектъ
обмѣна.



Asiam.

De la Napolia (Italujo) filio de la
Ligo „Vjestnik Znanja“.

Intencante en proksima estonteco komenci
verkadon de malgranda skizo, havanta selon

очерка, имѣющаго цѣлью освѣтить различныя стороны дѣятельности союза „Вѣстникъ Знанія“ и обрисовать въ краткихъ чертахъ исторію его развитія, чтобы потомъ въ переводѣ на итальянскій языкъ представить этотъ очеркъ вниманію итальянской публики и тѣмъ способствовать перенесенію русскихъ просвѣдительныхъ стремленій на историческую почву древняго Рима, организаторъ Неаполитанскаго отдѣла проситъ всѣ русскіе кружки, отдѣлы и группы, а также и частныхъ лицъ, не отказать въ присылкѣ матеріаловъ, имѣющихъ отношеніе къ указанной темѣ, т. е. протоколовъ, постановленій, перечней читанныхъ рефератовъ, личныхъ воспоминаній о различныхъ періодахъ дѣятельности и т. п.

Въ частности желательны были бы точные отвѣты на слѣдующіе пункты: 1) Количество членовъ кружка, группы или отдѣла въ настоящее время и приблизительное количество случайныхъ членовъ, пребывавшихъ въ нихъ за весь періодъ ихъ дѣятельности. 2) Составъ членовъ по возрастамъ, профессіямъ и объему полученнаго образованія. 3) Время возникновенія группы, отдѣла или кружка и важнѣйшіе моменты развитія ихъ дѣятельности (здѣсь желательны были бы детальныя указанія на различныя колебанія въ ходѣ работы, на временныя перерывы—если они были,— и возможное объясненіе причинъ этихъ явленій). 4) Общая программа дѣятельности; методъ классификаціи наукъ, предпочтеніе, оказанное тому или другому ряду наукъ и мотивы этого предпочтенія. 5) Количество прочитанныхъ рефератовъ или лекцій съ примѣненіемъ волшебнаго фонаря, ихъ содержаніе и составъ аудиторіи, передъ которой они читались. 6) Существовать ли какія-нибудь препятствія къ расширенію самообразовательно-просвѣдительной работы кружка или отдѣла и въ чемъ они заключаются. 7) Финансовая, административная и другія стороны организаціи кружка. 8) Общая характеристика пройденнаго пути и достигнутыхъ въ работѣ результатовъ, на основаніи личныхъ впечатлѣній организаторовъ отдѣловъ. И наконецъ 9) Имѣть ли данный кружокъ или отдѣлъ сношенія съ другими отдѣлами союза, и если да—то съ какими именно.

Имѣя въ виду возможно полное освѣщеніе просвѣдительною дѣятельностью союза, составитель предполагаемаго очерка убѣдительно проситъ всѣхъ лицъ, такъ или иначе принимавшихъ участіе въ этой дѣятельности: чтеніемъ ли лекцій „Народнаго Университета“, устройствомъ ли бесѣдъ на научныя и общественныя темы, организаціей ли общедоступныхъ курсовъ—подѣлиться съ нимъ результатами своей работы и вынесенными изъ нея впечатлѣніями. Особенно желательны были бы свидѣнія изъ деревни, отъ учителей, священниковъ и сельскихъ интеллигентовъ, посвятившихъ себя дѣлу просвѣщенія крестьянской массы.

Приступая къ широкой пропагандѣ идей союза „Вѣстникъ Знанія“ въ Италіи, Неа-

lumigi diversajn flankojn de l' agado de la ligo „Vjestnik Znania“ kaj prezenti en mallonga formo historion de ĝia disvolvigo por prezenti poste en itala traduko tiun ĉi skizon al atento de la itala publiko kaj tiel helpi al transporto de la rusaj klerigaj celadoj sur la historiaj teroj de l' antikva Romo, la organizinto de la Napolia filio petas ĉiujn rusajn rondetojn, filiojn kaj grupojn, kaj ankaŭ privatajn personojn, ke ili ne rifuzu alsendi materialojn, havantajn rilaton al la notita temo, t. e. protokolojn, decidojn, nomarojn de legitaj referatoj, personajn rememorojn pri diversaj periodoj de l' agado kaj sim.

Aparte dezirindaj estus precizaj respondoj al sekvantaj punktoj: 1) Kvanto de membroj de rondeto, grupo aŭ filio en la nuna tempo kaj proksimuma kvanto de okazaj membroj, kiuj estadis en ili dum la tuta periodo de ilia agado. 2) Kategorioj de membroj laŭ ago, profesioj kaj amplekso de ricevita klero. 3) Tempo de fondiĝo de grupo, filio aŭ rondeto kaj plej gravaj momentoj de la disvolvigo de ilia agado (tie ĉi dezirindaj estus detalaj notoj pri diversaj ŝanceloj en movado de la laboro, pri tempaj interrompoj—se ili estis,—kaj ebla klarigo de kaŭzoj de tiuj ĉi okazaj). 4) Ĝenerala programo de la agado; metodo de l' klasifikacio de sciencoj, prefero, donita al tiu aŭ alia kategorio de sciencoj kaj motivoj de tiu ĉi prefero. 5) Kvanto de legitaj referatoj aŭ lekcioj kun uzado de demonstracia lanterno, ilia enhavo kaj personaro de l' aŭskultantoj, antaŭ kiuj ili estis logataj. 6) Ĉu ekzistas iaj baroj por plivastigo de meminstrue—kleriga laborado de rondeto aŭ filio—kaj en kio ili konsistas. 7) Financa, administra kaj ceteraj flankoj de la organizacio de rondeto. 8) Ĝenerala karakterizo de l' pasita vojo kaj de atingitaj la en laborado rezultatoj, sur fondo de personaj impresoj de organizintoj de filioj. Kaj fine, 9) Ĉu havas la donita rondeto aŭ filo interrilatojn kun aliaj filioj de la ligo, kaj se jes—kun kiaj nome.

Celante al plej eble plena lumigo de la kleriga agado de la ligo, la verkanto de l' intencata skizo insiste petas ĉiujn personojn, tiel aŭ alie partoprenintajn en tiu ĉi agado: ĉu per legado de lekcioj de la „Popola Universitato“, ĉu per arango de interparoladoj pri sciencaj kaj socialaj temoj, ĉu per organizado de popularaj kursoj—sciigi lin pri rezultatoj de sia laboro kaj pri ricevitaj el ĝi impresoj. Aparte dezirindaj estus informoj el vilago, de instruistoj kaj vilagaj inteligentuloj, dediĉintaj sin al la afero de klerigado de vilagana maso.

Komencante vastan propagandon de ideoj de la ligo „Vjestnik Znania“ en Italujo, la Napolia filio kredas, ke ĝiaj rusaj amikoj ne restos surdaj al tiu ĉi alvoko kaj rapidos doni sian helpon al entrepreno, kies sukceso, sendube, estos brilanta triumfo de nia komuna ideo kaj montrando de ĝia ĝeneralehoma graveco kaj forto.

Tiel, skribu ĉiuj, kiuj havas ion diri, kon-

политанскій отдѣлъ вѣрить, что его русскіе друзья не останутся глухими къ настоящему призыву и поспѣшатъ оказать свое содѣйствіе начинанію, успѣхъ котораго, безъ сомнѣнія, будетъ блестящимъ триумфомъ общей нашей идеи и показателемъ ея общечеловѣческой важности и силы.

Итакъ, пишите всѣ, кто имѣетъ что-нибудь сказать, не смущаясь ни малыми размѣрами своей работы, ни тѣмъ болѣе—незначительностью достигнутыхъ результатовъ. Пишите не только изъ хорошо поставленныхъ отдѣловъ и группъ, но также и изъ мелкихъ кружковъ, разбросанныхъ по провинціальнымъ городкамъ и глухимъ деревушкамъ, какъ бы ничтожно ни было число ихъ членовъ и какъ бы ни скромна была ихъ работа. Изложеніе неудачъ въ идейной работѣ будетъ такъ же дѣльно для насъ, какъ изложеніе ея успѣховъ. Каждая лишняя мелкая подробность можетъ дать новое освѣщеніе всей картины и тѣмъ самымъ усилить ея значеніе.

Отъ отдѣльныхъ лицъ, пытавшихся такъ или иначе осуществить на практикѣ просвѣтительныя задачи союза, мы также были бы очень рады получить краткія свѣдѣнія, желательныя даже въ томъ случаѣ, если работа ихъ и не имѣла достаточнаго успѣха.

Всѣ матеріалы и корреспонденцію—лица, сочувствующія успѣхамъ союза „Вѣстника Знанія“ заграничей, приглашаются адресовать на имя секретаря Неаполитанскаго

fuzante vin nek pro malgranda amplekso de via laboro, aparte, certe, nek pro negrandeco de atingitaj rezultatoj. Skribu ne sole el bone aranĝitaj filioj kaj grupoj, sed ankaŭ el malgrandaj rondetoj, disjetitaj en provincaj urbe-toj kaj plej malproksimaj vilaĝetoj, kiel ajn sensignifa estu la nombro de iliaj membroj kaj kiel ajn modesta estu ilia laborado. Rakonto pri malsukcesoj en la idea laborado estos tiel same satinda por ni, kiel rakonto pri ĝiaj sukcesoj. Ĉiu superflua malgranda detalo povas doni novan lumon al la tuta pentraĵo kaj per tio sama plifortigi ĝian signifon.

De apartaj personoj, pintaj tiel aŭ alie realigi en la praktiko klerigajn celojn de la ligo, ni ankaŭ estus ĝojaj ricevi mallongajn sciigojn, dezirindajn eĉ en tiu okazo, se ilia laborado ne havis sufiĉan sukceson.

Ĉiujn materialojn kaj korespondon—personoj, kunsentantaj al sukcesoj de la ligo „Vjestnik Znania“ en eksterlando, estas invitataj adresi al nomo de la sekretario de la Napoli filio S. P. Poltavskij, laŭ jena adreso: Italia, Napoli, Via Genova 115 presso Roberti, Al Signoro Simeon Poltavskij.

отдѣла, С. П. Полтавскаго, по слѣдующему адресу: Италия, Napoli, Via Genova 115 presso Roberti, Simeon Poltavsky.



Къ вопросу

о матеріалахъ для ознакомленія, оканчивающихъ среднія школы, съ высшими учебными заведеніями.

Въ февральскомъ № В. З. за 1907 годъ было помѣщено предложеніе ветеринарнаго врача Г. Скрябина помочь молодежи—читателямъ В. З. выработать ясное и точное представленіе о характерѣ того или иного высшего учебнаго заведенія. Г. Скрябинъ предлагаетъ здѣсь г.г. специалистамъ разныхъ отраслей знанія, окончившихъ то или иное высшее учебное заведеніе, освѣтить относящееся сюда вопросы на страницахъ „Взаимопомощи“. Онъ указываетъ, какую громадную цѣнность будутъ имѣть эти свѣдѣнія, какъ они могли бы помочь молодежи ориентироваться въ выборѣ учебнаго заведенія и определенной специальности.

Г. Скрябинъ самъ обѣщаетъ принять въ этомъ участіе, и дать свѣдѣнія о ветеринарномъ институтѣ... Но къ сожалѣнію не онъ и никто другой до сихъ поръ не откликнулся.

Неужели же между подписчиками В. З. не нашлось лицъ свѣдующихъ въ этихъ вопросахъ?

Вѣдь этого невозможно и подумать. Они несомнѣнно есть; и ихъ не мало. Такъ почему же они не хотятъ подѣлиться своимъ опытомъ?

Почему не хотятъ предостеречь молодежь отъ разочарованій, связанныхъ съ выборомъ



Al la demando

pri materialoj por konatigo de abiturientoj de mezaj lernejoj, kun supraj lerninstitutoj

En la februara N de „Vjestnik Znania“ de la jaro 1907 estis metita la propono de veterinara kuracisto s-ro Skrjabin helpi la gejunularon, legantan „V. Z.“, por ke ĝi preparu al si klaran kaj precizan ideon pri karaktero de tiu aŭ alia supra, lerninstituto. S-ro Skrjabin proponas ĉi tie al specialistoj de diversaj branĉoj de l' scienco, finantaj tiun aŭ alian supran lerninstituton, lumigi demandojn, rilatantaj al ĉi tio, sur la paĝoj de „Reciproka Helpado“. Li montras, kian grandegan valoron havos ĉi tiuj scioj, kiel ili povus helpi al la gejunularo trovi fundamenton por elekti ian lerninstituton kaj certan profesion.

S-ro Skrjabin mem promesas partopreni en tio kaj doni informojn pri veterinara instituto Sed bedaŭrinde nek li nek iu alia revokigis ĝis hodiaŭ. Ĉu efektive inter la legantoj de „V. Z.“ ne estas personoj, spertaj en tiuj ĉi demandoj? Ĉi tion ja estas neeble eĉ pensi; sendube ili ekzistas, kaj de ili estas nemal multe.

Pro kio do ili ne volas donaci parton de sia sperteco? Pri kio ne volas averti la gejunularon de disrevidoĝ, kunigitaj kun okaza elekto de profesio?

Ankoraŭ unu fojon mi alvokas la kolegojn—legantojn donaci eron de ilia sperteco. Estas

специальности по недоразумѣнию? Еще разъ призываю товарищей-читателей подѣлиться опытом. Было бы хорошо, еслибы нашлись желающіе дать свѣдѣнія и о заграничныхъ учебныхъ заведеніяхъ, въ которыхъ не закрытъ доступъ иностранцамъ.

Л. Юрьевъ.



Переписка.

Желаю переписываться на эсперантскомъ языкѣ по самымъ разнообразнымъ вопросамъ жизни. Адр. Баку, Маринская, 15, А. Вейманъ.

— Желаю переписываться по вопросу о женскомъ равноправіи и, въ частности, о типахъ женщины по произведениямъ Вербицкой. Адр.; Медвѣнка, Н. Носенко.

— Желаю переписываться по вопросамъ электротехники и фотографіи. Игумень, Минской губ., А. Н. Бекерманъ.

— Предлагаю товарищамъ, интересующимся вопросами постановки преподаванія социальныхъ наукъ въ средней школѣ, переписываться по этимъ вопросамъ. Кашира, Тульской губ., Александръ Ивановичъ Воронковъ.



Воззваніе.

Группою лишь задумано учрежденіе въ Москвѣ, „Всероссійскаго Союза Изобрѣтателей“, который ставитъ себѣ задачей: 1) научное, нравственное и матеріальное содѣйствіе творческой изобрѣтательской мысли; 2) приспособленіе и приложеніе изобрѣтений къ потребностямъ техники и промышленности, испытаніе ихъ, привилегированіе какъ въ Россіи, такъ и за границей, и защита ихъ отъ нарушеній, устройство моделей, образцовъ, пробныхъ установокъ выставокъ и пр.; 3) проведеніе въ жизнь всякаго рода изобрѣтений путемъ содѣйствія ихъ промышленной эксплуатаціи. Всѣхъ сочувствующихъ учрежденію такого союза и желающихъ явиться его членами, проситъ откликнуться по адресу: Москва, Мясницкая, Кривоколенный пер. д. № 8, кв. 6, инженеру Л. В. Антошевскому.

Отъ числа полученныхъ заявленій будетъ зависѣть рѣшеніе вопроса объ осуществленіи настоящей.

— Обращаюсь къ товарищамъ съ просьбой, не найдутъ ли они возможнымъ указать мнѣ магазинъ, въ которомъ я могъ бы приобрести №№ 1 и 3 журн. „Вѣстн. Зн.“ за 1905 г., такъ какъ таковыя конторой „В. З.“ мнѣ не высланы, въ виду того, что названныя №№ журн. уже разошлись.—Полагаю, что №№ 1 и 3 ж. „В. З.“ за 1905 г. въ какомъ-нибудь книжномъ магазинѣ или киоскѣ въ Петербургѣ, еще сохранились. Адресъ: г. Наманганъ, Ферганской обл., Баронская ул., И. И. Маукову.

Намѣреваясь въ августѣ мѣсяцѣ сего 1908 года держать экзаменъ въ Тифлис-



bone, se troviĝos personoj, volantaj sciigi ankaŭ pri eksterlandaj lerninstitutoj, kies pordo ne estas fermita por alilandanoj.

L. Jurjev.

Tradukis E. Budzinski.



Interkorespondado de legantoj.

— Mi deziras korespondadi en lingvo esperanto pri diversaj demandoj de la vivo. ADR. Rusujo. Baku, Mariinskaja str., 15, A. Vejman.

— Mi deziras korespondadi pri demando de rajtegaleco de virinoj kaj aparte pri homaj tipoj de virinoj laŭ verkoj de Verbičkaja. ADR. Rusujo. Medvenka, Kursroj gub. N. Nosenko.

— Mi deziras korespondadi pri demandoj de elektrotekniko kaj fotografio. Rusujo. Minskaja gub., Igumen, A. N. Bekerman.

— Mi proponas al kolegoj, kiuj sin interesas per demandoj pri manieroj de instruado de socialaj sciencoj en meza skolo, korespondadi pri tiuj ĉi demandoj. Adreso: Kaŝira, Tulskej gub., Al. Iv. Voronkov.



Воззваніе.

Grupo de personoj intencas fondi en Moskvo «Tutruslandan Ligon de Elpensantoj», kies celo estas: 1) Sciencna, morala kaj materiala akcelado al kreanta penso; 2) alkonformigado kaj aluzado de elpensantoj al bezonoj de la tekniko kaj industrio elprovado de ili, privilegiigo kiel en Ruslando, tiel ankaŭ en eksterlando, kaj defendo de ili de rompoj, aranĝado de modeloj, provaj metoj, ekspozicioj k. cet.; 3) realigado en la vivo de ĉiuj spaciaj elpensantoj per helpado al ilia industria ekspluatado.

Ĉiujn kunsentantojn al fondo de tia Ligo kaj dezirantajn fariĝi ĝiaj membroj, oni petas revokigi laŭ adreso: Moskvo, Mjasiņickaja str., Krivokolienijj per., d. № 8, kv. 6, Inĝen. L. V. Antosevskij. De nombro de ricevotaj aklamoj dependos solvo de la demando pri efektivigo de tiu ĉi ideo.

скій Учительскій Институтъ и не имѣя въ городѣ никого знакомого, у которыхъ можно было-бы остановиться на время, прошу товарищей тифлисцевъ сообщить, гдѣ бы я могъ устроиться подешевѣ недѣли на двѣ“. Адресъ: Черезъ Шемаху. Селеніе Алты-Агачъ Бакинской губ., Шемахинскаго уѣзда, учителю Владимиру Никол. Кислинскому. За содѣйствіе буду очень благодаренъ.

Уч. В. Н. Кислинскій.

Помогите товарищу въ его стремленіи къ самообразованію,—нуждается даже въ книгахъ. Адресъ: Херсонская губ., м. Добровѣличковка Ив. Ст. Гулеръ.





II. Отдѣль молодежи.

Какъ мы сдѣлались „ненормальными“?

(Къ вопросу о самоубійствахъ.)

Прежде чѣмъ отвѣтить на этотъ вопросъ по существу, я позволю себѣ спросить г. г. „философовъ“, бросающихъ намъ, молодежи, вызовъ въ ненормальности. Неужели это неоспоримая истина, что человѣкъ убиваетъ себя только потому, что, „не будучи въ состоянiи объять необъятное, постигъ непостижимое... рѣшается, что жить собственно не вачѣмъ, что вся жизнь на землѣ бессмыслица“?.. Не кроется ли въ наблюдаемой нами эпидемiи самоубійствъ что-то гораздо ближе стоящее къ человѣческой натурѣ, немощамъ, безжалостнѣ, суровѣ, грубѣ, чѣмъ сытое философствованiе на тему о бессмыслицѣ и пустотѣ жизни?..

Чтобы отвѣтить на поставленный въ заголовкѣ вопросъ и подчеркнуть всю несостоятельность доводовъ нѣкоторыхъ, кичащихся своею нормальностью, прибѣгаю къ анализу самого факта ненормальности,—кстати на этотъ случай у меня подъ рукой имѣется статистическiй газетный материалъ, собранный мною за весь мартъ мѣсяца*). Вотъ что говоритъ эта статистика.

Въ теченiе марта мѣсяца по г. Петербургу было 60 случаевъ самоубійствъ и покушенiй на самоубiство. Изъ этого числа: на долю интеллигенци приходится 9 случаевъ (докт.-медиц. 1 офицеръ, 4 студента, 1 статистъ театра и 2 неизвѣстныхъ); на ремесленниковъ—11 случаевъ: 9 муж. и 2 женщ., (кузнецы, портные, портняжнi и др.); на рабочихъ—12 случаевъ (заводскiе, портовые, городскiе); на лицъ неизвѣстныхъ профессiй—25 случаевъ: 9 муж. и 16 женщ. (крестьяне, мѣщане и лица неизвѣстнаго авансиа); 1 пансионерка городской богадѣльни, 1 солдатская вдова и 1 солдатъ-рядовой.

По возрастамъ: интеллигенци—21—27 л. и только 1—47 л.; ремесленники: въ 7 случаяхъ 19—30 л., въ 3 случаяхъ 44—48 л. и въ 1 случаѣ 52 л., а дѣвочка, находившаяся въ обученiи у портняжнi, даже 14 л.; рабочiе—15—30 л.; неизвѣстной профессiи: мужчины

II. Fako de junularo.

Kiel n fariĝis „nenormalaj“?

(Al la demando pri la memmortigoj).

Antaŭ ol respondi ĉi tiun demandon laŭ ĝia esenco, mi permesos al mi demandi s. s. „filozofojn“, ĵetantajn al ni la kulpigon je l' nenormaleco: ĉu efektive estas nedisputebla vero, ke la homo mortigas sin tial nur, ke „ne estante kapabla ĉerkaŭpreni neĉirkaŭpreneblajn, kompreni nekompreneblajn... li decidis, ke ja ne estas por kio vivi, ke la tuta vivo sur la tero estas sensecaĵo...?“. Ĉu ne kasiĝas en la observata de ni epidemio de l' memmortigoj io multpli proksima rilatanta la homan naturon, pli neelpetebla, pli senkompata, severa, maldelikata, ol sata filozofado je l' temo pri la sensececo kaj malplenece de l' vivo.

Por respondi la metitan en la tutolo demandon kaj por plividebligi la tutan metatidecon de kelkaj fieraj pro sia normaleco homoj, mi min turnas la analizo de l' fakto de l' nenormaleco,—ĝustatempe mi havas prentan statistikan gazetan materialon, kolektitan de mi laŭ tuta monato Marto*).

Dum Marto estis en Peterburgo 60 okazoj de l' memmortigo aŭ de l' atenco je l' memmortigo. El tiu ĉi nombro: la inteligentularo havas 9 okazojn (1—dokt. de med., 1—oficiro, 4 studentoj, 1 statisto de teatro kaj 2 nekonatuloj); la metiistoj—11 okazojn (9 vir. kaj 2 virin.); (forgistoj tajloroj, tajlorinoj k. c.); la laboristoj—12 okazojn (laboristoj fabrikaj, havenaj kaj urbaj); personoj de neekkonitaj profesioj—25 okazojn (9 viro kaj 16 virin.: vilaganoj, burĝoj kaj personoj de nekonata rango); 1 pensiulino de l' urba malriĉulejo, 1—soldatvidvino kaj 1 simpla soldato.

Laŭ ago: la inteligentularo—21—27 jaraĝa, kaj nur 1 homo de 47 j.; la metiistoj: en 7 okazoj 19—30 jaraĝaj, en 3 okazoj 44—48 jaraĝa, en 1—52 j.; la knabino, lerninta ĉe tajlorino eĉ de 14 j.; la laboristoj—15—30 jaraĝaj; personoj de neekkonitaj profesioj: la viroj 15—27 j. kaj la virinoj 16—25 j.; la pensiulino de l' urba malriĉulejo—70 jaraĝa, la soldatvidvino—70 j. kaj la soldato—24 jaraĝa.

*) Svidѣнiя собраны мною по газетѣ „Современное Слово“.

*) La sciigoj estas kolektitaj de mi laŭ gazeto „Nuntempa Vorto“ (Sovremenoje Slovo).

15—27 л. и женщины 16—25 л.; пансіонерка городской богадѣльни—70 л., солдатская вдова—70 л. и солдатъ-рядовой—24 л.

По средствамъ къ самоубійствамъ: интеллигенція—въ 2 случаяхъ выстрѣломъ изъ револьвера, въ 2—укусной эссенціей, въ 1 случаѣ панистымъ калиемъ, въ 1—растворомъ сулемы, въ 1—ножемъ, одинъ—бросился въ рѣку, одинъ—неизвѣстно; ремесленники: въ 6 случаяхъ укусуной эссенціей, въ 3—нашатырнымъ спиртомъ, въ 1 случаѣ растворомъ сѣрной кислоты, одна—бросилась въ рѣку; рабочіе: въ 9 случаяхъ укусуной эссенціей, два—бросились подъ поѣздъ, одинъ—бросился въ рѣку; неизвѣстной профессіи: въ 14 случаяхъ—укусной эссенціей, въ 6—нашатырнымъ спиртомъ, въ 1 случаѣ—растворомъ сулемы, въ 1—опіумомъ, въ 1—неизвѣстнымъ ядомъ, въ 1—бросилась въ рѣку, въ 1—повѣсилась; пансіонерка—повѣсилась, солдатская вдова—укусной эссенціей и солдатъ-рядовой—бритвой.

Послушаемъ же теперь, что гласятъ записки, оставленныя нѣкоторыми самоубійцами. Студентъ и статистъ жалуются на безработицу, офицеръ—на ссору съ женой, кузнецъ—на невыносимо тяжелое душевное страданіе изъ-за дѣвушки, окончившей самоубійствомъ; 6 рабочихъ жалуются на безработицу, 1—„знать судьба моя такая; никто не виноватъ“; 70-лѣтней старухѣ, солдатской вдовѣ,—„надоѣло жить“, а молодая дѣвушка заявляетъ: „скучно жить одной“. Правъ, какимъ то проклятіемъ въѣтъ отъ этихъ лаконо-иско-спокойныхъ предсмертныхъ словъ! И стоитъ только вникнуть въ ихъ сущность, чтобы понять—отчего молодежь ненормальна?“

Передъ нашими глазами убиваетъ себя 14 лѣтняя дѣвочка-портниха и 70 лѣтняя старуха—солдатская вдова, солдатъ-рядовой и офицеръ, и намъ говорить, что они въ своемъ мудрствованіи форсированнымъ маршемъ дошли до Геркулесовыхъ столбовъ, что дальше по этому завиральному пути итти некуда и рѣшили, что все на землѣ безосмысленно!..

Ахъ, господа, что-то не то, не то... А вотъ убиваетъ себя 27 лѣтній докторъ-медицины—и это послѣ того, какъ онъ блестяще защитить свою диссертацию, былъ прикомандированъ къ военному клиническому госпиталю и, такъ сказать, передъ нимъ открылось широкое поле будущаго, гдѣ бы онъ могъ быть полезнымъ и себѣ и человѣчеству! Испугался ли онъ этого будущаго? Или червь сердца подточилъ его и онъ сошелъ со сцены? А этотъ студентъ, что убиваетъ себя изъ-за голодовки, тоже не понималъ смысла жизни? Мнѣ могутъ возразить, что только слабый, обиженный природою можетъ допустить себя до голодовки, а человекъ нормальный вообще найдетъ себѣ кусокъ хлѣба. Но съ этимъ парадоксомъ я совершенно несогласенъ. Здѣсь дѣйствительно сила воли нужна, только совѣмъ для иного—для того, чтобы убить себя или симулировать экспроприацию (ст. «Голодный экспро-

Laŭ la rimedoj por la memmortigo: la inteligentuloj—en 2 okazoj uzis pafon de revolvero; en 2—vinagran esencion, en 1—kalion cianan (C N K); en 1—sublimaton solvitajn; en 1—tranĉilon; unu el la memmortigitaj—sin jetis en riveron; en 1 okazo la rimedo restis neekkonita. La metiistoj en 6 okazoj uzis vinagran acidon; en 3—amoniakon; en 1—solvitajn sulfuracidon (H, SO₄); unu virino sin jetis en riveron. La laboristoj en 9 okazoj uzis vinagran acidon; du-sin jetis sub vagonaron; unu-sin jetis en riveron. La personoj de neekkonita profesio en 14 okazoj uzis vinagran acidon; en 6—amoniakon; en 1—sublimaton solvitajn; en 1—opion; en 1—venenon nekonatan l sin jetis en riveron; l pendigis; la pensulinon pendigis; la soldatvedvino uzis vinagran acidon kaj la simpla soldato sin mortigis per razilo.

Nun ni atskultu, kion parolas la leteretoj, lasitaj de kelkaj memmortigitoj. La studento kaj statisto plendas la senlabortempon, la oficiro—malpacigon kun la edzino, la forĝisto—neelporteble pezan animdoloron pro fratilino memmortiginta; 6 laboristoj plendas la senlabortempon, l laboristo skribis—„kredeble, tia estas mia sorto; neniu estas kulpa“; al 70 jaraga junulinino—soldatvidvino „tedis la vivo“; kaj juna fratilino diras: „eue estas vivi sola“. Certe, ia malbeno blovetas de ĉi-tiuj lakonike—trankvilaj antaŭmortaj vortoj. Decas nur interniĝi ilian esencion, por kompreni—„kial la junularo estas nenormala“?

Antaŭ niaj okuloj mortigas sin 14 jaraga knabino tajlorino kaj 70—jaraga maljunulinino—soldatvidvino, simpla soldato kaj oficiro, kaj oni diras al ni, ke ili en sia filozofado alvenis ĝis la Heraklaj kolonoj, ke laŭ tiu ĉi mensogada vojo ne eble estas iri plu kaj ili decidis, ke ĉio sur la tero estas sen-sencajo!..

Ha sinjoroj, ne tiel estas: iom, ne tiel!.. Kaj jen sin mortigas 27—jaraga doktoro de medicino, kaj tion ĉi li farus post tiam, kiam, brile defendinte sian disertacion, li estis alkomandita al milita klinika malsanulejo, kaj, ni tiel diru, antaŭ li malkovrigis larĝa kampo de l' estonteco, sur kiu li povus esti utila por si kaj por la homaro! Ĉu li ektimis ĉi tiun estontecon? aŭ ĉu vermo de koro lin mordetis kaj li foriris de l' scenejo? Kaj ĉi tiu studento, kiu sin mortigas pro la malsatado, ĉu li ankaŭ ne komprenis la sencion de l' vivo? Oni povas kontraŭdiri al mi, ke nur malfortulo, ofendito de l' naturo povas allasi sin malsatadi, sed homo normala ĉiam trovas por si pecon da pano. Sed mi tute ne konsentas ĉi tiun paradokson. En ĉi tiu okazo, efektive, estas necesa la forteco de l' volo, sed tute por io alia—por mortigi sin aŭ por imiti ekspropriacion (la artikolo: „Malsata ekspropriatoro—imitinto“ en „Nuntempa Vorto“ (Sovremennoje Slovo; 5-an de marto 1908. № 150). Ĉu sen la forteco de l' volo, ĉu sen konscio agis tiuj 16 virinoj 16—25—jaragaj, kiujn mi montris en la kategorio de „personoj de neekkonitaj profesioj“? Jes, ili malsatadis kaj, por ke sin ne doni por la

приаторь-симулянтъ. „Современное Слово“ 5 марта 1908 г., № 150). Безъ силы ли воли, безъ сознанія ли дѣйствовали тѣ 16 женщинъ во возрастѣ 16—25 лѣтъ, которыя показаны мною въ категоріи „неизвѣстной профессіи“? Да, онѣ голодали, и чтобы не отдаться за деньги мужчинамъ,—убили себя! Преклоняюсь предъ ихъ силой воли и съ отвращеніемъ вспоминаю о мужчинахъ, покупающихъ тѣло молодой женщины. Послѣ этого становится очевиднымъ, что если не всѣ эти люди, то несомнѣнно большинство изъ нихъ, рѣшались на столь кровавыя жертвы не потому, что они не поняли смысла жизни, а исключительно потому, что они, —убы,—слишкомъ близко поняли смыслъ ея. И, безусловно, они болѣе правы въ своихъ поступкахъ, чѣмъ, мы, живущіе, ихъ обвинители.

Вотъ въ этомъ то и заключается, мнѣ кажется, вся загадка нашего вопроса. Передъ нами социальное зло, которое надо лечить. Мы спрашиваемъ: „какъ? чѣмъ?“ Вѣдь молодость не можетъ оставаться въ состояніи созерцанія, требуетъ идеала,—и идеала въ „конкретномъ видѣ“, а намъ отвѣчаютъ: „на то онъ и идеалъ, что не можетъ явиться въ конкретномъ видѣ“. Это—пошлость, хитрость или игра словами. И здѣсь не можетъ быть мѣста удивленію, когда человѣкъ задастъ вопросъ: „Какая же дѣль жизни? Въ чемъ смыслъ жизни? Для чего жить?“

Товарищи! нашъ конкретный идеалъ—бороться, бороться всѣми силами молодой души съ этимъ гнетущимъ насъ социальнымъ зломъ!.. Иного дѣлательства, какъ борьба, упорная, стоическая борьба, не можетъ быть. А въ этомъ смыслъ жизни,—хотя бы для насъ, молодежи, для этого стоитъ жить!

Въ заключеніе мнѣ остается только по-



Наши педагоги.

Весной прошлаго года я окончилъ реальное училище. Сдѣлавшись, такъ сказать, самостоятельнымъ человѣкомъ, я невольно оглянулся на проведенные въ школѣ годы и былъ непріятно удивленъ и даже пораженъ послѣдствіями моею воспитанія. Дѣйствительно, что представляли собою бывшіе ученики „реалки“! Это были калѣки во всѣхъ отношеніяхъ, даже въ физическомъ. Нѣкоторые изъ этихъ калѣкъ сознавали свое жалкое положеніе и влххомолку страдали; другіе калѣки не понимали своего тѣмъ болѣе худшаго положенія, не тяготились имъ, даже похваляли другъ друга съ благополучнымъ(!) окончаніемъ курса, и теперь одни изъ нихъ готовились просидѣть дни и ночи надъ зубрежкой, чтобы попасть въ какой-нибудь наиболѣе „хлѣбный“ институтъ, другіе же, не желая готовиться, надѣялись, благодаря аттестату, поступить хоть „куда-нибудь“. Итакъ, вотъ что начертила школа своей могучей рукой на томъ чистомъ листѣ, съ которымъ такъ часто сравниваютъ

mono al viroj;—ili mortigis sin! Mi klinigas antaŭ ilia forteco de l' volo kaj kun abomeno rememoras virojn, aĉetantajn korpon de mal-sata virino. Post ĉi tio fariĝas komprenebla, ke se ne ĉiuj tiuj ĉi homoj, do sendube la plej granda partoj da ili, decidis tiom san-sajnajn oferojn ne tial, ke ili ne komprenis la sencoon de l' vivo, sed ekskluzive tial, ke ili, ho ve, tro bone komprenis la sencoon de ĝi. Kaj ili, senkondiĉe, estas pli pravaj laŭ siaj agoj, ol ni, ilin kulpigantoj.

En ĉi tio ja konsistas, ŝajnas al mi la tuta problemo de nia demando. Antaŭ ni estas sociala malbono, kiun oni devas kuraci. Ni demandas: „Kiel? Per kio?“ La juneco ne povas ja resti en la stato de observado; ĝi postulas idealon en konkreta formo“, kaj oni al ni respondas: „tial ĝi estas idealo, ke ĝi ne povas aperi en konkreta formo“. Ĉi tio estas trivialo, ruzo aŭ ludo je vortoj. Ne povas havi lokon miro, kiam homo ekdemandas: „Kia estas la celo de l' vivo? En kio estas la senco de l' vivo? Por kio vivi?“

Kolegoj! nia konkreta idealo estas—batali, batali per ĉiuj fortoj de l' animo juna kontraŭ ĉi tiu nin premeanta sociala malbono! Alia kuracilo, krom la batalo obstina, stoika batalo, ekzisti ne povas. Kaj en ĉi tio estas la senco, de l' vivo, almenaŭ por ni, junularo,—por tio ĉi taŭgas vivi!

Fine, restas al mi nur kompati tiujn, kiuj en sankta nescio kulpigas la junularon pro „la nenormaleco“.

Plu mi nenion povas diri.

P. Hoĉenko. Tradukis Ĉensiranto.

жалѣть тѣхъ, которые въ святомъ невѣдѣніи обвиняютъ молодежь въ „ненормальности“.

Больше я не могу ничего сказать.

Пав. Ходченко.



Niaj pedagogoj.

Printempon de l' pasinta jaro mi finis realan lernejon. Ekestinte, mi tiel diru, homo memstara, mi nevole rerigardis la pasintajn en la lernejo jarojn kaj estis malagrabla mirita kaj eĉ frapita de l' sekvoj de mia eduko. Efektive, kion prezentis de si la estintaj lernintoj „realanoj“! Tio estis kripluloj laŭ plena signifo de ĉi tiu vorto kaj en ĉiuj rilatoj, eĉ en la fizika. Kelkaj el ĉi tiuj kripluloj konsciis sian kompatindan situacion kaj sekrete suferis; aliaj kripluloj ne komprenis sian tial pli malbonan situacion, ne sentis ĝian ŝarĝon kaj eĉ gratulis unu la alian pro la felicia (!) fino de l' kurso, kaj nun unuj el ili preparigis sidi tagojn kaj noktojn parkere lernante, por ricevi eblecon veni en ian plej „punan“ instituton (kies diplomo donas plej grandan profiton), la aliaj do, ne dezirante preparigi, esperis veni almenaŭ „ien dank“ al la diplomo. Tiel, jen kion skribis la lernejo per sia potenco mano sur tiu pura folio, je kiu oni tiom ofte komparas la infanan animon; en neniu vreskaŭ el ĝiaj zorgi-

дѣтскую душу; почти ни въ комъ изъ ея питомцевъ не замѣтите вы чистыхъ порывовъ. претлееній къ свѣту, къ знанію; наоборотъ, на почвѣ, такъ старательно удабриваемой жидко-фарисейскими поповскими проповѣдьями. кондуитанями, шпионствомъ, полицейскими приемами обращенія, успѣшно произрастали куреніе, преферанс, пьянство, развратъ. Результатомъ 8-лѣтняго долбления являются полнѣйшее незнаніе жизни, неспособность къ труду, неразвитость, даже тупоуміе. Да и какъ не сдѣлаться лишними людьми, вышедши изъ рукъ такихъ мастеровъ своего дѣла, какъ наши педагоги, которымъ ввѣряется лучшей нашъ возрастъ, влияние котораго на всю жизнь такъ важно и неизгладимо. Вотъ передъ нами преподаватель Божьяго закона, Это маленькій ехидный пощъ съ большою головой и малымъ умомъ, во всѣхъ спорныхъ вопросахъ ссылавшійся на всемогущество Божіе, и не только не старавшійся удовлетворить нравственнымъ запросамъ учениковъ, но отдѣлавшійся шуточками отъ предлагаемыхъ ему вопросовъ. „Ну, будетъ, будетъ вамъ, — говорилъ онъ въ podobныхъ случаяхъ, — вы разскажите-ка лучше о воскресеніи мертвыхъ или о сотвореніи міра“, и все въ томъ же родѣ. О христіанскомъ смиренномудріи и любви этого пастыря можно судить по тому, какъ онъ ставилъ тройки и четверки поведенія не цѣловавшимъ у него за всенощной руки или говорившимъ про него, въ его отсутствіи, въ третьемъ лицѣ единственнаго числа, а не множественнаго. Другіе учителя также задуливаютъ вниманія. Учитель русскаго языка — горькій пьяница; у преподавателей иностранныхъ языковъ, одного бы въ шаго торговца водами, а другою в астоящаго шпиона, ученики, послѣ долголѣтнихъ спрженій и склоненій, не знали ни слова. Преподаватель математики и физики обладалъ такою „мягкостью“ въ обращеніи, что при видѣ его ученики прятались подъ парты. Когда онъ приводилъ насъ въ физическій кабинетъ (что случалось съ нимъ очень рѣдко), мы должны были вести себя благоговѣйно и настолько сдержанно, что не смѣли даже притронуться къ какому-нибудь прибору; при попыткѣ же кого-либо свершить это святотатство, онъ быстро останавливалъ виновника, таинственно говоря: „Что вы! развѣ можно! Вы не знаете, сколько стоитъ этотъ приборъ... онъ стоитъ 100 рублей!“ Замѣчательно, что несмотря на такую черберовскую бдительность, масса инструментовъ была переломана и не годилась къ употребленію. Желаніе нѣкоторыхъ учениковъ посмотреть въ телескопъ разбивалось о несокрушимую стѣну уюства и индифферентизма этого педагога. Другіе учителя также надѣлены были всевозможными, необходимыми для званія педагога качествами. Одинъ былъ какимъ-то „едва начинающимъ“ въ своей наукѣ; другой полнѣйшій педагогъ, или биткомъ набитый архивъ, въ которомъ не было мѣста ничему новому; бібліотекаръ былъ совершеннѣйшій педѣжда; учитель ри-

тоj vi rimarkos purajn atencojn, celadojn al la luno, al la scio; kontraŭe, sur la fundamento, tiom pene sterkita per la pap'aj predikoj, kondutlibroj, spionado, per la polic-agmanieroj, sukcese kreskadis la fumado, preferenco *), drinkado, malĉasteco. Kiel rezulto de l' 8-jara parkerlernado aperas pleja nescio de l' vivo, nekapableco por la laboro, nekleereco, eĉ plena malkapableco. Kiel eĉ oni povas ne fariĝi „superfluaĵ“ homoj, estinte formitaj per la manoj de tiaj majstroj de ilia afero, kielaj estas niaj pedagogoj, al kiuj oni konfidas plej bonan nian agon, kies influo je la tuta vivo estas tiom grava kaj ne forigebla. Jen antaŭ ni staras instruisto d'l' Dia lego. Li estas malgranda, malica popo **) kun granda kapo kaj malgranda saĝo, en ĉiuj disputeblaj demandoj rigardiginta la ĉiopovecon Dian, kaj ne sole ne peninta kontentigi la moralajn demandojn de l' lernantoj, sed liberiginta per la ŝercetoj de l' proponitaj al li demandoj. „Nu, sufiĉas, sufiĉas por vi, — porolis li en similaĵ okazoj, — mi preferas, ke vi rakontu pri la revivigo de l' mortintoj aŭ pri la mondkreado“... kaj ĉion similan. Pri la kristana, humilgaĉeco kaj amo de ĉi tiu pastro oni povas juĝi laŭ tio, ke li notis 3 kaj 4 por la konduto al nekisintoj lian manon dum la veproj kaj al parolintoj pri li, dum lia foresto, en 3-a persono de l' ununombro, sed ne de l' multnombro (li anstataŭ i li). Ceteraj instruistoj ankaŭ meritas atenton. Instruisto de l' rusa lingvo estis drinkegulo; ĉe la instruistoj de l' alilandaj lingvoj, unu el kiuj estis — estinta vendisto de mineralakvoj, kaj la alia — estanta spiono, la lernantoj post multjara konjugaciado kaj deklinaciado nek unu vorton sciis. La instruisto de l' matematiko kaj de l' fiziko posedis tian „molecon“ de l' agmaniero, ke, lin vidinte, la lernantoj kaŝigadis sub la benkojn. Kiam li kondukis nin en la fizikan kabineton (laborejo) (tio okazis je la tre malofte), ni devis konduki pie kaj tiom deteniginte, ke ne kuraĝis eĉ tuŝeti ian ilaron; ĉe la provoj fari tiun ĉi malpiaĵon, la instruisto rapide haltigis la kulpinton, mistere dirante: „Kion vi faras! ĉu oni povas! vi ne scias ja, kiojn kostas ĉi tiu ilaro... ĝi kostas 100 rublojn! Rimarkinde estas, ke malgraŭ ĉi tia cerber'a gardemeco, multe da ilaroj estis rompitaĵ kaj ne estis plu taŭgaj por la uzado. La dezir de kelkaj lernantoj observi per teleskopo rompigadis ĉe la nedetruenda muro de l' kontraŭstareco de ĉi tiu pedagogoj. Aliaj instruistoj ankaŭ havis ĉiaspecajn, necesajn por la titolo de pedagogoj, ecojn. Unu estis ia komencanto ellerni sian sciencparton; la dua — pleja pedanto, aŭ plejplenigita arĥivo, en kiu jam ne estis loko por io nova; la bibliotekisto estis perfekta malklerulo; la instruisto de l' pentrarto ne konis alian agmanieron rilate je l' infanoj, krom ĉiama sono, simila je tia, per kia la veturigistoj haltigas

*) Kartludo.

**) Tiel rusoj nomas la pastrojn.

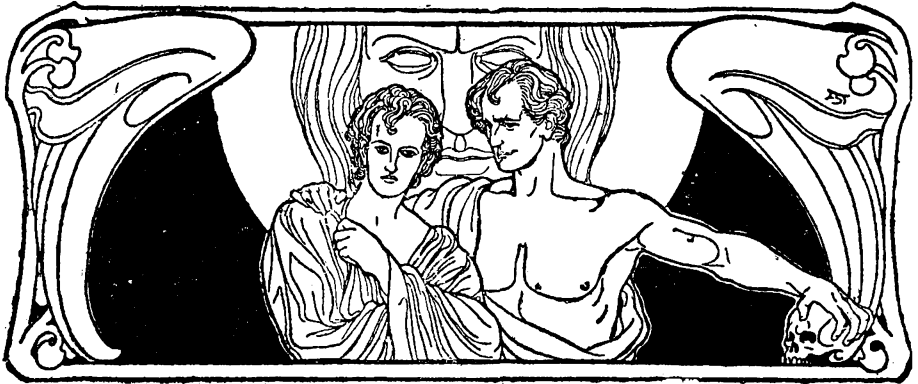
сованія не зная другого обращенія съ дѣтьми, какъ то и дѣло прозвонса звукъ, подобный тому, какимъ извозчики останавливаютъ лошадей, онъ называлъ ученика нахаломъ и общался «вышвырнуть вонъ!» Такова дѣлая галерея мертвыхъ душъ, заражающихъ своимъ мертвымъ гнилымъ духомъ молодя природы, которыя доверются имъ родителями безъ боязни. И что скажутъ эти родители, которые настолько любятъ своихъ дѣтей, что не позволяютъ чужому челоуѣку пальцемъ дотронуться до нихъ изъ боязни повредить имъ, когда по выходѣ изъ учебнаго заведенія, вмѣсто умныхъ, образованныхъ, хорошо подготовленныхъ къ жизни людей съ опредѣленными стремленями и идеалами, — они увидятъ лишь нравственныхъ уродовъ и невѣждъ.

Г. А. К.

la ĉevalojn; li nomadis la lernanton—arogantulo kaj promesadis „eljeti lin for!“ Tia estas tuta galerio de l' mortaj animoj, infektantaj je sia morta, putra spirito la junajn naturojn, konfiditajn al ili de l' gepatroj sentime. Kion do diros ĉi tiuj gepatroj, tiom amantaj siajn infanojn, ke ili ne permesas al nekonata homo per fingro ilin tuŝeti, pro la timo ilin difekti, kion ili diros, kiam ili ekvidos elirintajn el lernejo, anstataŭ saĝaj, kleraj, bone preparitajn por la vivo homoj kun la difinitaj celadoj kaj idealoj,—ekvidos nur moralajn kripulojn kaj malklerulojn?!

G. A—K.

Tradukis Ĝensiranto.



III. Спорные вопросы жизни и нравственности.

О „ненавистникахъ жизни“.

Въ одномъ изъ №№ „В.З.“ за прошлый годъ „Взаимопомощи“ былъ помѣщенъ маленькій полубеллетристическій этюдъ „Ненавистники жизни“. Появление его вызвало со стороны подписчиковъ „В.З.“ дѣльный рядъ писемъ на затронутую имъ тему о самоубійствѣ. Авторы этихъ писемъ, говоря о впечатлѣннѣи, произведенномъ на нихъ этюдомъ и выражая свои настроенія, возникшія по прочтеніи его, сходятся между собою въ единогласномъ почти осужденіи самоубійства и самоубійцы. Они клеймятъ этихъ несчастныхъ позорнымъ именемъ преступниковъ, презрительно называютъ ихъ трусами, никчемными созданиями, лишними людьми, завядшими листьями, которымъ нужно только, чтобы поскорѣй набѣжалъ вѣтеръ и сорвалъ ихъ; они говорятъ, что самоубійство отнюдь не геройство, не смѣлый поступокъ, а низкій, чуждъ ли не подлый актъ, на который способны лишь медки, безличныя натуры. „Самоубійство—удѣлъ слабыхъ личностей“, такъ говорятъ одно изъ писемъ, — „они утверждаютъ, что нужно жить для жизни, ибо она дана намъ,

III. Disputeblaj demandoj de l'vivo kaj moralo.

Pri la «malamantoj vivon».

En unu el №№ de „V. Z.“ de l' pasinta jaro en la „Reciproka helpado“ estis presita malgranda duone-beletristika skizo: „Malamantoj vivon“. Ĝia apero elvokis tutan vicon da leteroj de l' abonantoj de „V. Z.“, pri la tusita de ĝi temo — pri la memmortigo. La aŭtoroj de tiuj ĉi leteroj, parolante pri la impresoj, farita je ili de l' skizo, kaj esprimante siajn humorojn, naskigintajn post tralego de ĝi, kunigas je preskaŭ unuvoĉa kul-pigo de l' memmortigo kaj de l' memmortigantoj. Ili stampas ĉi tiujn malfeliĉulojn per la malhonora nomo de l' krimuloj, nomas ilin malestime—timuloj, por nenio tatigaj, superfluaj homoj, velkintaj folioj, por kiuj estas necese nur, ke plej baldaŭ la vento alflugu kaj desiru ilin; ili parolas, ke la memmortigo estas tute nek heroaĵo, nek kuraĝa ago, sed malalta, apenaŭ ne malnobla akto, je kiu estas kapablaj nur malgrandaj, senpersonecaj homnaturaĵoj... „la memmortigo estas la sorto de l' malfortaj personoj“—tiel parolas unu el la leteroj; ili certigas, ke oni devas vivi pro la vivo, ĉar ĝi estas al ni donita pro la ĝu-

для наслаждения, и мы должны добиваться того, чтобы жить становилось слаще и приятней, должны бороться за усаждение жизни" (скорѣе бы ужъ за упорядоченіе?).

Одинъ изъ подписчиковъ, высказавшійся по существу о самоубійствѣ и самоубійцахъ значительно позже другихъ, оправдываетъ первое и даже превозноситъ вторыхъ.

Я, старый подписчикъ „В. З.“ и „единный отъ малыхъ сихъ“, желалъ бы присоединить свой слабый голосъ къ голосу этого послѣдняго корреспондента, высказавшагося за реабилитацію самоубійцъ и самоубійствъ, за „оправданіе“ этого „за“, и выразить свои взгляды и свое послѣднее мнѣніе о „ненавистникахъ жизни“, кончающихъ самоубійствомъ. Это, можетъ, будетъ совершенно излишне и врядъ ли многимъ подписчикамъ интересно, но „отъ избытка сердца уста глаголятъ“,—и я рѣшился говорить, даже не считаясь съ моей неспособностью вполнѣ правильно, связно и логично излагать свои мысли на бумагѣ.

Противники самоубійства говорятъ, что каждый самоубійца — эгоистъ. А по моему, эгоистъ тотъ, кто цѣляется за жизнь, кто еще старается поймать ея манящія, обманчивыя призраки. Они также называютъ самоубійцъ преступниками. Преступность самоубійства была бы обоснована лишь въ томъ случаѣ, если бы можно было доказать наличность обязанности жить во что бы то ни стало, а этого, конечно, нѣтъ и быть не можетъ. Всякій, покончивающій съ собой, не такъ ужъ жалокъ, какъ это кажется г.г. оптимистамъ. Для того, чтобы разрѣзать нить жизни, нужна извѣстная рѣшимость, извѣстное мужество, напряженіе воли. Въдъ въ каждомъ человѣкѣ скрыта острая жажда жизни, и эта жажда достигаетъ наибольшаго напряженія именно въ тотъ моментъ, когда человѣкъ окончательно уже рѣшился проститься съ жизнью, свести съ ней счеты. Вѣроятно, одолѣть эту жажду стоить не шуточной борьбы. И тотъ, кто выдержалъ эту борьбу, испынулъ этимъ самымъ многое. Стоицизмъ г.г. оптимистовъ, на мой взглядъ, лишь кажущійся, дѣланный, ихъ мораль, лекція по которой они пытаются читать самоубійцамъ и ихъ отношеніе къ самоубійцамъ кажутся мнѣ чисто мѣщанскими.

Человѣкъ, можетъ быть, оттого иногда устаевъ жить, что видитъ, что въ конечномъ счетѣ онъ все равно не выиграетъ. Человѣкъ живетъ духомъ, мыслью, ибо онъ сътъ не однимъ только хлѣбомъ. Когда истощается духовный источникъ жизни человѣка, тогда хлѣбъ животный, хлѣбъ дня не можетъ питать человѣка.

Современная жизнь часто нравственно такъ утомляетъ человѣка, что онъ невольно начинаетъ искать отдыха, забвенія въ небытіи. Можно ли ненавидѣть жизнь? Тѣ, кто покончили съ собой, не ненавидѣли жизнь, а жизнь ненавидѣла ихъ своей всепильной ненавистью, и человѣкъ не могъ перенести этой ненависти: она сломила его.

ado, kaj ke ni devas peni atingi, ke pli dolĉe farigus vivi, pli agrable, ke ni devas batali por la plidolĉigo de l' vivo (ke ne estus pli dece batali por la ordigo?).

Unu el la abonantoj, espriminta sian opinion pri la esenco de l' memmortigo kaj pri la memmortigantoj pli malfrue, ol la ceteraj, pravigas la unuan kaj eĉ laŭdegas la duajn.

Mi, malnova abonanto de „V. Z.“ kaj „unu el malgrandaj ĉi tiuj“ deziras aligi mian malfortan voĉon al tiu lasta korespondanto, parolinta por la rehabilito de l' memmortigantoj kaj de l' memmortigo, por la „pravigo de ĉi tiu malbono“, kaj esprimi miajn vidmanierojn kaj mian laŭfortan opinion pri la malamantoj vivon kaj finataj per la memmortigo. Ĉi tio, eble, estos tute superflua kaj malcerte por multaj interesa, sed „de l' troplenigo de l' koro la buŝo parolas“,—kaj mi decidis paroli, eĉ ne atentante sian nekapablecon tute regule, flue kaj logike esprimi siajn pensojn sur la papero.

La kontraŭuloj de l' memmortigo parolas, ke ĉiu memmortiganto estas egoisto. Laŭ mia do opinio, egoisto estas tiu, kiu alkroĉigas al la vivo, kiu penas ankoraŭ kapti ĝiajn logantajn, mensogemajn fantomojn. Ili ankoraŭ nomas la memmortigantojn—krimuloj. La krimo de l' memmortigo nur en tiu okazo estus fundamentahava, se eble estus pruvi la estantecon de l' devo vivi, kia ajn estu la vivo, sed tiu ĉi pruvo, certe, ne ekzistas kaj ekzisti ne povas. Ĉiu perforte finanta sian vivon ja ne tiom estas kompatinda, kiel tio saĝnas al s. s. optimistoj. Por distranĉi la fadenon de l' vivo—necesa estas certa decido, certa kurajo, ekpeno de l' volo. Ja en ĉiu homo kaŝita estas granda avido je l' vivo kaj tiu ĉi avido atingas sian plej grandan amplekson nome en tiu momento, kiam la homo jam tute decidis adiaĉi je l' vivo, fini sian kalkulon kontraŭ ĝi. Kredeble, venki ĉi tiun avidon prosperas nur post neserca batalo. Kaj tiu, kiu eltenis tiun ĉi batalon, per tio mem multe elacetiĝas. La stoikismo de s. s. optimistoj, estas, laŭ mia vidpunkto falsita, artefarita, ilia moralo pri kiu ili penas legi antaŭ la memmortigantoj, kaj ilia rilatmaniero je l' memmortigantoj saĝnas al mi esti pure burĝaj.

La homo, eble, tial iasoje lacigas vivi, ke li vidas, ke en ĉia okazo li fine nenion gajnos. La homo vivas per la spirito, per la penso, ĉar li satigas ne sole je la pano. Kiam estas konsumita la spirita fonto de l' vivo de l' homo, tiam porviva pano, ĉiutaga pano ne povas nutri la homon.

La nuntempa vivo ofte tiom lacigas homon morale, ke li nevole komencas serĉi ripozon, forgeson en la neestado. Ĉu eble estas malami la vivon? Tiuj, kiuj finis sian vivon, ne malamis la vivon, sed ĝi ilin malamis je sia ĉarova malamo, kaj la homo ne povis suferi ĉi tiun malamon: ĝi rompis lin. Povas eĉ esti, ke en la rilatoj de l' vivo je l' homo ne estas malamo, sed ĝi premas lin laŭ ordono de ia ne neevitebla sarga sorto, ĝi lin

Может быть даже, что въ отношеніяхъ жизни къ человѣку нѣтъ ненависти. Но въ силу какого то неизбежнаго, тяжелаго рока она давить его, принижаетъ къ землѣ, парализуетъ его волю и обезличиваетъ характеръ. И вотъ, невозможность бороться противъ фатума дѣлаетъ такихъ людей рабами жизни, превращаетъ ихъ въ илотовъ обиденщины. Рабъ же ненавидитъ господина, который угнетаетъ его.

Въ человѣкѣ, какъ лава въ вулканѣ, заключена глубокая и напряженно страстная жажда жизни. Эта сила, сила творчества и созиданія, полная непреоборимой мощи, толкаетъ человѣка впередъ по ступенямъ жизни и является въ то же время цѣлью, которой человѣкъ прикованъ къ жизни и землѣ. Человѣкъ трепещетъ передъ опасностью для жизни и бываетъ готовъ на все, лишь бы сохранить послѣднюю. Вотъ въ чемъ проявляется эта сила. Когда человѣкъ представляется къ виску дуло револьвера и нажимаетъ его собачку или когда онъ готовъ коснуться губами склянки съ ядомъ, онъ борется и пазнываетъ въ этой нечеловѣческой борьбѣ, которая можетъ имѣть мѣсто только одинъ разъ въ жизни человѣка.

Почему, точнѣе, какъ покончилъ съ собой Чеховскій Ивановъ? Покончилъ какъ духовный импотентъ, какъ моральный банкротъ. Крахъ Иванова, какъ индивида, прежде всего крахъ воли. А вѣдь она, воля, была когда то у него, или, можетъ, нѣчто похожее на нее было у Иванова: у него было рвеніе къ работѣ, жажда къ жизни. Куда же улетучилось все это? Куда? Жизнь, значить, какимъ то манеромъ взяла и сожрала все это и ничего не дала взаменъ.

Ивановъ говоритъ, что онъ усталъ своимъ существомъ, что „день и ночь бодить его совѣсть“, и спрашиваетъ себя, откуда же взялась эта нравственная, духовная слабость? Ивановъ презираетъ и ненавидитъ себя, ему противны даже его наружность и одежда. При этомъ онъ не можетъ примириться съ сознаниемъ, что имъ навсегда утрачена энергія въ жизни, что онъ отжилъ свое, — сознать это, когда все живое, окружающее его, живетъ и движется — „нѣтъ“, протестуетъ онъ, „слуга нокорный нѣтъ, слава Богу, у меня еще есть гордость и смѣлость“. Онъ умираетъ отъ стыда при этихъ мысляхъ. Онъ снесъ бы все (психопатию, разоренье, смерть жены и т. д.), но „не выдержитъ своей насмѣлки надъ самимъ собою“. Ивановъ заработался. „Вѣдь насъ мало, а работы много, много“. „Вотъ какъ жестоко метить мнѣ жизнь“, говорилъ онъ, „съ которой я боролся. Кто я, зачѣмъ живу, чего хочу“?

Эта ненависть къ самому себѣ, какъ банкроту дѣятельной волей, толкаетъ его на послѣдній шагъ. Ивановъ не въ силахъ больше умиляться своимъ нравственнымъ позоромъ, онъ презираетъ уже не одного себя, но и тѣхъ, кто жалѣетъ его, сострадаетъ ему: въ немъ цѣла еще старая гордость и подъ ея сознаніемъ въ немъ проспается прежній Ивановъ.

al la tero alpremas, paralizas lian volon kaj senpersonigas la karakteron. Kaj jen, la neebleco batali kontrati fatum sklavigas al la vivo tiajn ĉi homojn faras ilin ilotojn de ĉiutageco. La sklavado de malamas la sinjoron, kiu premas lin.

En la homo estas enfermita, kvazaŭ lafo en vulkano, — profunda kaj streĉite — pasia avido jel' vivo. Ĉi tiu forto, de l' kreado de l' konstruado, ĝi, plena de nevenkebla povo, puŝas la homon antaŭen laŭ ŝtupoj de l' vivo kaj estas samtempe ĉeno, per kiu la homo estas alforĝita al la vivo al la lastan. La homo tremegas antaŭ la danĝero por la vivo kaj estas por ĉio preta, por nur konservi la lastan. En ĉi tiu sin elmontras tiu ĉi forto. Kiam homo almetas al la templo la tubfinon de l' revolvero kaj premas la voston de l' ĉano kiam li estas preskaŭ tuŝanta la boteleton kun veneno, li batalas tiam kaj konsumiĝas en ĉi tiu nehoma batalo, kiu povas okazi nur unufoje dum la vivo de homo.

Kial, aŭ — pli precize, — kiel finis sian vivon ĉe ov'a Ivanov. Li finis ĝin kiel spirita impotent, kiel morala bankrotulo. La bankrotiĝo de Ivanov, kiel bankrotiĝo de individuo, estas precipe bankrotiĝo de l' volo. Sed ĝin, volon havas ja iam Ivanov, aŭ, eble, ion ĝin similtantan: li havas diligenton je laboro, avidon je l' vivo. Kien do forflugis ĉi ĉio? Kien? Tio signifas ke, la vivo iamaniere prenis kaj mangegis ĉi ĉion kaj nenion donis anstataŭe.

Ivanov diras, ke lia tuta estaĵo laciĝis, ke „tagon kaj nokton doloras lia konscienco“, li sin demandas, — de kie aperis ĉi tiu morala, spirita malfortikeco. Ivanov maledistigas kaj malamas sin, li abomenas eĉ je sia eksteraĵo kaj vestaĵo. Krom tio li ne povas ankau alkutimiĝi al konscio, ke por ĉiam estas perdita de li la energio en la vivo, ke li jam travivis sian vivon, li ne povas al tiu ĉi konscio alkutimiĝi, kiam ĉio viva, lin ĉirkaŭanta, vivas kaj moviĝas. „Ne“, protestas li, mi estas via obeema servanto, sed, dank'al Dio, mi havas ankoraŭ ferecon kaj kuragecon“. Li mortas de l' honto ĉe tiuj ĉi pensoj. Li suferus ĉion (psihopation, ruinigon, la morton de l' edzino k. c.), sed „ne povos suferi sian mokon je si mem“. Ivanov estas trolaborinta. „Ni ja estas malmultaj, sed estas multe da laboro“. Jen kiel kruele venĝas al mi la vivo“, diras li, „vivo, kun kiu mi interbatalis. Kiu estas mi, por kio mi vivas, kion mi volas“?

Ĉi tiu malamo je li mem, kiel je bankrotinto ageman vivon, puŝas lin fari la lastan paŝon. Ivanov ne havas plu fortojn esti maldiligata de sia morala malhonoro, li jam maledistimas ne sin solan, sed eĉ tiujn, kiuj lin kompatas, lin bedaŭras: en li estas nerompita ankoraŭ malnova fereco kaj, ĝin konsciante, en li vekigas antaŭa Ivanov, kiu „an la sildo“ foriros de l' vivareno. „Ho, mi scias, kion ni devas fari“, kurage ekkrias li. „Lasu, forlasu min“, kaj perforte liberigas li for de lin tenantaj manoj kaj puŝas la revolveran ĉanon.

Zintute ne estas eble ne konkludi, ke la

который „со щитом“ уйдет съ жизненной арены. „О, я знаю, что нужно мнѣ дѣлать“, смѣло восклицаетъ онъ. „Пустите, оставьте меня“, вырывается онъ изъ удерживающихъ его рукъ и спускаетъ курокъ револьвера.

Въ общемъ нельзя не прийти къ тому выводу, что самоубийство также просто и обыкновенно, какъ обыкновенна и сама жизнь, окружающая насъ со всеми ея положительными и отрицательными явлениями. Самоубийство не геройство, а выражение воли, которая для этого хотя на минуту становится сильной. Самоубийства были и будутъ, по крайней мѣрѣ, до тѣхъ поръ, пока жизнь не приметъ такихъ формъ, какія будутъ легки для каждого, когда люди будутъ милосердны другъ къ другу и облагородятъ этимъ жизнь. Теперь же жизнь жестока и сложна сѣти, въ которыхъ она запутываетъ человѣка. Самоубийца не трусъ, онъ по своему горды и смѣлъ, онъ уходитъ со сцены, на которой онъ выступалъ какъ одно изъ безконечно многихъ дѣйствующихъ лицъ въ великой комедии жизни и гдѣ его, какъ плохого актера, можетъ ждать лишь конечный провалъ. Я не могу освистывать его заранѣе, отказывать неудачнику жизни въ правѣ на самолюбіе. Самоубийцы не желаютъ никому мѣшать нуднымъ видомъ своихъ страдающихъ фигуръ. Они хотятъ уйти отъ жизни просто и прямо: они сами себѣ судьи. Зачѣмъ же мѣшать имъ въ этомъ, разъ жизнь не удѣлила имъ мѣста на своемъ пиру, разъ она обдѣлила ихъ тѣмъ, что принято называть жизненнымъ счастьемъ и что, будучи само по себѣ такимъ обманчивымъ, хрупкимъ и невѣрнымъ, дается при томъ очень ограниченному, избранному кругу смертныхъ. «Этотъ человѣкъ хочетъ умереть, это его дѣло», говоритъ извѣстный Кнутъ Гамсунъ въ своемъ романѣ «Викторія».

Слѣдовало бы смотрѣть хладнокровнѣе на самоубийство и самоубійцу. Слѣдовало бы не стараться награждать ихъ нашимъ дешевымъ для нихъ состраданіемъ, воображая ихъ себѣ несчастными и заблуждающимися, и не накладывать на нихъ печать презрѣнія, не бросать въ нихъ грязью отвращенія къ нимъ. Они вѣдь въ сущности не оскорбляютъ ни одного изъ нашихъ порядочныхъ чувствъ. Мы по моему могли бы осудить самоубійцу лишь тогда, когда могли бы опредѣлить истинную цѣну человѣческой жизни, когда бы могли указать ея конечную и совер-



Еще о смыслѣ жизни.

Товарищи подписчики!

Вопросъ, поднятый въ № 3 *) „Вѣстн. Зн.“ (1907) настолько важенъ по своему существу, что, мнѣ кажется, всякій, кто только мыслить и стремится къ истинѣ, необходимо долженъ стараться его разрѣшить. Я съ своей стороны хочу лишь только

*) „Гдѣ и въ чемъ смыслъ жизни?“
А. Гребенщиковъ.

mememortigo estas same simpla kaj ordinara, kiel ordinara estas la vivo mem, nin dirkaŭanta, kun ĉiuj ĝiaj pozitivaj aŭ neaj aperoj.

La memmortigo estas ne heroaĵo, sed esprimo de volo, kiu por tio almenaŭ por unu minuto ekfortiĝas. La memmortigoj estis kaj estos, almenaŭ ĝis tiam, kiam la vivo ekhavigos tiajn formojn, kiajn estos por ĉiu facilaj, kiam la homoj estos reciproke kompatemaj kaj kiam per tio ili nobligos la vivon. Nun do la vivo estas kruela kaj malsimplaj estas la retoj, per kiuj ĝi konfuzas la homon. La memmortiganto ne estas timulo, li siamaniere estas fiera kaj kuraga, li foriras de l' scenejo, sur kiu li ludis, kiel unu el senfine-multaj ludantoj la grandan komedion—vivan, kaj sur kiu lin, kiel la nebonan aktoron, povis atendi en la fino nur la malprospero. Mi ne povas fajli je li de antaŭe, rifuzi al neprosperulo en vivo la rajton havi ambicion. La memmortigantoj deziras neniu malhelpi per la teda vido de siaj suferantoj figuroj. Ili volas foriri de l' vivo simple kaj rekte: ili mem estas juĝantoj sin. Por kio ilin je tio ĉi malhelpi, se la vivo ne apartigis lokon por ili en sia festeno, se ĝi ne donis al ili tion, kion oni kutimis nomi—la feliĉo de l' vivo, kio, estante mem tiel trompema, rompigebla kaj necerta, estas, krom tio, donata nur al tre limigita, elektita rondo de l' mortontuloj. „Ĉi tiu homo deziras morti, tio estas lia afero“, diras konata Knut Gamsun en sia romano „Viktorio“.

Dece estas pli malvarmasange observi la memmortigon kaj la memmortigantojn. Dece estas ne peni sati ilin per nia malkara por ili, kompato, imagante ilin malfeliciaj kaj erarantaj, kaj ne meti sur ilin la stampon de l' malestimo, ne jeti sur ilin la koton de l' abomeno je ili. Ili ja, efektive, ofendas neniu el niaj noblaj sentoj.

Ni, laŭ mia opinio, nur tiaokaze povus kondamni la memmortigantojn, se ni povus difini la veran valoron de l' homa vivo, se ni povus montri ĝian finan kaj perfektan celon. Sed tio ĉi, sajnas, estas dume ne laŭ la homaj fortoj.

Abonanto № 10174 (malnova numero).

Tradukis Ĝensiranto.

шенную цѣль. А это покажется, кажется еще не по силамъ человѣку.

Подписчикъ «В. З.» № 10174 (старый №).



Ankoraŭ pri senco de la vivo.

Kolegoj abonantoj!

La demando, movita en № 3 *) de „Vjestnik Znamia“ (1907) estas tiel grava en sia esenco, ke, sajnas al mi, ĉiu, kiu pensas kaj celas al la vero, nepre devas penadi ĝin solvi.

De mia flanko mi deziras nur ripeti la demandon tiel, kiel mi ĝin komprenas.

*) «Kie kaj en kio estas senco de la vivo?»
De A. Grstennikov.

повторить этот вопрос так, какъ я себя его представляю.

Въ моментъ перерождения личности, когда она освобождается отъ предразсудковъ, отъ всего чудеснаго и сверхъестественнаго, начинается критически относиться ко всему, последовательно и объективно мыслить, когда всѣ явления начинаютъ объясняться ею естественными причинами, — тогда передъ ней выступаетъ неустрашимый, требующій разрѣшенія вопросъ: Зачѣмъ жить? Какая цѣль и каковъ смыслъ жизни?

Въ исторіи мы встречаемся съ людьми, которые рѣшали этотъ вопросъ отрицательно. Изъ нихъ сильные и смѣлые, не желая служить жизни, какъ „злу“, прекращали ее; болѣе же слабые, трусливые въ такихъ случаяхъ предавались разнымъ порокамъ и страстямъ. Личности же, приходившія къ убѣжденію, что жизнь есть „добро“ не исчерпывали всей глубины этого вопроса, а рѣшали его болѣе или менѣе поверхностно и относительно. Эти послѣдніе по рѣшенію вопроса могутъ быть раздѣлены на двѣ группы. Однѣ изъ нихъ (Ницше) говорятъ, что жизнь есть „добро“, ибо она служитъ личности, главнымъ образомъ, сильной, смѣлой; гибнетъ же (въ борьбѣ за существованіе) все слабое, негодное.

Другія (Л. Н. Толстой) разбиваютъ плохо обоснованное рѣшеніе первыхъ и вмѣстѣ съ тѣмъ сами становятся на подобную же почву. Они говорятъ, что „блага“ личности не можетъ быть потому, что личность умираетъ и съ нею же умираетъ ея „благо“. — Если же „благо“ умираетъ, то это уже будетъ не „благо“, а „зло“ — а вотъ, — говорятъ они, — если вѣтъ „блага“ личности, то есть „благо“ общества, ибо личность умираетъ, а общество продолжаетъ существовать, а потому тотъ человѣкъ, который служить обществу, живетъ настоящей жизнью, ибо онъ служитъ настоящему „благу“.

Люди, рассуждающіе такъ, не рѣшаютъ этого вопроса, а лишь только удаляютъ его рѣшеніе, успокаивая себя такою красивою ложью. Они почему то не считаются или не хотятъ считаться съ тѣмъ, что и общество и наша земля, а также все существующее во вселенной подвержено одному и тому же явленію: началу, т. е. зарожденію определенной формы, прохожденію черезъ всѣ стадіи развитія и затѣмъ концу этой формы (называемой въ обыденной жизни смертью).

Конечно, вселенная будетъ существовать, космическая жизнь отъ этого не пострадаетъ, но отдѣльныя ея части будутъ постоянно нарождаться и умирать.

Съ катастрофой или съ естественною смертью нашей планеты должно погибнуть и наше человѣчество со всею земною жизнью.

Предположимъ, что наша планета послужитъ матеріаломъ для построения новаго міра, въ которомъ, быть можетъ, также появится и будетъ развиваться жизнь; но только какое же дѣло нашему человѣчеству

En la momento de alinaskigo de persono, kiam ĝi liberigas de superstiĉoj, de ĉio mirinda kaj supernatura, komencas kritike rilati al ĉio, kousekvence kaj objektivite pensadi, kiam ĝi komencas klarigi ĉiujn fenomenojn per naturaj kaŭzoj; — tiam antaŭ ĝi aperas neforigebla, postulanta solvon demando: Por kio vivi? Kia estas celo kaj senco de la vivo?

En la historio ni renkontas homojn, kiuj solvadis tiun ĉi demandon negative. El ili la plej fortaj kaj plej kuragaj, ne volante servadi al la vivo kiel al „malbono“, ĉesigis ĝin; la pli do malfortaj — kaj pli malkuragaj — en tiaj okazoj aldonadis sin al diversaj pasioj kaj malvirtoj. Personoj do, kiuj konvinkigadis, ke la vivo estas „bono“, ne elĉerpis la tutan profundon de l' demando kaj solvadis ĝin pli — malpli senatente kaj rilative. Tiuj ĉi lastaj laŭ solvo de l' demando povas esti dividitaj je du kategorioj. Unuj el ili (Nietzsche) diris, ke la vivo estas „bono“ tial, ke ĝi servas generale al forta kaj kuraga persono, kaj pereas (en la batalado pro ekzistado) ĉio malforta, netaga.

Aliaj (Lev Tolstoj), kritike detruas malbone fonditan solvon de la unuaj kaj samtempe, starigas sur la similan fundamenton. Ili diras, ke persona „bono“ ne povas ekzisti tial, ke persono mortas kaj kune kun ĝi mortas ankaŭ ĝia „bono“; se do „bono“ mortas, estas ĝi tiam ne „bono“, sed „malbono“; — jen do, parolas ili, — se ne ekzistas persona „bono“, tiam ekzistas „bono“ de societo, ĉar persono mortas, dum la societo daŭrigas la vivadon, kaj tial homo, kiu servas al la societo, vivas la veran vivon, ĉar ĝi servas al la vera „bono“.

Homoj kiuj, tiel opinias, ne solvas tiun ĉi demandon, sed nur malproksimigas ĝian solvon, konsolante sin per tia bela malvero. Ili ial aŭ ne konfesas aŭ ne volas konfesi, ke la societo kaj nia tero kaj tiel same ĉio ekzistanta en la universo obeas al la sama fenomeno: komenco — t. e. naskigo de ia difinita formo, pasado trans ĉiuj stupoj de evolucio kaj poste perdo de tiu ĉi formo en la kutima vivo nomata — morto.

Certe, la universo ekzistados, la vivo kosmosa nenion perdos pro tio ĉi, ĉiam naskigados kaj mortados.

Kune kun katastrofo aŭ kun natura morto de nia planedo devas perei ankaŭ nia homaro kun la tuta tera vivo.

Ni supozu, ke nia planedo servos kiel materialo por ia nova mondo, sur kiu, povas esti, ankaŭ ekaperos kaj disvolvigados ia vivo; sed kian do intereson havas nia homaro al tiu estonta vivo, se ĝi mem malaperos? Malaperos ankaŭ ĉio, kion la homaro en la daŭro de multaj miljaroj akiris per teruraj suferoj: malaperos kulturo, scienco, socialismo, anarkismo...

Se tio ĉi estas vera, tiam kie do estas senco de l' tuta nia vivo kun ĉiuj ĝiaj elmontroj? Ĉu ne estas ĉiuj penadoj de la homaro, ĉiuj ĝiaj oferoj en la batalado kun la naturo kaj pro la sociala plibonigo nur kruela moko je ĝi mem?

до той жизни, ибо оно, какъ таковое, исчезнетъ. Исчезнетъ и все то, что въ продолженіи многихъ тысячелѣтій въ страшныхъ мученіяхъ было добыто человѣчествомъ: исчезнетъ культура, наука, исчезнетъ социализмъ, анархизмъ...

Если это такъ, то гдѣ же тогда смыслъ всей нашей жизни со всеми ея проявленіями.

Неужели же всё старанія человѣчества, всё его жертвы въ борьбѣ съ природой и за социальное улучшение являются только жестокой насмѣшкой надъ нимъ же самимъ?

Какимъ бы ужаснымъ и жестокимъ намъ это ни показалось, все же, если мы хотимъ быть честными и смѣлыми, мы не должны загоразживаться отъ этой загадки и подбирать красивые софизмы для успокоенія: мы должны поставить этотъ вопросъ прямо передъ собой во всей его наготѣ.

Но какъ же рѣшать этотъ вопросъ, какими путями подойти къ его рѣшенію?

Если относительнаго, частнаго рѣшенія никакого не можетъ быть, то очевидно, что вѣрнымъ можетъ быть одно только объективное его рѣшеніе: рѣшеніе пѣли и смысла нашей частной человѣческой жизни въ непосредственной связи съ цѣлью и смысломъ жизни космической.

Какое отношеніе имѣтъ наше человѣческое существованіе ко всей космической эволюціи и куда и какъ стремится эта послѣдняя?

Можемъ ли мы отыскать въ этомъ что-нибудь разумное, что поставило бы человѣчество на прочный фундаментъ, укрѣпляло и вдохновляло бы его побѣдоносное шествіе впередъ къ ясно-опредѣленной цѣли, къ осмысленному истинному идеалу; или, быть можетъ, наоборотъ,—разсѣяло бы всё его призрачные идеалы, которые испарились бы предъ лицомъ истины точно такъ же, какъ испаряются переливающіеся разными красками мыльные пузыри предъ лицомъ солнца?

Вотъ эти мучительные вопросы, я думаю, товарищи, многихъ изъ васъ заставляютъ задумываться и настойчиво требуютъ своего разрѣшенія.

Трудно и жутко становится тѣмъ, которые съ подобными мыслями остаются одинокими, тщетно вызывая о сочувствіи, о помощи...

Kia ajn terura tio ĉi sajnus al ni, tamen se ni deziras esti honestaj kaj kuragaj, ni ne devas nin bari de tio ĉi problemoj kaj eltrovi belajn sofismojn por nia konsolo; ni devas meti tiun ĉi demandon rekte antaŭ ni en tuta ĝia nureco.

Sed kiel solvi tiun ĉi demandon, kiamaniere alpaŝi al ĝia solvado?

Se povas esti nenia relativa, privata solvo, tiam videble estas, ke povas esti vera nur objektiva solvo de ĝi: solvo de celo kaj senco de nia privata homa vivo en senpera ligo kun celo kaj senco de la vivo kosmosa.

Kian rilaton havas nia homara ekzistado al la tuta kosmosa evolucio kaj kien kaj kiel celadas ĉi tiu lasta?

Ĉu ni povas trovi tie ĉi ion prudentan, kio starigus la homaron sur fortikan fundamenton, plifortikigus kaj inspirus ĝian triumfan marŝadon antaŭen al klare—difinita celo, al havanta sencon vera idealo; aŭ, povas esti, kontraŭe—distrus ĉiujn ĝiajn fantomajn idealojn, kiuj vaporigus antaŭ vero tiel same, kiel vaporigas antaŭ suna lumo brilantaj per diversaj koloroj sapaj vezikoj?

Jen tiuj ĉi turmentantaj demandoj, mi pensas, ankaŭ multajn el vi, kamaradoj, devigas enpensigadi kaj persiste postulas solvon.

Malfacile kaj turure estas al tiuj, kiuj kun similaj pensoj restas solaj, vane serĉante kun-senton, helpon...

Sajnas al mi, ke granda parto de memmortigoj kaj de moralaj, faligoj havas tian saman fundamenton. Kaj tial, kolegoj, mi petus vin, kaj ankaŭ la estimandan redakcion, revokigi al la voko de l' kolego A. Grebennikov kaj helpi solvadan de tiuj ĉi demandoj.

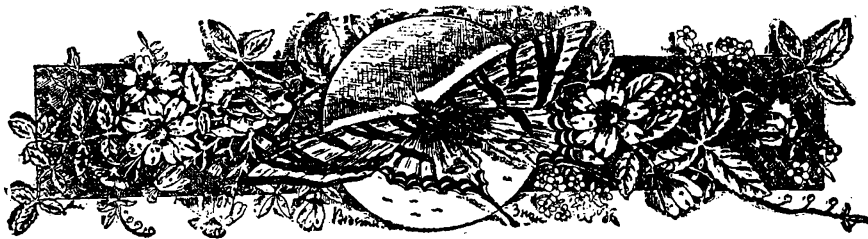
Abonanto № 15162. A. Melnikov.

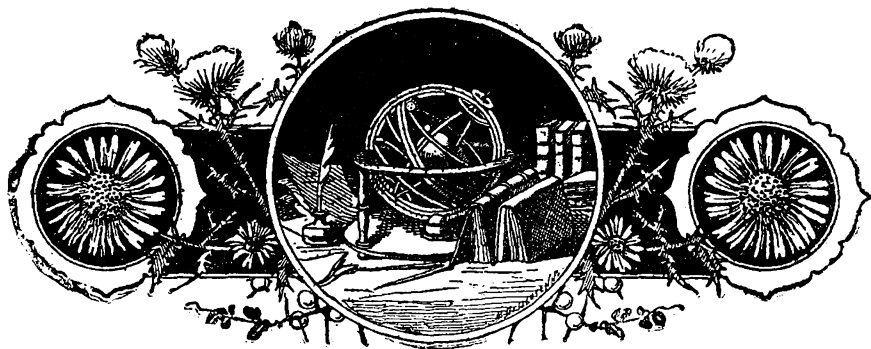
Tradukis—L—.

Мнѣ кажется, что и добрая доля самоубійствъ и нравственныхъ паденій имѣтъ подъ собою подобную почву. А потому, товарищи, я просилъ бы васъ, а также и уважаемую редакцію, откликнуться на зовъ товарища А. Гребенникова и помочь разобратъся въ этихъ вопросахъ.

Подписчикъ № 15162

А. Мельниковъ.





IV. Научная переписка.

Отъ редакціи. Помѣщая въ январской книжкѣ нашего журнала статью г-на П. Гайды, мы тогда-же оговорились, что „не считаемъ возможнымъ стѣснять автора въ проявленіи его симпатій“, хотя на нашъ взглядъ его характеристика Некрасова страдает односторонностью. Естественно, что мы ожидали отъ читателей „Вѣстника Знанія“, возраженій автору статей о Некрасовѣ и Толстомъ и потому съ удовольствіемъ даемъ мѣсто письму г. Ф. Оликова, стоящаго на совершенно другой точкѣ зрѣнія. Само собою разумѣется, что затронутый вопросъ не исчерпывается двумя напечатанными статьями, и столбцы отд. „Научная переписка“ остаются открытыми для читателей желающихъ принять участіе въ возникшемъ спорѣ.

Въ защиту Некрасова и гр. Толстого.

(По поводу напечатанныхъ въ „В. З.“ статей П. Гайды: „Въ Ясной Полянѣ“ и „Русскій Беранже“).

Прочитавъ двѣ статьи г. Гайды—„въ Ясной Полянѣ“ и „Русскій Беранже“, напечатанныя въ „В. З.“, я задавъ себѣ вопросъ: Какая идея руководила авторомъ этихъ статей? Желаніе ли казаться оригинальнымъ, показать что-нибудь новое, страсть ли развѣнчивать знаменитыхъ людей изъ зависти, или же какое либо благородное, возмущенное чувство. Предположивъ даже послѣднее, я все же нахожу подобнаго рода статьи, съ попользованіемъ поколебать вѣру въ такихъ писателей, чьи сочиненія, въ силу своей популярности, имѣютъ весьма благотворное вліяніе на нравы общества, совершенно бесполезными для дѣла. Конечно люди, убѣжденные въ томъ, насколько важна социальная дѣятельность обвиняемыхъ писателей, не поколеблются въ вѣрѣ, но читатели молодые, легко вѣрящіе всему, прочитавъ такого рода статьи, могутъ отвернуться отъ великихъ нашихъ писателей. Это-то обстоятельство и заставляетъ меня высказать свое мнѣніе не въ защиту писателей, ибо мнѣ думается, что есть имена, которыя въ за-

IV. Ciencia Korespondado.

De la redakcio. Presinte en la januara libro de nia ĵurnalo artikolon de s. P. Gajda, ni samtempe rimarkigis, ke „ne opinius eblu ĝeni aŭtoron je elmontrado de liaj simpatioj“, kvankam laŭ nia vidpunkto lia karakterizo de Nekrasov suferas de unuflankeco. Nature estas, ke ni atendis de la legantoj de „Vjestnik Znania“ kontraŭdirojn al aŭtoro de l' artikoloj pri Nekrasov kaj Tolstoj kaj tial ni kun plezuro donas lokon al la letero de s. F. Olikov, rigurdanta de tute malsama vidpunkto. Estas per si mem kompreneble, ke la tuŝita demando ne finiĝas de du presitaj artikoloj, kaj la kolonoj de l' fako „Scienca korespondado“ restas malfermitaj por la legantoj, dezirantaj partopreni komenciĝintan disputon.

Por la defendo de Nekrasov kaj de gr. Tolstoj.

(Artikolo, verkita sub influo de presitaj en „Vjestnik Znania“ artikoloj de s. P. Gajda: „En Jasnaja Poljana“ kaj „Rusa Beranger“).

Leginte du artikolojn de s. Gajda—„En Jasnaja Poljana“ kaj „Rusa Beranger“, presitajn en „V. Z.“ mi demandis min: Kia ideo gvidis aŭtoron de ĉi tiuj artikoloj? Ĉu la deziro ŝajni originala, montri ion novan, ĉu la emego senkronigi la glorajn homojn pro la envio, aŭ ia nobla, supra sento. Supozinte eĉ la lastan, mi tamen opinias artikolojn de simila speco, artikolojn ŝipenantajn skui la kredon je verkistoj, kies verkoj pro sia populareco havas treege bonan influon je l' moroj de l' societo, mi opinias ilin tute senutilaj por la afero. Certe, homoj, konvinkitaj je l' graveco de l' sociala agado de l' kulpigataj verkistoj, ne canceligos en sia kredo, sed homoj junaj, kredemaj, leginte similspaciajn artikolojn, povas sin deturni de grandaj niaj verkistoj. Tiu ĉi do cirkonstanco esprimigas min mian opinion ne por la defendo de l' verkistoj ĉar mi opinias ekzistas nomoj, nebezonantaj defendon kontraŭ similaj atakoj, sed simple tial, ke la pensoj de s. Gajda apartenas al tia speco, ke malfacile estas lasi ilin sen kontraŭdiroj.

щитъ отъ подобныхъ нападокъ не пуждаются, но просто потому, что мысли г. Гайды принадлежатъ къ числу такихъ, что ихъ трудно оставить безъ возраженія.

Г. Гайда въ своей статьѣ Русскій Берайе, находитъ сочиненія Некрасова какой-то „ядовитой отрыжкой“ его настроенія, вызваннаго „некрасивыми или прямо низкимъ поступкомъ“. Какія были слабости и низкіе поступки у Некрасова? Ожидая, что г. Гайда пойдетъ далѣе и укажетъ намъ ихъ, если онъ настолько знакомъ съ биографіей поэта, мы, выходящы изъ народа, съ благоговѣніемъ преклоняющіеся предъ великимъ нашимъ защитникомъ, сознавая громадную пользу, которую Некрасовъ своею „музою мести и печали“ принесъ нашимъ забитымъ и обездоленнымъ братьямъ, напередъ прощаемъ ему всѣ тѣ „низкіе поступки“, на которые указываетъ г. Гайда. Когда вода, которую мы черпаемъ изъ источника, намъ по нутру, полезна для здоровья, мы не будемъ ею брезговать и не бросимъ ее пить, хотя бы намъ сказали, что на днѣ источника, полезной для насъ воды, лежатъ мѣстами тина.

Посмотримъ теперь что за ядъ отрыгаль Некрасовъ и откуда онъ его бралъ.

Г. Гайда дивится тому неестественному состоянию, въ какомъ Некрасовъ писалъ свои стихи. Могъ ли истинный печальникъ народа, тотъ, чье сердце обливалось кровью, спокойно созерцать картину народнаго горя! Если въ нѣкоторыхъ произведеніяхъ Некрасова дѣйствительно сквозитъ какъ-бы желчное настроеніе, если онъ, чтобы писать свои обличительные стихи злился, хандрилъ, былъ не въ духѣ и въ такомъ состояніи ложился на диванъ и писалъ, то въ въ этомъ только г. Гайда съ его своеобразной точки зрѣнія могъ видѣть что-то дурное; на мой же взглядъ такое настроеніе поэта во время его творчества являлось вполне естественной реакціей искреннаго, любящаго народъ сердца; наоборотъ, спокойное состояніе духа, въ которомъ быть можетъ, предпочиталъ бы видѣть поэтъ г. Гайда, какъ разъ бы свидѣтельствоvalo о той неискренности, двойственности, въ которыхъ такъ несправедливо обвиняютъ Некрасова, страдавшаго всеми муками своей страны. Нѣтъ, для поэта, призваннаго бичевать пороки общества, поэта, окруженнаго грозными врагами, другаго настроенія и быть не могло. Какое могло быть спокойствіе у него, когда:

Его преслѣдуютъ хулы;
Онъ ловить звуки одобренья
Не въ сладкомъ ропотѣ хвалы;
А въ дикихъ крикахъ озлобленья.

Но не потому только поэтъ изливаль жалъ, что были озлоблены на его личность, нѣтъ, его душой владѣла святой гнѣвъ, гнѣвъ за порицаніе того идеала, которому онъ служилъ, ради котораго все претерпѣвалъ и боролся. Откуда происходило озлобленное настроеніе поэта—видно изъ его „Пѣсни Еремъши“, въ которой онъ, призывая сохра-

S. Gajda en sia artikolo „Rusa Beranger“ opinias la Nekrasovajn verkojn ia venena ruk-tajo de lia humoro, kreita per nekonvena aŭ rektemainobla ago. Kiaj fiemoj kaj malnoblaj agoj estis ĉe Nekrasov? Atendante, ke S. Gajda iros plu kaj montrus al ni ilin, se li tiom scias biografion de l' poeto, ni devenantoj el popolo, kun nia estimo klinigantaj antaŭ nian granda defendisto, konsciante grandegan utilon, kiun alportis Nekrasov per sia „muz' de venĝo kaj malĝojo“ al niaj plenbatitaj kaj senfeliĝigitaj fratoj, ni de antaŭe pardonas al li ĉiujn tiujn „malnoblajn agojn“ kiujn montras S. Gajda, ĉar ne ekzistas tiaj homaj fiemoj, kiajn oni devas ne pardoni al kara poeto. Se la akvo, ĉerpata de ni el fonto, estas bona laŭ nia stomako, utila por nia sano, ni ne abomenos ĝin kaj ne ĉesos ĝin trinki, kvankam oni dirus al ni, ke sur la fundo de l' fonto kun utila por ni akvo kuŝas en kelkaj lokoj la slimo.

Ni rigardu nun, kian venenon ruktis Nekrasov kaj de kie li ĝin prenis.

S. Gajda miregas je tiu neordinara farto, en kia Nekrasov verkis siajn verkojn. Ĉu povis la vera propetanto de l' popolo, kies koro sangadis, trankvile observi la vidon de l' popola mizerlo! Se en kelkaj verkoj de Nekrasov efektive videtiĝas kvazaŭ galhumoro, se li, verkante siajn kulpigantajn artikolojn, kolericis, estis en malbona humoro, kaj en tia farto kuzigis sur kanapon kaj skribis, do en tio nur S. Gajda, de sia originala vidpunkto, povis vidi ion nebonan; laŭ mia do vidpunkto tia ĉi humoro de l' poeto dum lia verkado estis tute natura reago de l' koro verema, amanta sian popolon; kontraŭe, trankvila humoro, en kia, eble, preferus vidi poeton S. Gajda, atestus nome tiun neveremon, doublecon, pro kiuj oni tre maljuste kulpigas Nekrasov'n, suferintan ĉiujn dolorojn de sia patrujo. Ne, la poeto, ĉirkaŭita de minacaj malamikoj, ne povis farti alie. Kian kvietecon li povis ĝui, kiam.

Lin persekutas la mallaud'...
Li aidas aprobantajn sonojn
Ne en bru' dolĉa de l' aplaud'
Sed tra kolerkriegaj tonoj.

Tamen ne nur tial poeto elversadis galon, ke oni estis koleraj kontraŭ lia persono—ne, lian animon posedis sankta kolero, kolero je malhonorigo de tiu, idealo, al kiu li servis, pro kiu li ĉion toleris kaj batalis. De kie devenas la kolera humoro de l' poeto—estas videble en lia „Kanto de Jeremuŝko“, en kiu li, petante konservi la homajn celadojn al frateco, vero kaj libereco, parolas:

Vi aper' neordinara
Estos,—glor' de l' land' de av';
Kaj ofero via kara
Estos ne toler' de sklav'
Sed sovaĝa kaj sentima
Kontraŭ malnoblec' milit'
Kaj konfido la senlima
Por laboro sen profit'.

нить чловѣчскія стремленія—братство, истину, свободу, говорить:

Будешь рѣдкое явленіе
Чудо родины своей,
Не холопское терпѣніе
Принесешь ты въ жертву ей.
Необузданную, дикую
Къ лютой подлости вражду
И довѣренность великую
Къ безкорыстному труду
Съ этой ненавистью правую,
Съ этой вѣрою святой
Надъ неправдою лукавою
Грянешь божьею грозой...

Анализируя натуру молодого Некрасова, г. Гайда поражается ея „неопредѣленностью и какой-то угрюмой хаотичностью“. Въ юности у поэта, пишетъ авторъ, наипаче была способность быть и блестящимъ генераломъ, и богатѣйшимъ купцомъ и, если случится, поэтомъ горя народнаго и всѣхъ страждущихъ и обремененныхъ; причемъ авторъ предполагаетъ, что выбрать одну изъ упомянутыхъ выше трехъ карьеръ Некрасова заставилъ случай, что онъ и въ то время, когда уже выступилъ на литературное поприще, можетъ быть, послѣ провала на экзаменѣ зрѣлости, свернувшись бы въ сторону богатѣйшаго купца или блестящаго генерала, если бы не столкнулся съ кружкомъ Бѣлинскаго, послѣ знакомства съ которымъ у Некрасова будто бы смиряется души тревога

И расходятся морщины на челѣ...

Не понимая противорѣчій, которыя допускаетъ авторъ статьи „Русскій Беранже“. Не самъ-ли онъ приводитъ фактъ изъ біографіи Некрасова, что поэтъ, вопреки желанію отца, не захотѣлъ служить въ дворянскомъ полку, несмотря на то, что этимъ онъ подвергъ себя крайностямъ, лишился матеріальной поддержки, вынужденъ былъ жить въ смрадномъ углу и голодать хронически. Не ясно-ли, что не случай толкнулъ молодого поэта на такое самоотверженіе не не случай и не „похоть ума“, а, „ясно сознаваемый идеалъ счастья народнаго и служенія народу“. Слѣдую этому идеалу онъ:

Вышелъ въ путь чуть занялась заря;
Переходилъ и пропасти и горы,
Переплывалъ и рѣки и моря.
Не унывалъ въ бѣдѣ
И не ропталъ...

Слѣдующіе стихи не могли исходить изъ похоти ума, какъ напр.

Въ насъ подъ кровлею отеческой
Не западо ни одно
Жизни чистой, чловѣческой
Плодотворное зерно.
Съ ними ты рожденъ природою
Воздѣлѣй ихъ, сохрани!
Братствомъ, Истиною, Свободою
Называются они.
Возлюби ихъ! на служеніе
Имъ отдайся до конца!
Нѣтъ прекраснѣй назначенія,
Лучезарнѣй нѣтъ вѣнца.

Kun malamo ne kaprica
Vi kun sankta tiu kred'
Super la malver' malica
Tondros, kvazaŭ Di,—sen ced'!..

Analizante la naturon de juna Nekrasov, s. Gajda miregas je ĝia nedifiniteco kaj ia malĝoja haoseco. En sia juneco poeto havis, skribas tiu ĉi aŭtoro, kapablecon esti kaj brilanta generalo, kaj riĉega komercisto kaj, se estus okazo, poeto de l' popola mizero kaj de ĉiuj sargatoj kaj suferantoj; l' aŭtoro supozas ankaŭ, ke nur okazo igis Nekrasov'n elekti unu el suprenomitaj sortoj, ke li eĉ en tiu tempo, kiam jam eniris literaturan arenon eble post malsukceso je ekzameno por atesto de matureco turnus sin al flanko de riĉega komercisto aŭ de brilanta generalo, se ne renkontus okaze rondeton de Bjelinskij, post konatigo kun kiu kvazaŭ „kviestigas anima tumulto kaj glatigas la sulkoj sur la frunto...“

Mi ne komprenas kontraŭtecon de paroloj, kiun allasas aŭtoro de l' artikoto „Rusa Beranger“. Ĉu ne li mem rimarkigas fakton el la vivo de Nekrasov, ke la poeto, kontraŭ la deziro de l' patro, ne volis servi en nobela regimento, malgraŭ ke per tio li metis sin en malfacilan situacion: li estis senigita de mona subteno, devigita loĝi en malbonodora angulo kaj konstante malsati. Ĉu ne estas klare, ke puŝis la junan poeton al tia ĉi memforjeto ne okazo kaj ne „volupto de l' prudento“, sed „la klare konsciata idealo de l' popola feliĉo kaj de l' servado al la popolo“ Sekvante kiun, li

Ekiris vojon, kiam ĉelruĝis;
Transpasis profundaĵojn kaj montarojn,
Trans marojn kaj trans riveregojn naĝis.
En la mizer' ne malesperis
Kaj ne plendis.

Sekvantaj versoj ne povis eliri de l' volupto de l' prudento:

Dum loĝad' sub patrtregmento
Ja ne falis ia aĵu
De viv' inda de l' homgento
En animon nian grajn'.
Zorgu vi pri la grenero
De l' natur' al vi donita!
Liberec', Frateco, Vero—
Estas tiu gren' nomita.
Amu ĝin! kaj de l' komenco
Ĝis la fino servu ĝin!
Estas ĝi mem rekompenco
Kaj plej bela la difin'.

Ke ne simpla deziro esti ano de l' „Templo de l' Scienco“, ne deziro gloron, kiel opinias s. Gajda, inspiris poeton, kiam li eniris en literaturan arenon, ni vidas je liaj versoj:

Poeto estas feliĉul',
Multaŭtenta kaj nekoleranta!
Lin laŭdas vera sincerul'
De l' art kvieta proteganto.
Por li popola la kunsent'
Kvazaŭ marbruo dolĉa estas;
Turment' ĉiama de l' talent'—
La dubo por li fremda restas.

Что не простое желание быть причастным „Храму Науки“, не желание славы, как полагает г. Гайда, воодушевляли поэта, когда он выступил на литературное поприще,—мы видим из его стихов:

Блаженъ незлобивый поэтъ
Въ комъ мало желчи, много чувства:
Ему такъ искрененъ привѣтъ
Друзей спокойнаго искусства.
Ему сочувствіе въ толпѣ,
Какъ ропотъ волнъ ласкаетъ ухо;
Онъ чуждъ сомнѣній въ себѣ—
Сей пытки творческаго духа.
Любя безпечность и покой,
Гнушаясь дерзкою сатирой,
Онъ прочно властвуетъ толпой
Съ своей миролюбивой лирой.
Дивясь великому уму,
Его коварно не злословятъ
И современники ему
При жизни памятники готовятъ.
Но нѣтъ пощады у судьбы
Тому, чей благородный гений
Сталъ обличителемъ толпы,
Ея страстей и заблужденій.
Питая ненавистью грудь,
Уста вооруживъ сатирой,
Проходить онъ тернистый путь
Съ своей карающей лирой.

Нужно ли говорить, что всякій, кто не со словъ г. Гайды, познакомится съ биографіей Некрасова, найдетъ въ этихъ строкахъ точное изображеніе жизненнаго пути самого поэта.

Если бы Некрасовымъ руководило желаніе только славы и блеска онъ пошелъ бы не по тернистому народническому пути, перспектива котораго была для него такъ непривлекательно-ясна, а избралъ бы скорѣе путь „нездобиваго поэта“, если уже не тотъ еще болѣе вѣрный путь, на который посылалъ его отецъ, путь, гдѣ Некрасовъ, при своемъ умѣ достигъ бы богатства и знатности, не бросая дворянскаго покла, а безпечно и спокойно идя по дорогѣ гладкой, открытой, прямо ведущей къ цѣли. Кто желаетъ славы болѣе всего,—не станетъ избирать народно-литературнаго поприща, гдѣ слава эта представляется слишкомъ проблематичной, призрачной; если же на чью голову и присуждается лавровый вѣнокъ, то же тогда, когда головы той давно не существуетъ на свѣтѣ. Нечего и говорить, что при жизни писатели истинно-народные не бываютъ „богаты и знатны“, но гонимы судьбой, испиваютъ подъ часъ довольно горькую чашу. Некрасовъ зналъ куда онъ идетъ, и пошелъ по избранному пути не потому, что какой то студентъ указалъ „умному“ Некрасову этотъ путь, а по причинамъ болѣе глубокимъ; у него не „расходились морщины на челѣ“ и не „смирилась души его тревога“, когда онъ познакомился съ кружкомъ Бѣлинскаго, но грудь его еще болѣе напиталась благородной ненавистью, встрѣтивъ сочувствіе литературнаго кружка.

Никто, конечно, не станетъ отрицать, что поэтъ Некрасовъ, обладая недожиннымъ

De l' paco, de l' kviet' amik,
Abomenante je satiro,
Fortike regas je l' publik'
Per sia pacamanta liro.
Lin admirante por prudent',
Samtempular' ne kalumnias,
Kaj preparata monument'
Preskaŭ dum vivo lin premias.
Sed la pardonon de la sort'
Ne trovas nobla la genio,
Per kies elmontrigas vort'—
De la popol' erar', pasio.
Por li—estas malam' nutraj',
Li armas buŝon per satiro
Kaj vojon, plenan de pikaĵ',
Trairas kun punanta liró.

Ĉu estas necese paroli ke ciu, ne laŭ vortoj de s. Gajda konatigonta, kun la biografio de Nekrasov, trovas en tiuj ĉi strofoj precizan bildon de l' vojo de l' vivo de poeto mem.

Se nur la deziro gloron kaj brilon gvidus Nekrasov'n, li irus ne laŭ plena de pikaĵo vojo de l' amo al la popolo, vojo, kies perspektivo estis por li tiel mallogante klara, sed li pli volonte elektus vojon de l' „nekoleranta poeto“ jam ne tiun vojon, sur kiun sendis lin la patro, vojon, sur kiu Nekrasov, per sia prudento atingus ricecon kaj eminentecon, se li, ne forlasante la nobelan regimenton, senzorge kaj trankvile irus laŭ glata malfermita vojo, rekte kondukanta al celo. Deziranto gloron pli, ol dion, ne elektas popole-literaturan vojon, kie tiu ĉi gloro prezentigas tro problema, fantoma; se por ia kapo estas de aljugaŭgata laŭtra krono, tio okazas nur tiam, kiam tiu kapo jam longe ne ekzistas en la mondo. Estas certege, ke la propopolaj verkistoj ne estas dum vivo iriĉaj kaj eminentaj, sed persekutataj de l' sorto kaj trinkantaj kelkfoje el sufiĉe maldolĉa kaliko. Nekrasov sciis, kien li iras kaj iris laŭ voj' elektita ne tial, ke simpla mortemulo—studento montris al saĝa Nekrasov tiun vojon sed pro kaŭzo pli profunda; ĉe li ne „glatigis la sulkoj sur frunto“ kaj ne „pacigis tumult' de l' animo“, kiam li konatiĝis kun rondeto de Bjelinskij, sed lia brusto ankoraŭ plu saturiĝis de l' nobla malamo, renkontinte kunsenton de l' literatura rondeto.

Neniu, certe, neos, ke poeto Nekrasov havis neordinaran saĝon, sed por la poezio, kaj despli por poezio Nekrasova ne sufiĉas sola „arbitro de l' prudento“ de saĝa homo, ne sufiĉas sola „volupto de l' prudento“; ne sufiĉas estas kaj humoro, kaŭzita per nekonvena aŭ rekte malnobla ago. Por fari Nekrasovan heroojon, por esti fortika en la batalo, homo devas posedi, krom prudento kaj poeta talento, ankoraŭ ion similan nek volupton de l' prudento, nek probagatelan murmuradon de l' malnobleta hometo. Tiu ĉi io, pro kio la grandaj viroj metigas al turmento, kun mirinda kurago iras sur la brullignaron aŭ trankvile rigardas celantan ilin tubfinon de l' pafilo, tiu ĉi io ne povas esti konata de malnobletaj ŝanceligantaj malaltaj hometoj.

Tiel ni vidis, ke Nekrasov en siaj verkoj efektive ruktis venenon. Kio do sekvas? Lia

умомъ, однако же, для поэзии, да еще Некрасовской, мало одного своеобразія умнаго чело-вѣка, мало одной „похоти ума“; мало и по-каяннаго настроенія, вызваннаго „некрасивымъ или прямо низкимъ“ поступкомъ. Чтобы совершать Некрасовскій подвигъ, чтобы быть стойкимъ въ борьбѣ и сносить, какъ „со всѣхъ сторонъ его клепутъ“ человекъ долженъ обладать, кромѣ ума и поэтическаго таланта, еще чѣмъ то далеко непохожимъ ни на похоть ума, ни на мелочное брѣзжаніе подленькаго колеблющагося челоуѣчка. Это что-то, ради чего люди-герои подвергаютъ себя истязаніямъ, съ удивительнымъ мужествомъ входить на костеръ или спокойно смотрятъ въ направленное на нихъ дуло оружія, не можеть быть знакомо для низкихъ, подленькихъ натуръ.

Итакъ, мы видѣли, что Некрасовъ въ своихъ произведеніяхъ дѣйствительно брызжетъ ядомъ. Такъ что же изъ этого? Ядъ его являлся благодѣтельнымъ противоядіемъ страшнаго, губительнаго яда, развѣдавшаго нашу родину до 60-хъ годовъ, яда еще не уничтоженнаго и по сіе время. За это ли корить Некрасова! Нѣтъ, именно за это-то самый ядъ мы и должны провозносить его; нужно только желать побольше Некрасовскаго яда. Да, только вѣтъ больше такихъ ядовитыхъ людей, какъ Некрасовъ, хотя (по логикѣ г. Гайды) отрыгателей яда, вслѣдствіе многочисленности людей съ некрасивыми и даже низкими поступками, должно бы быть изрядное число.

Объясняя происхожденіе источника любви Некрасова къ народу, г. Гайда хотѣлъ показать ту неискренность, раздвоенность интеллигентной души поэта, которая, по своей будто бы фальшивости, ставитъ его особнякомъ въ русской литературѣ. Словомъ, авторъ статей „въ Ясной Полянѣ“ и „Русскій Беранже“ видитъ какъ въ Некрасовѣ, такъ и въ Толстомъ по-имени, демократовъ, въ силу обстоятельствъ или просто похоти ума разорвавшихъ связь съ своей средой и не примкнувшихъ при томъ къ народу, а продолжающихъ жить какъ и люди ихъ касты—въ роскоши и нѣгѣ. Въ статьѣ „Ясная Поляна“ авторъ особенно налегаетъ на этотъ фактъ, упрекая знаменитаго писателя въ неискренности, двойственности, въ томъ, что его мысли расходятся съ дѣломъ.

Въ чѣмъ долженъ состоять истинный демократизмъ писателя,—мы ждемъ указаній г. Гайды, а теперь я желалъ бы высказать свой личный взглядъ на дѣятельность писателей гр. Толстого и Некрасова, какъ демократовъ. Многие обвиняютъ писателей народниковъ за то, что послѣдніе, объявляя себя на бумагѣ братьями народа, въ то же время живутъ не по-братски: не раздѣляютъ съ нимъ (народомъ) его лишеній, не становятся на одну почву, не ассимилируются. Защищая гр. Толстого, я не стану припоминать его благотворительности, а предположу даже, что онъ не помогая народу ни хлѣбомъ, ни деньгами, ни еще чѣмъ-либо матеріальнымъ — и все-таки я благодарю предъ нимъ за то созна-

veneno estis bonfaranta kontraŭ veneno, de pli terura, veneno pli pereiga, putriginta nian patrujon ĝis 60-aj jaroj, veneno ankoraŭ ĝis nun neneigita. Ĉu por tio oni mallaudas Nekrasov'n! Ne, nome por tiu ĉi veneno ni devas laŭdegi lin; oni devas nur deziri plu da Nekrasova veneno. Jes, sed ne ekzistas plu tiaj venenaj homoj, kiel Nekrasov, kvankam (laŭ la logiko de s. Gajda) devas ekzisti granda kvanto da venenuruktantoj, ĉar multaj estas homoj, agantaj nekonnekta kaj eĉ malnoble.

Komprenigante la devenon de l' fonto de amo Nekrasova al la popolo, s. Gajda intencis montri tiun nesincerecon, duoblecon de l' inteligenta animo de l' poeto, kiun pro sia kvazaŭ—falseco, metas lin aparta en la rusa literaturo. Unuvorte, la aŭtoro de l' artikoloj „En Jasnaja Poljana“ kaj „Rusa Beranger“ rimarkas, kiel en Nekrasov, tiel ankaŭ en Tolstoj demakratojn, nur laŭ-omo pro certaj cirkonstancoj aŭ simple pro volupto de l' prudento siritantaj kunligon kun ilia ĉirkaŭ-antaro, sed ne aligintajn al popolo kaj daŭrantajn vivi, kiel la anoj de ilia kasto—en lukso kaj dorloto. En la artikolo „En Jasnaja Poljana“ aŭtoro precipe rimarkigas ĉi tiun fakton, riproĉante la gloran verkiston pro nesincereco, duobleco, pro tio, ke liaj opinioj disigas je l' agoj.

El kio devas konsisti vera demokrateco de verkisto—ni atendas rimarkojn de s. Gajda, nun do mi deziras esprimi mian personan opinion pri l' agado de la verkistoj—gr. Tolstoj kaj Nekrasov, kiel de demokratoj. Multaj homoj kulpigas propopolajn verkistojn por tio, ke ili, anoncante sin sur papero esti fratoj de l' popolo, samtempe vivas nefrate: ne partoprenas je l' mizeroj de l' popolo, ne metiĝas samajn vivkondiĉojn, ne similigas al li.

Defendante gr. Tolstojn mi ne rememorigos lian bonfaradon, sed supozos eĉ, ke li nek per mono, nek per pano, nek per ankoraŭ io materiala helpis al la popolo, tamen mi pie estimas lin por tiu konscio de l' „granda peko“ de l' inteligentularo je l' popolo, kiun li transdonas al aliaj je tuta lia propra forto per liaj alttalancaj verkoj. Utilo, kiun li alportos, vivigante la altajn idealojn de l' frateco kaj de l' amo, estas tiel grandega, tiel grava, ke kompare kun ĝi estas bagatela la bonfarado de ia Tilareto Kompatema. Liaj verkoj, de gloraj homoj de tutmondo konfesitaj esti multkostaĵoj, esti idealaj dum ĉiuj jarcentoj estos avide legataj de l' sentema junularo, kaj nerimarkite estos farata nevidebla, sed granda laboro, kreanta alian vivdirekton, alian moralon, aliajn leĝojn. Afero estas en tio, ke nur humanismo povas demokratigi la societon, humanismo do komenciĝas en edukado kaj klerigado; eduka do parto de l' klerigo troviĝas en literaturo kaj en ceteraj artoj „kies direkto kaj disvolvigo influas je l' sango de l' etikaj principoj de l' homaro. Sekve, tia ekz. verkisto, kiel Turgenev, estu li eĉ servutdefendisto, pli faris en l' afero de l' disvavigo de l' humanigo, ol milionoj da mono de plej bona bonfaranto; estanta Tolstoj juste

не „великаго грѣха“ интеллигенціи предъ народомъ, которое онъ передаетъ со всей свойственной ему сиюю другимъ посредствомъ своихъ высоко-даровитыхъ сочиненій. Польза, которую онъ принесъ, проводя въ жизнь высокіе идеалы братства и любви, такъ громадна, такъ важна, что по сравненію съ ней благотворительность какого либо Филарета Мисюстиваго—ничтожна. Признанные передовыми людьми всего свѣта какъ драгоценности, какъ идеалъ, его произведенія будутъ жадно читаться чуткою молодежью во всѣ вѣка, и незамѣтно будетъ производиться невидимая, но грандіозная работа, создающая иное направленіе, иную мораль, иные законы. Дѣло въ томъ, что только гуманизмъ можетъ демократизировать общество, а гуманизмъ беретъ начало въ воспитаніи и просвѣщеніи, воспитательная же сторона просвѣщенія кроется въ литературѣ и др. искусствахъ, направленіе и развитіе которыхъ соответственно измѣняютъ и этические принципы человечества. Слѣдовательно, такой, напр., писатель какъ Тургеневъ, будь онъ хоть и крѣпостникъ, сдѣлалъ въ дѣлѣ распространения гуманизации гораздо больше миліоновъ лучшаго благотворителя; настоящій Толстой справедливо будетъ дѣлиться гораздо больше того нестяжателя Толстого, который, раздавъ все свое имущество, не написалъ бы ни строки.

...Родная земля!

Назови мнѣ такую обитель,
Я такого угла не видалъ,
Гдѣ бы сѣятель твой и хранитель,
Гдѣ бы русскій мужикъ не стоналъ?

Волга! Волга! Весной многоводной,
Ты не такъ заливашь поля,
Какъ великою скорбью народной,
Черепонилась наша земля...

Такую картину народнаго горя рисовалъ Некрасовъ. Очевидно, что такую громадно-печальную картину не могутъ измѣнить ни самъ народъ по своей безпомощности и темнотѣ, ни единичные подвиги самыхъ искреннихъ филантроповъ; ее могутъ измѣнить только массовое сознание и гуманизмъ привилегированнаго класса, развившіеся на почвѣ социальныхъ ученій великихъ писателей, слѣдствиемъ которыхъ явятся материальная и духовная помощь своимъ обездоленнымъ братьямъ не отъ отдѣльныхъ только личностей, а отъ всего благоденствующаго класса, который до сего времени никакъ не хотѣлъ увидѣть въ мужикѣ своего брата вслѣдствіе глубоко вкоренившейся традиціи. Мнѣ скажутъ, что писатели въ родѣ Толстого или Тургенева сдѣлали бы еще больше, соединивъ въ себѣ то и другое, т. е. если бы они явили собой примѣръ полнаго матеріальнаго нестяжанія, раздавъ бѣднымъ свои деньги, землю и пр., не переставая въ то же время быть и тѣмъ, кѣмъ они есть въ настоящее время. Простое расужденіе показываетъ, что это невозможно. Толстой, раздавшій изъ-за идеи еще въ молодости все

estas pli ŝatata, ol tiu nemonakirema Tolstoj, kiu, disdoninte tutan sian havon, nek unu linion verkus.

... Parenca ho, land'!

Montru lokon de la imperio,
Tian lokon ne vidis mi mem,—
La semist' kaj gardist' rusa nia—
Vilagan' kie vivus sen ĝem'.

Volga, Volga! Ne tiom en majo
Estas tuta sub akv' via rand',
Kiom de la popola malgajo
Troplenigis jam nia Rusland'!

Tian ĉi bildon de l' popola misero pentris Nekrasov. Videble estas, ke tian ĉi ege malgajan bildon povas ŝanĝi nek la popolo mem, pro sia senhelpeco kaj prudenta blindeco, nek apartaj herooj de ia plej sinceraj filantroj; ŝanĝi ĝin povas nur amasa konscio kaj humanismo de l' privilegiata klaso, disvolviginta sur la fundamento de l' socialaj instruoj de grandaj verkistoj, sekvante kiujn aperas la materiala kaj spirita helpado al siaj senfeliĉigitaj fratoj, helpado ne de apartaj personoj nur, sed de la tuta bonfartanta klaso, kiu ĝis nun neniel ajn volas vidi en la vilagano sian fraton je sekve de profunde enradikiĝinta tradicio.

Oni diros al mi, ke la verkistoj de Tolstoja aŭ Turgeneva speco ankoraŭ pli farus, kuniĝinte en si tion kaj ĉi tion: t. s. se ili montrus per si ekzemplon de l' plena materiala neakiremo, disdoninte al malriĉuloj sian monon, teron k. c., kaj ne ĉesante samtempe esti tio, kio ili estas nun. Simpla konsidero montras, ke tio ĉi estas neobla. Tolstoj, disdoninta pro la ideo ankoraŭ dum la juneco tutan sian havon, ĉe nunaj socialaj vivkondiĉoj ĉe ni en Rusujo sendube loĝus ie sur la strato aŭ ia alia simila loko kaj tie devus skribi siajn glorajn sentencojn. Ne postulas pruvon la jesigo, ke ŝtonisto aŭ forĝisto, precipe niaj rusaj, devigataj malŝpari tutajn siajn fizikajn kaj spiritajn fortojn por la akirado de l' ĉiutaga pano, devigataj internigi en ĉiutagan vivon, ne povas esti geniaj pensuloj. Ekzemplo do de l' disdono de l' materia havo pro la ideo ne alportus deziritajn sekvojn kaj ne povus esti moralia sentenco por aliaj, ĉar kiel la inteligentularo (mi parolas pri la privilegiata klaso) pro la inertece de siaj humanaj sentoj, tiel ankaŭ la papolamaso pro sia malklereco, neinde komprenus signifon de l' alta ago de l' idealisto.

Ne, ĝis kiam ekzistas tradicia opinio, ke la vilagano estas malpli alta ekzistajo, ĝis kiam ne estas deŝtruita l' abomeninda muro, apartiganta homojn po-kaste, ĝis tiam oni ne povas atendi efektivigon de l' evangelia ideo pri la frateco kaj amo. Sed tiu ĉi multjaraĝa muro estas detruenda nur per la suprenomnitaj rimedoj.

El ĉio dirita sekvas, ke la junaj kritikistoj, kiel ekzemple s. Gajda, tute maljuste kulpigas plej bonajn niajn verkistojn pro la nesinceremo k. c. kaj entute submetas al kritiko tiujn, kiuj jam estas taksataj laŭ indo kaj

свое искусство, при настоящих социальных условиях жизни у нас в России, несомненно очутился бы где-нибудь на мостовой, или в другом аналогичном месте и там должен бы был писать свои знаменитые изречения. То, что каменщик или кузнец, да еще наши российские, который вынуждены расточать все свои физические и духовные силы на добывание насущного хлеба, погрязать в мелочах будничной жизни, не могут быть гениальными мыслителями—не требует доказательства. А при мѣрѣ рождачи материальнаго благосостоянія изъ-за идеи не принесъ бы желательныхъ результатовъ и не могъ бы стать образцомъ правильныхъ поведеній для другихъ въ виду того, что какъ интеллигенція (я разумѣю привилегированный классъ) по своей кости гуманнѣе чувствъ, такъ и масса, вслѣдствіе своего невѣжества, не придали бы должнаго значенія высокому постуку идеалиста.

Нѣтъ, пока существуютъ традиціонные взгляды на мужика, какъ на низшее существо, пока не уничтожена возмутительная стѣна, разделяющая людей на касты, до тѣхъ поръ нельзя ожидать осуществленія евангельской идеи — братства и любви. Но



Ученыя изысканія и мои недоумѣнія.

Въ книжкѣ А. Мальвера „Наука и религія“ говорится относительно обряда обрѣзанія, что „употребленіе каменнаго ножа, не смотря на распространеніе металлическихъ инструментовъ, предписывается еще и теперь религиозными обрядами евреевъ“.

Насколько пишущему эти строки известно, религиозные обряды евреевъ ни однимъ словомъ не упоминаютъ о родѣ ножа, употребляемаго въ обрядѣ обрѣзанія,—и если принять во вниманіе, что религія евреевъ возникла, если такъ можно выразиться, въ желѣзномъ вѣкѣ, о чемъ спорить никто не станетъ, то было бы со стороны законодателя, безсмыслицей предписывать каменный инструментъ для даннаго ритуала.

Правда, въ Ветхомъ Заветѣ, въ книгѣ „Исходъ“, глава 4-я говорится о томъ, что Господь потребовалъ отъ Моисея, чтобы онъ исполнилъ заветъ Его надъ первенцомъ,— иначе Онъ убьетъ послѣдняго. И когда въ дорогѣ на ночлегъ Онъ чуть было не исполнилъ свою угрозу, тогда говорится: „Сепфора же взяла каменный ножъ и обрѣзала крайнюю плоть сына своего и бросила къ ногамъ его“ и т. д. (стлх. 25).

Случай этотъ евреями понимается такъ: въ пути—Моисей не имѣлъ возможности исполнить священней обрядъ, но грозный Гегова не хочетъ считаться съ обстоятельствами, требуетъ „отпусти сына“, угрожаетъ и уже приступаетъ къ угрозѣ. Тогда мать младенца, чтобы спасти его, совершаетъ

justeco. Se ili tiom estas kritikemaj, kritiku ili same junajn verkistojn, da kiuj, gustedirite, aperis nun granda kvanto, tiom granda, ke muzo de poezio ne havas eblecon protegi ilin ĉiujn, kaj tial verkoj de kelkaj el ili estas eĉ tro malgajigaj.

F. Olikov. Abonanto № 8455.

Tradukis Ĝensiranto.

эта вѣковая стѣна разрушится только средствами, на которые мы указали выше.

Изъ всего сказаннаго слѣдуетъ, что молодые критики, какъ, напр., г. Гайда, совершенно несправедливо обвиняютъ лучшихъ нашихъ писателей въ неискренности и проч. и вообще напрасно подвергаютъ критикѣ тѣхъ, кто уже оцѣненъ по достоинству и справедливости. Если они ужъ такъ охочи до критики, то пускай бы критиковали молодыхъ же писателей, которыхъ, кстати сказать, развелось теперь много, такъ много, что муза поэзіи не въ состояніи покровительствовать имъ всѣмъ, оттого произведенія нѣкоторыхъ изъ нихъ больно ужъ печальны.

Ф. Оликовъ. Подписчикъ № 8455.



Sciencaj esploroj kaj miaj embarsoj.

En la libro de A. Malver „Scienco kaj religio“ estas dirite pri la ceremonio detranĉo de prepucio, ke malgraŭ disvastiĝeco de metalaj instrumentoj uzado de ŝtontranĉilo estas ordonata ankoraŭ nun de religiaj moroj de hebreoj.

Kiom al skribanta tiujn ĉi liniojn estas konate, ke la religiaj moroj de hebreoj nek unu vorton parolas pri la speco de tranĉilo, kiu estas uzata ĉe la tranĉo,— kaj se oni turnus atenton, ke la religio de hebreoj naskiĝis, se tiel estas eble diri, dum la fera epoko, pri kio disputi neniu komencas, estus senseencaĵo de flanko de legdonanto ordoni ŝtonan ilon por tiu ĉi ritualo.

Certe, en Malnova Testamento en libro „Eliro“, ĉapitro 4-a estas dirite, ke Dio postulis de Moseo, ke li plenumu testamenton de Li je la unuafilo,— alie Li mortigos la lastan. Kaj kiam en la vojo dum nokto Li apernaŭ ne plenumis lian minacon, tiam estas dirite: „Sepfordo prenis ŝtontranĉilon kaj detranĉis la prepucion de sia filo kaj jetis ĝin al piedoj de li“ k. t. p. (strofo 25).

Tiun ĉi okazon la hebreoj komprenas tiel: dum la vojaĝo Moseo ne havis eblecon plenumi tiun ĉi sanktaĵan ceremonion, sed terura Jegovo ne atentis la cirkonstancojn, postulas, „forlasu la filon“, minacas kaj jam komencas plenumi la minacon. Tiam la patrino de l' infano, por savi lin, faras detranĉon per ŝtontranĉilo. Malnova Testamento tiun ĉi okazon rimarkigas kiel esceptindan, sed ne postulas ĉiam tiel faradi.

обръзание каменнымъ ножомъ. Ветхій Заветъ случай этотъ отмѣчаетъ какъ исключительный, но не ставитъ его въ обязательство.

Если ученый обосновываетъ свою теорію изъ выше приведеннаго случая, то это по меньшей мѣрѣ малодоказательно.

Далѣе А. Мальверъ говоритъ, что имя Моисея происходитъ отъ солнечнаго бога „Мазу“. И здѣсь приходится сослаться на Ветхій Заветъ, въ которомъ приводится рассказъ о томъ, что фараонъ повелѣлъ всякаго новорожденнаго у евреевъ бросать въ рѣку. И вотъ одна левитянка пускается на хитрость, кладетъ младенца въ тростниковую корзину, осмоленную асфальтомъ и смолой и ставитъ въ тростникъ у берега рѣки, откуда, впоследствии, извлекаетъ его дочь фараона, пришедшая мыться на рѣку. Когда младенецъ подростъ, она его усыновляетъ и „нарекла имя ему Моисей: потому, сказала она, что я изъ воды вынула его“ (исх. гл. 2-я, стихъ 10-й) *.

Какъ въ одномъ, такъ и въ другомъ случаѣ авторъ умалчиваетъ объ источникѣ его данной теоріи **. А между тѣмъ, исходя изъ того, что въ статьѣ извѣстнаго ученаго намъ хочется видѣть авторитетъ, желательно было бы знать.

Если мои товарищи по подпискѣ найдутъ заслуживающимъ дать мнѣ нѣкоторое разъяснение на затронутые мною здѣсь вопросы, я заранее благодарю ихъ.

При чемъ считаю не лишнимъ предупредить, что упрекъ въ вѣрѣ въ Ветхій Заветъ не можетъ имѣть силы по отношенію ко мнѣ, такъ какъ старый пьедесталъ мною давно уже сожженъ. Ссылаюсь же на Ветх. Зав. потому, что я пока въ литературѣ не нашель, по этому поводу другихъ указаній.

Подписчикъ „Вѣстн. Зн.“ *К. Лабусъ.*

*) По древне-еврейски: „Watikro schmou Mousche vatoumer ki min hamaim mouschisuhu“.

**) Въ остальныхъ случаяхъ авторъ доказываетъ подробно и документально.

Se scienculo fondas sian teorion sur la suprenomita okazo, tio ĉi almenaŭ estas tre malmulte pruvanta.

Plu A. Malver skribas, ke nomo Moseo devenas de l'suna dio „Mazu“. Tie ĉi al mi ankaŭ estas necese min turni al la Malnova Testamento, en kiu skribita estas rakonto, kiel faraono ordonis ĉiun novnaskiton ĉe hebreoj ĵeti en riveron. Jen unu levitanino faras ruzon, ŝi kuŝas infanon en kanan korbon, kiu estis ĉirkaŭŝmirita per asfalto kaj rezino, kaj metas ĝin en kanaron apud la bordo de rivero, de kie poste prenas lin filino de la faraono, alveninta al la rivero por sin bani. Kiam la infano kreskis, tiam ŝi lin filigas kaj „nomis lin Moseo: tial, diris ŝi, ke mi el akvo elprenis lin. (Eliro ĉap. 2-a, strofo 10-a) *).

Kiel en unu tiel ankaŭ en la alia okazo la aŭtoro silentas pri la fonto de la proponata de li teorio **). Sed samtempe, ĉar en la artikolo de tiu ĉi eminenta scienculo ni volas vidi attortiton, estas dezirinde scii ĝin.

Se miaj kolegoj—abonantoj opinios indoni al mi kelkajn klarigojn pri la tuŝitaj de mi tie ĉi demandoj, mi antaŭe dankas ilin. Ĉe tio ĉi mi antaŭsciigas, ke riproĉo pro la kredo al la Malnova Testamento ne povas tuŝi min, ĉar mi jam longe bruligis tiun ĉi malnovan piedestalon.

Mi min turnas do al la Malnova Testamento tial, ke ĝis nun mi ne trovis en literaturo aliajn montrajn pri tiu ĉi demando.

Abonanto de „V. Zn.“ *K. Labus.*

Tradukis Radŝ.

*) En antikva hebrea lingvo: „Watikro smou Moŝe, vatotmer ki min hamaim moŝisuhu“.

**) En ceteraj okazoj la aŭtoro pravas detale kaj dokumente.

Pri arangado de klerigaj vojaĝoj.

Venas la somero. Por tre multaj homoj ĝi estas libera de kutimaj okupiĝoj tempo. Preskaŭ ĉiuj lernantoj kaj instruantoj dum kelkaj someraj monatoj povas disponi sian tempon kiel al ili plaĉas.

Ĉiuj kiuj povas kiujn ne kunligas kun certa loko familio aŭ neceseco provizi rimezojn por vintro, kiuj havas eĉ malgrandajn ŝparaĵojn, penas dum la somero eliri el sia anguleto en vastan liberon por ekrigardi per siaj propraj okuloj la belecon de la dia mondo; ekrigardi potencajn sukcesojn de homo en liaj konstantaj penadoj ĉiekiel la misteron de l' malsimpla mirindaĵo—naturo, kolektinta fruktojn de siaj penadoj en trezorejoj de la scienco—en muzeoj; por ekkoni mirindaĵojn de la homa genio, enkompiginta sian sorĉan reŝon en kombinoj de linioj; koloroj, sonoj,

submetinta al sia fiera potenco la elementojn kaj deviginta ilin servi al si en mirindaj kreitaĵoj de l' tekniko.

Sed ĉu multaj homoj povas uzi tiajn vojaĝojn? Ĉu al multaj prosperas eliri el sia surdloko?—Ne, nur apartaj feliĉuloj (mi parolas pri homoj laborantoj) ricevas eblecon ŝpari sufiĉan kapitalon por tia lukso, kiel vojaĝo. Sed tamen, se oni energie komencas agi, oni povus krei tre fortikan organizacion, apogantan ne sur kapricon de la sorto, sed sur verajn bezonojn.

Tiu ĉi organizacio devos sin okupi per solvo de du problemoj, nome, per la problemoj pri kreo de kolegio de kondukantoj en muzeoj, ekspozicioj, fabrikoj k. cet., kaj per la problemoj pri laŭeble plimalgrandigo de elspezoj,

kiuj, falas kiel peza ŝarĝo sur malriĉajn partoprenantojn de vojaĝoj.

Koncernante la unuan problemon, ĝi estos facile solvita, se nur la rusa societo klarigos al s-roj administrantoj de muzeoj, ke ili ekzistas por muzeoj, sed ne la muzeoj—por ili, kaj ke unu el la plej gravaj iliaj devoj estas la popularigado de prezentata de muzeoj materialo. Sub premo de l' sociala opinio profesoroj malsupreniros de sia Olimpo kaj sin okupos per racia, komunikanta ŝatindajn sciojn arango de klarigoj en la muzeoj.

Kaj ne tiel multe da tempo perdadus profesoro por organizi klarigojn raciajn, severe sciencajn komunikantajn ŝatindajn sciojn. Troviĝus ankaŭ inter pedagogoj de meza kaj malsupra skolo kaj inter studentoj nemalmultaj personoj, kiuj estus sufiĉe taŭgaj helpantoj de ili en tiu ĉi afero.

Sed sola kontentiga arango de klarigoj en la muzeoj ne estas sufiĉa. Oni devas fari vizitado de ili fakte ebla por personoj, kiuj loĝas malproksime de la ĉefurbo kaj ne posedas grandajn rimedojn. Oni devos plimalkarigi ilian traveturon kaj travivadon en Peterburgo. Kiel atingi la plimalkarigon de l' traveturo por ekskursantoj al tiu ĉi demando mi ne povas respondi. Por tio ĉi oni devus, kredeble, komenci intertraktadon kun fervojaj administrantoj. Sed la plimalkarigo de l' travivado de vojaĝantoj en Peterburgo aŭ aliaj urboj dependas preskaŭ tute de mem partoprenantoj de la vojaĝoj.

Tio ĉi en larĝa formo estas uzebla la tre populara en la nuna tempo principo de l' kooperacio. Se iom organizi la aferon estos facile plimalgrandigi elspezojn por vivo de l' ekskursantoj en la ĉefurbo se ne ĝis $\frac{2}{3}$, tiam almenaŭ ĝis la duono.

Tio ĉi ne ŝajnos utopio, se oni konsideros

la jenon: malkonstanta loĝanto en ĉio tropagas preskaŭ duoble; sed kunigu kelkajn diverstempajn loĝantojn, kiuj unu la alian anstataŭas, kaj vi ricevos unu, se tiel diri, konstantan. La tuta problemo, sekve, konsistas en difinado de la tempo. Kiom da kostos la vivo de pli-malpli konstanta loĝanto dum la kooperacio, pri tio elokvente diras eĉ nur tiu fakto, ke en kelkaj manĝejoj en Peterburgo, aranĝitaj en dungitaj loĝejoj de grupo de studentoj sen ia helpo de ekstere, unu tagmanĝo kostas 20 kop., t. e. preskaŭ duoble pli malkare ol tagmanĝo de sama speco en komerca manĝejo. Tre profite estas, sekve, sin organizi. Nemalmulte, kompreneble, oni devas labori por enporti certan planomezurecon en la aferon kaj aranĝi ĝin fortike; sed ekonomio estos tiom granda, ke oni devas pri tio ĉi pripensi.

Malfacile estas, certe, interkonsentigi al disigitaj ekskursantoj, kiuj ne konas unu la alian kaj kunveturas por kelkaj tagoj; tio estas kompreneble, tute ne tio sama, kion prezentas, ekzemple, la pli-malpli konstanta, almenaŭ dum la jaro, ne ŝanĝiganta studenta amaso. Sed tamen eble estas ankaŭ tie ĉi interkonsento. Por tio ĉi ja la postulo ekzistas. La revuo „Vjestnik Znania“, jam havanta sperton en orzanaciaj laboroj, per interkorespondado, ne rifuzos, kredeble, klarigi rezultatojn de tiu korespondado, kiu pri tiu ĉi demando povos naskiĝi, se la afero okazos vivebla.

Mi persone opinias, ke troviĝos nemalmultaj homoj, kaj dezirus uzi tian organizacion kaj eksploati siajn sciojn kaj sperton por la organizacia laboro.

Studento Aleksandrovskij.

Internacia Sciencia Revuo

Oficiala Monata Organo de la

Internacia Sciencia Asocio Esperantista

Administracio kaj Redakcio:

SCIENCA OFICEJO, 8, RUE BOVY-LYSBERG,

Ĝenevo-Svislando.

Specimeno senpage laŭ peto.

Jara abono: 2. 75 Sm.¹⁾ (2 spesmiloj 75 spesdekoj).

Unu numero: 25 spesdekoj.

Oni abonigas de la Sciencia Oficejo, 8, rue Bovy-Lysberg, Genevo (Svisujo) aŭ de Möller & Boler, Berlino (Germanujo), G. Warnier & C-ie Parizo (Francujo), „Brita Esperantista Asocio“ Londono (Anglujo), Raffaello Giucchi, Livorno (Italujo), M. Arct, Warszawa (Polujo), J. Espasa, Barcelona (Hispanujo), A. F. Høst & Søn, Kjøbenhavn (Danujo).

¹⁾ 1 Sm.=2. 50 fr.=2 sil.=2 m.=2,4 kr.=1 r. (proksimume).